

ვაი ჭკუისაგან.

კამედიას

ათხ მოქმედებად

თხზულება

ალექსანდრე გრიბოედოვისა.

ნათატგმნი

კრიგოლ წინამძღვართვის მიერ.

ქ. თფილისს.

სტამბასა შინა უ. ჯავახიის ნამესტნიკის კანცელაჩიისა.

1853

П Е Ч А Т А Т Ъ П О З В О Л Я Е Т С Я ,
съ тѣмъ чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный
Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Тифлисъ Іюль 9-го дня
1855 года.

Исправл. должн. Цензора Св. Алексѣевъ.

მოკლე მოთხრობა.

ალექსანდრ სერგეის გრიბოედოვზე და მის გამოცდაზე, პოლევოის თხზულებისგან გამოკრეფილი. (*)

ყველას უუჩაჩს და ყველასთვის საამუროს კითხვა იმ კაცის ცხოვრებისა, რომელიც განთქმულა რომელიმე საქმიით: კითხვა ცხოვრებისა უფრო კარგათ და ახლოთ გაგვაცნობს ხოლმე იმ საკურველ და განთქმულ კაცსა, რომელსაც ვიცნობდით შორითკან იმის საკურველ საქმიითა.

ალექსანდრ სერგეიხი გრიბოედოვი იყო იმისთანა კაცი, რომლის ცხოვრებაც ყველას მოეწონება და გაუკვირდება. იგი დაიბადა 1795-სა წელს იანვრის 4-სა. წინაპრნი მისნი იყვნენ მოსულნი პოლშითკან სამახი წლის წინათ. შემდგომ ისინი ასე გამოიცვალნენ სულით და გულით რომ შეიქმნენ წმინდა ბუნებითნი რუსნი.

გრიბოედოვი სწავლობდა შინ; თავის დედამასთან, რომელნიც არაფერს არა ზოგავდნენ იმის გასანათლებლად: მოსკოვის უნივერსიტეტის პროფესორები, რომელნიც განთქმულნი იყვნენ მთელ იევროპაში, ასწავლიდნენ გრიბოედოვსა სხვა და სხვა საგანსა. ძალიან მადლობელი იყო გრიბოედოვი იმ პროფესორებისგან, ნამეტნავად პროფესორ ბუღაიევსაგან, რომელიც საკურველად ასწავლიდა ჭიღოსოფიურ სწავლათა. ძალიან უყვარდა იგი გრიბოედოვს; რამდენჯერ მოიგონებდა ხოლმე მას. გრიბოედოვს ქონდა ნიჭი არა თუ მარტო სწავლისა, მან ისწავლა საკურველად სელოვნება: უმაწვლობითვე უკრავდა ჭორტეპიანსა მშენებნივრად და საკურველად.

(*) პოლევოი. მოსკოველი სწავლული კაცი იყო. იგი ახლოთ იცნობდა გრიბოედოვს.

შედეგომ უფრო და უფრო მოიმატა ცოდნა მეზიკისა საქმით და სიტყვით. სსწა და სსწა სწავლის გარდა იცოდა რამდენიმე ევროპული ენა საფუძვლიანად, და ლაპარაკობდა ქრანციცულად.

1812-ში გრიბოედოვმა დაიჭინა ეგზემენია, მიიღო სწავლულების ხარისხი-კანდიდატობა (*) და მე 12-ტე კლასის ჩინი. ამდროს ბონაპარტე მოდიოდა რუსეთსე. გრაფმა სალტიკოვმა შეადგინა მას შინ ჰოლკი, რომელშიაც შადიოდნენ ყველანი, ვისაც სურდა, ბონაპარტესთან საომრად და რუსეთის დასასწვლად. ჩვიდმეტის წლის ყრმა გრიბოედოვიც შევიდა ამ ჰოლკში გუსარის კორნეტად (**). ეს ჰოლკი ვერ არ იყო შესრულებული, ვერ არ იყო მომზადებული, რომ ბონაპარტე შევიდა მოსკოვში. გრაფი სალტიკოვი ამას უკან მალე მოკრდა და იმის ჰოლკიც დაიშალა. გრიბოედოვი შევიდა სსწა ჰოლკში, რომელიც იდგა ჰოლშაში, მაგრამ ვერ დაქსნა ბონაპარტესთან ბრძოლაში; თითქო განგებას არუნდოდაო. ომი გათავდა; გრიბოედოვი დარჩა ჰოლშაში, სადაც მუდამ სწავლობდა ლიტერატურას. ულიტერატუროთ გრიბოედოვს ვერ გაეძლო; მაგრამ ჰოლშაში ვერ შეიძლო ისე ყური ეგდო რუსულ ლიტერატურისათვის, როგორც თითონ უნდოდა, ამის გამო წავიდა პეტერბურდს და წაიღო თან ერთი კამედა სახელად: *молодые супруги* (ახალ განდასნი მეუღლენი), გადმოთარგმნილი ქრანციცულითგან. მას უკან კიდევ (1817-ში) გადმოსთარგმნა კამედა, სახელად: *Притворная невеста* (ტყუილი ორგულობა). * მაშინვე ეტყობოდა გრიბოედოვს, რომ ღმერთს მიეცა მისთვის საკურველი გონება და ნიჭი. ყველა პეტერბურდში მეოფე სწავლულ კაცთან ჰქონდა ცნობა და სიარული, ყველას უყვარდა იგი იმის სწავლულების, მშვენიერ და მახვილ მეტყველების გამო. 1817-ში შევიდა ინოტრანსის კალეუ-

(*) ოთხი ხარისხი სწავლულებისა: 1) სტუნდენტი, 2) კანდიდატი, 3) მაღისტრი, 4) დოკტორი.

(**) პირველი ჩინის სახელია.

ღიაში (*). 1818-ში გაგზავნეს თავრიზს რუსეთის ელჩის სეკრეტრათ. იქ საკურელად ისწავლა სპარსული ენა და სამსახური; ძალიან შეუყვარდა აბას მირზას და ანგლინანების ელჩსა. ასე შეაყვარა გრიბოედოვმა თავისი თავი აბას მირზას სპარსულად ღამურაობით და მასვე გონებითა, რომ აბას მირზას მისთანად არავისთან არა ჰქონდა ნდობა; მრავალნი ტყვეთ წაყვანილნი რუსის სალდათნი გადმოვიდნენ რუსეთში გრიბოედოვის მეტადინეობითა. 1822-ში იერმალოვმა გადმოიყვანა თბილისს, განაწესა თავის განცუვარებაში და მოუტანინა, თავრიზში სამსახურის გამო, კოლლეჟსკი ასესორობა. თბილისში დასწერა კამედია: ვ ა ი ჯ კ უ ი ს ა გ ა ნ (Горе от ума), რომელიც მითომ ამბობენ სპარსეთშივე დაუწყია. 1823-ში გრიბოედოვი წავიდა მოსკოვს, უჩუქუნა რამდენიმე თავის მეგობარს თავისი კამედია ვ ა ი ჯ კ უ ი ს ა გ ა ნ, გაშინჯა იქაური საზოგადოება, იქაური ცხოვრება და ისე გაასწორა თავისი კამედია. რუსეთში პირველად ვერ გაიკეს იმის კამედია, არც მოსწონდათ მრავალთა ძველებურთა კაცთა; მაგრამ სუთის წლის უკან თითქმის ყველანი ზეპირად სწავლობდნენ. გრიბოედოვის სახელი განითქვა მთელ რუსეთში. ჯერ არიუო დაბეჭდილი იმის კამედია, მაგრამ თითქმის ყველას სახლში იპოებოდა, ყველა კითხულობდა და ვერა ძღებოდა კითხვითა. 1824-ში გრიბოედოვმა სთხოვა მთავრობას უცხო ქვეყანას სწავლავად წასვლის ბრძანება, რომელიც მიიღო მალე; მაგრამ პეტერბურღში თავის მეგობრებთან საუბარმა და სწავლამ დააგვიანა და ამის გამო აღარ მოუხდა უცხო ქვეყანას წასვლა. დაბრუნდა ისევ თბილისს, სადაც მუდამ სწავლობდა და უფრო და უფრო ანათლებდა თავის გონებას სწავლითა. 1826-ში დაიბარეს გრიბოედოვი პეტერბურღს, სადაც დიდი ხნის სულმწიფემ ინკა მისა ნასკა. ისევ წამოვიდა გრიბოედოვი თბილისს; წამოასკლის დროს მასცეს ნადვარანი სოვეტნიერობა. მაშინ პასკევიჩი იყო საქარ-

(*) ინასტრანისი კალედია-სასამართლოა, სადაც განისიღვენ ხოლმე უცხო ქვეყნის საქმეთა,

თველოს მთავარმართებლად. ჰასკევიჩმა ჩაახარა გრიბოედოვს მრავალი საქმე, რომელიც გრიბოედოვმა აღასრულა საკურფლად ღ ამის გამო მიიღო კოლლეჟსკი სოვეტნიკობა.

1828-ში სპარსეთის ომის დროს, ჰასკევიჩის ნებით, გრიბოედოვი წავიდა ახას მიწას ლაგირში, აღასრულა უოველი ფერი, რაც ჩაებარებინა ჰასკევიჩს ღ ამის გამო ჰასკევიჩმა გაგსაუნა გრიბოედოვი ჰეტერბურდს სელმწიფესთან მოსასსენებლად ღ მისართმეუად ახას მიწის შერიგების ჰირობათა. დიდებულმა სელმწიფემ უბოძა გრიბოედოვს სტარსკი სოვეტნიკობა, წმინდის ანნის მე შარე სარისსის ჯვარი, სპარსეთის ომის შედელი, 4000 ოქრო ღ დანიშნა სპარსეთის ელჩათ. იმ წელიწადსვე მოვიდა გრიბოედოვი საქაროთველოს ღ შერიტოთ თავ. დენერალ აღექსანრე ჭავჭავაძის ასული, რომელიც ადრევე უყვარდა გრიბოედოვს. რა ბედნიერი იყო გრიბოედოვისთჳს ის წელიწადი? რა არ მისცა გრიბოედოვს იმ ეელიწადმა?

მაგრამ იმ წიგნებითგან, რომელიც მიუწერია გრიბოედოვს თავის მეგობრების თვის, სჩანს, რომ გრიბოედოვი წინათვე გრძნობდა რაღაც უბედურებასა; თვით ჰეტერბურდითგან გამოსვლის ჟამს რამდენიმე მეგობრებისთჳს ეთქო, რომ არა მგონიათ კიდევ ღკბრუნდეთ სპარსეთითგან. გამართლდა იმისი სიტუჳა: მოვიდა უეტრად ანაზვი რომ გრიბოედოვი მოკლესო!! იგი მოკელათ ეიზილბაშებს თეირანში 1829-ში იანვრის 4-ში.

ესე უეტრად ღ უდროოთ აღესრულა რუსეთისათჳს უძვირფასესი კაცი! აღესრულა მაშინვე, რაკი მიაღწია ბედნიერებას!

უკანასკნელ თავრიზში წასვლის დროს, გრიბოედოვს ეთქო თავის მეუღლისთჳს: «ნუ გუშეებ ჩემ შეღებს სპარსეთში; თუ იქ მოვკრედი მოატანინე ჩემი გვამი ღ თბილისის მთაწმინდაში დამარსე.»

ნათესავთა ღ მეგობართა მოატანინეს გვამი გრიბოედოვისა სპარსეთითგან ღ მიაბარეს მიწას მთაწმინდაში, სადაც გრიბოედოვი თაა

ვის საყვარელ შეუღლით ხშირად იარებოდა და ასე მოსწონდა თბილისის გარეშემო, რომ უურებით ძლიერად აღებოდა.

✓ ცრიბოედოვს დაუწერია რამდენიმე თხზულება, მაგრამ იმის კამედიან: ვაი ჭკუისაგან (Горе от ума) უპირველესია და უმჯობესია. ამ კამედიის განსაკუთრებულად უნდა იცოდეთ მიხეიბი, რომ ძლიერ გამოცე ცრიბოედოვს დაუწერია; მიხეიბი არის შემდგომად

ცრიბოედოვი იყო ძალიან განათლებული კაცი; ყოვლის გულით და ყოვლის სულით უყვარდა მას თავისი ქვეყანა — რუსეთი და სურდა მისთვის კეთილი. როგორც ყველა ასაღვანდას, ისეც ცრიბოედოვს უყვარდა საზოგადოება და იარებოდა ხშირად საზოგადოებაში. ჭკმშიატივად განათლებულმა გონებამ გამოუჩინა ცრიბოედოვს მრავალი ნაკლებულება. მრავალიწუნი და მრავალი დასაცინი საქმე საზოგადოებისა. ცრიბოედოვმა სასარგებლოდ მრავალი დასაცინი საქმე საზოგადოებისა რიტე განათლება, არცთუესმოდათ არც რა ჭკმშიატივად განათლება. გარეუგანი ცვლილება, მაგალითებ: ტანისმოსის გამოცვლა, უცხო ქვეყნის ტანისმოსის ჩაცმა, უცხო ქვეყნის, ენების ცოდნა, უცხო ქვეყნის ენებზე ლაპარაკი, უცხო ქვეყნის ცნობა, ჩვეულება სამსახურში ჩინების და პატივის მიღება, ჯვრები, ვარსკვლავები, ეზოლეტები, დოვლათი, ყმა, მამული, ბალებში და კერებში სიარული, მოდების აყოლა, ერთის სიტყვით ყოველი ფერი რაც გარეგანია, რაც არა ფერ სარგებლობას არამდეუვს გონებასა — ეს ეგონათ განათლებულად, გონებისათვისკი დაუეებინათ თავი და არა ცდილობდნენ განენათლებინათ გონება სწავლით. რას არგებს გარეგანი ცვლილება თუ კაცი ამასთანვე არ გამოიცვლება შინაგანად სწავლით? ღმერთმა ყველას მოგვცა გონება; ჩუქნ უნდა ვეცადნეთ განავრცელოთ ღმრთისაგან მოცემული ნიჭი და გონება სწავლით, არა თუ აყვეთ სულებების საქმეს — გარეგან ცვლილებას, გონებასკი თავი დაუანებოთ. ის კაცი, რომელსაც მიუღია გარეგანი ცვლილება, გონებასკი არ განუვრცელებია და არ განუნათლებია სწავლით, ჭკვან იმ ყოლანს, რომელსაც შეუსხავს ფარშევანგის ბუმბულები.

გრიბოედოვმა დაანება თავი რუსეთსა და კადმოვიდა ჩქვსკენ —
 აზიაში. ანბოტენ, რომ შორს ყოფნაში უფრო კარგათ გაიცნობსო
 კაცი საგანსო, შორითგან უფრო კარგათ და ცხადათ წარმოიდგენსო
 უოველ ღირსეას და უოველ ნაკლებულეას საჯნისასო: გრიბოედოვმა,
 საქართველოში და სპარსეთში ყოფნის დროს, ასე გაიცნო თავისი
 ქვეყანა — რუსეთი და იქური საზოგადოება, ასეთ რიგათ განსხსნი-
 კა მოსკოვი და იქური საღის ცხოვრება. რომ ვერც ერთი, შიგ
 რუსეთში, შიგ მოსკოვში მცხოვრებელი ვერ გაიცნობდა ამისსავით.
 აზიაში გრიბოედოვმა წარმოიდგინა კარგათ რუსეთის ძველებურ
 ჯგთა და მრავლთა ასაღვასდათა ნაკლებულეა, იმათი ცუდილი გა-
 ნათლება, იმათი შეიმუნსავით უცხო ქვეყნულეების — სამეტნავად ჭრას
 ნცუყების — მიბაძვა და იმათგან ყველაფერის შეიმუნისავით გადმო-
 ლება. რუსეთში ყველა ფერი, რაც რომ კარეკანია, გადმოელათ
 ქრანცუყებისგან: ცხოვრება, ტანისამოსი, ჩქვშულეა, ენა, სასლის
 შორთულობა, სურათები, სიმილეები და სხენი. უოველ შალა სა-
 ლხის შეკრებილებაში კანცი და ღედაკანცი ღაპარაკობდენ და ას-
 ლაღ ღაპარაკობენ სულ ქრანციცულად; თავიანთ ბუნებით ენასკი
 ივიყებდენ; სიძულდათ ყველაფერი თავიანთ ქვეყნისა; თჯთ მანწავლე-
 ბულთაგ იჭკრდენ უცხო ქვეყნისას, სამეტნავად ქრანცუყებს, ვინც
 უნდა უოფილიყო, თუნდა სცოდნიყო რამე თუნდა არა, ოღონდ კი უო
 ფილიყო უცხო ქვეყნის კაცი, მანწივე შეიყვანდენ ხოლმე სახლში
 ემწვილეების სასწავლებლად. ერთის სიტყვით, მრავალთა რუსთა ყველა-
 ფერი რაც კარეკანია გადმოელათ ქრანცუყებისგან, რომელთაგ მიმუნ-
 სავით მიბაძვიდენ უოველ ფერში, რაც კარეკანია, გონებაკი გაუ-
 ნათლებელი დაწრომოდათ. ასე დაბრმავებულყვენ უცხო ქვეყნის
 მიმუნსავით მიბაძვითა, რომ არავინ არა ცდილობდა გონების გან-
 თლებასა და ჭეშმარიტ განათლების მიღებასა. ამ გვარი თავიანთ
 ქვეყნის დამცრობა, თავიანთ ქვეყნის მოძულეა, მრავალთა ძველე-
 ბურთა კაცთა და ასაღვასდათა განათლება გგონათ. ასე დაწმუნე-
 ბულნი იყენენ ამსე მწვლებურნი კაცი და მრავალნი ასაღვასდანი
 რომ სულელათ სასჯდენ იმას ვინც დაწმუნებდა იმათ უოფა ქვეყანა,

იმათ ჭაზრებსა, იმათ გონებასა, იმათ ჩუქულებასა, იმათ შეიშენსა-
 გია ძრანცუსების მიბაძვასა.

გრიბოედოვს გული სტკიოდა, რომ რუსეთის საზოგადოებას ამის-
 თანა ნაკლებულება ჰქონდა; ეკავებოდა რომ რუსნი არა ცდილობ-
 დნენ ჭეშმარიტად განენათლებინათ გონება ჭსწავლით. რასჴიროა
 გარეგანი ცვლილება? რა საჴიროა გადმოლება უცხო ქუჭუნის ცხო-
 ვრებისა, უცხო ქუჭუნის ჩუქულებისა, ზნეობისა, სიმღერებისა, ტა-
 ნისამოსისა, უცხო ქუჭუნის ენაზე ლაპარაკი? განა ჩუქნი ტან-
 სამოსი, ჩუქნი ცხოვრება, ჩუქნი ჩუქულება, ჩუქნი ზნეობა, ჩუქ-
 ნი სიმღერები, ჩუქნი ენა დაგვიშლის გონების განათლებასა? და-
 გვიშლის სწავლასა? ეველას უნდა უეკრდეს თავისი ქუჭუნა ზ სუ-
 რდეს მისთვის კეთილი; ეველას უნდა უეკრდეს ყუჭლაფერი, რაც
 თავის ქუჭუნისაა. ძრანცუსები არას დროს არ მიბაძვიან ანგლისა-
 ნებს, არც ანგლისანები ძრანცუსებს. ყუჭლანი ცდილობენ თავიანთ
 გონებით იმოქმედონ; თავიანთ მამული უეკარს ყუჭლას, ვისაც მი-
 უღია ჭეშმარიტი განათლება.

ამისთანა მდგომარეობაში იყო რუსეთი; ამისთანა ნაკლებულებს
 ჩასა გრიბოედოვმა რუსეთის საზოგადოებაში ჩამან უნდოდა ერუჭ-
 ნებისა შეიშენსავით უცხო ქუჭუნის მიმბაძველათაჯს როგორ საცია
 ნელნი ზ როგორ სამაგელნი არიან; უნდოდა აესილებინა ამათჯს თვას
 ლები ზ ერეკებინა რა არი ჭეშმარიტი განათლება, რა ვალიაქუს
 ეოველ კაცს თავის მამულისა, რას უფრო უნდა მიეღტოდეს კაცი:
 გარეგან თუ შინაგან ცვლილებასა? ამის გარდა გრიბოედოვს უნ-
 დოდა ერუჭნებინა, როგორნი უნდა იყენენ ახალგაზდანი, ჭეშმარი-
 ტად განათლებულნი; ამის გამო დასწერა კამედია: ვაი ჭკუის აგან.
 (Горе от ума). ამას ქუჭუმთ შეიტყობთ მიზეზსა, რათ
 დაურქმევია გრიბოედოვს თავის კამედიისათჯს ამისთანა სსკელი.

ამ კამედიაში ერთ მოქმედ ჰირს ჭქვიან ჩაგვი; ეს ჩაგვი ნამა
 დილი რუსია. ამას მიუღია ჭეშმარიტი განათლება, უეკარს თავისი

ქმეწანა, სურს მისთვის კეთილი. ეს ასაღ-გაზდა, ჭკუშმარტივად განა-
 თლებული კაცი ჩავარდნილა თავის ნათესავეებში და ნაცნობებში, რომ-
 ელთაც არა აქნესთ ჭკუშმარტივი განათლება, არც ესმისთ რა არი
 ჭკუშმარტივი განათლება; ჩავარდნილა იმათში, რომელთაც გადმოუ-
 ღიათ მრანცნუებისაგან ვეკლათური: ტანისამოსი, ენა ჩქუჭულება,
 სნეობა, სიმღერები, ცხოვრება; ანუ რომელთაც მაუღათ სამისხურ-
 ში ჩინებო, ჟურები, ფარსკეჯაკები და ჭკონიანთ რომ განათლებულნი
 არიან, ჭკონიანთ რომ ისინი ჭკვიანნი არიან. ჩაცვი სედავს, რომ
 ესენი დაბრძაკებულან; უბრალოდ ამცრობენ თავიანთ თავსა და თავი-
 ანთ ქმეწანას — რუსეოს უცხო ქმეწენის მიბაძვითა; ხედავს რომ
 ჩინება, თანამღებობა და პატრივი მიუღათ, მაგრამ გონება გაუნ-
 თლებელი გაუშვიათ; სედავს მრავალ ასაღ-გაზდების ცუდილად განა-
 თლების დაქმებას და მრავალთა გასათხოვარ ქალთა და ქრმიან დედა-
 კაცთა სისულელეს. იმათ ჭკორების სიუვარულს; იმათ დასცინის
 ჩაცვი, ცდილობს რომ აუხილოს ამათ თქალები და უჩვენოს ამათი
 სულელობა, ამათი ცუდილი განათლება, მაგრამ ისინი ასე შეჩქუჭ-
 ულან თავიანთ უოფა ქცევას, რომ არ მოხდისთ ჭკუაში ჩაცვის
 სიტუქები. რატომ? იმიტომ რომ საზოგადოებაში ვეკლას ისე იქ-
 ცევა, როგორც ისინი იქცევიან; ისინიც ისე ფიქრობენ, როგორც
 სხუანი, რომელნიც იმათსაკით ცუდილათ სჩემობენ განათლებასა,
 ესე იგი, რომელნიც გარეგან ცვლილებას განათლებათ რიცხავენ.
 განათლებულ ჩაცვის რჩევა, არავის არ მოსწონს, ვეკლას ეჭვარება
 ჩაცვი, ვეკლას სულელათ სასავს, ამიტომ რომ არ ესმისთ ჭკუშმარტივი
 განათლება. ჭკუშმარტივად განათლებული ჩაცვის ჭკუა ტანჯვის მეტს
 ვერაფერსა ხედავს; სულ ამ განათლებულ ჭკუისაგან არი რომ ჩაცვი
 იტანჯება და ვერაფერს თავის გულის ფიქრის შემტეობი ვერ უზოვნია.
 ი ამის გამო გრიბოდოვს დაურქმევი თავის კამედიისათვის ვა ი
 ჭკუისაგან. ✓

დამუსროვი წარმოდგენს იმათ, რომელნიც ცუდმაღებში არიან
 ცხოვლენი, უბრალო რამ დიდი რამ ჭკონიანთ, აღსრულებენ სოლა

მე საზოგადოების განათა, სამსახურის რიგსა, ცდილობენ ჩინების მიღებასა, ექებენ სიმიდრეს, გონებას კი არაფერს ეურს არ უგდებენ. ამისთანა კაცებისთვის სამსახურის რიგის აღსრულება, საზოგადოების შესაფერი ქცევა, ჩინები, ჟურები თანამდებობა, მამული, ემა, სიმიდრე — აი ეს არის განათლება. ღამესოფს არ ესმის რა არი ქვეშარიტი განათლება ღ ამის გამო არ მოსწონს ის სიტყვები, რომელსაც ჩაცვი ეუბნება, არ მოსწონს ჩაცვის ქცევა, ჩაცვის ჭაზრები. ის უწინდელი კაცია; არც იმის მამაპაპს ჭკონია ქვეშარიტი განათლება ღ არც იმასა აქუს. ისიც ისე ფიქრობს ღ ისე სჯის, როგორც ამის მამაპაპს უფიქროს, ისიც ისე იქცევა, როგორც ისინი მოქცეულან. ეს არი საცინელი ღამესოფისა რომ წმინდის გულით ამბობს უველა ფერს, ასე ჭკონია რომ მართლს ღ კარგ რასმე ამბობს (*); რასაც ამბობს ხელ წინაღმდეგია ქვეშარიტად განათლებულ კაცისთვის. ღამესოფს უნდა რომ საზოგადოებაში ღ სამსახურში პატიოსნად ღ კაი ქცევის კაცად ირიცხებოდეს, გოგოსთან არშიუობასკი არაფრათ აგდებს. ერთის სიტყვით, ღამესოფისთანა კაცებს არ ესმისთ კეთილშობილება ღ ქვეშარიტი განათლება. ამ სიტყვებითგან, რომელსაც ამბობს ამ კამეადის ბოლას:) ✓

„ოჰ, ღმერთო! რას იტყვის ასლა კნეინა მარია ალექსეევსა!“

სჩანს რომ ღამესოფი მსოფლოდ იმისთვისა სწუხს რომ თითონ საზოგადოებაში შერცხვება, საზოგადოება შეიტყობს იმის ქალის უპატიურად ქცევასა; იმისთვის კი არა სწუხს რომ არ განარდა თავისი ქალი რიგიანად, ღ ზრდილობის ღ სწავლის მაგიერად უჩვენებდა თავის ქალს ურიტო ცხოვრების მკვალითებს. რაც ნასა ხოლოფიომ თავის დედამამსთან ის ისწავლა, ამიტომ რომ სსწას არაფერს არ ასწავლიდნენ. რამდენნი განათხოვარნი ქალნი იღუპებიან დედამამის ურიტო ცხოვრებისაგან. ვისი ბრალია რომ ღამესოფი ამბობს

(*) წადვითხეთ ღამესოფის სკალაზუბთან ღაპარაკი მეორე მოქმედებაში მესუთე გამოსვლაში.

ყოფს, რა მსელი უოფილა განათხოვარი ქალის მამობა ! ?

თავისი ბრალია, ამიტომ რომ არ მიუღია ჭკუშმარიტი განათლება, არ ესმის როგორ უნდა გაეზარდა თავისი ქალი, რა უნდა ესწავლებინა, როგორ უნდა თითონ ეცხოვრა, რა მაგალითები უნდა ეჩვენებინა. სოფიოს აქვს ბუნებითი გონება, მაგრამ არ მიუღია განათლება.

ქამუსოვს ჰგონია რომ მსოფოთ უნდა ეცადოს თავის სსამართლოში საქმეები არ მოგროვდეს, ჰგონია რომ დიდი რამ არის ქალაქების ხელის მოწერა. ამის გამო ხელს აწერს ღ თავითგან იშორებს ქალაქებს; კარგა საქმეების განხსრეკას, სსამართლიანად გადაწყვეტას კი არაფრათ აკლებს. ის მსოფოთ თავის თავისთხს ფიქრობს ღ მსოფოთ თავის თავისთხს ცდილობს სსამსახურში, რათა არაფერი არა გადასდეს ღ გამოვიდეს ჰატოსნათ; სხშში თუნდ დაინოცნენ, ის მას არას დასდევს. ის ესეთია, ამიტომ რომ არარი ჭკუშმარიტად განათლებული. წიგნების კითხუა არ უყვარს ქამუსოვს ამიტომ რომ უსწავლია წერა კითხუა, შესულა სსამსახურში, მიუღია დიდი თანამდებობა, ჩინები ჯერები ღ ასე ჰგონია რომ განათლებულია. ამის გამო, იმის ჰაზრით, სსამსახურია დიდი რამ, არა თუ წიგნების კითხუა. წიგნებს რომ კითხულობს ანუ თავი ასტკივა სოღმე ქამუსოვს ანუ დაეძინება, ამიტომ რომ წიგნების კითხვისგან არაფერს სარგებლობას არ მოელის. იმისი ჰაზრით ასაღგაზდანი მხოლოთ უნდა სწავლობდნენ წერაკითხვასა ღ შედიოდინენ სსამსახურში. თუ ახაღგაზდა არა მსახურობს არსად, მხოლოდ მიტკოლია სწავლასა, სელოვნებასა, ერთის სიტყვით: გონების ჭკუშმარიტად განათლებასა — მაშინ ეს ასაღგაზდა, ქამუსოვის ჰაზრით, ურგებელია, სსამაგელია. აი ესე სჯიან ესე დაბრძაკულან ზოგნი სსამსახურში მუოფნი ! იმათთხს ქშესქანსე მხოლოდ სსამსახურია ღ სსამსახურში ჰატოვის მიღებაა უპირველესი საქმე; გონების განათლება, ჰსწავლა, სელოვნება — როგოც ერთი გრში — ისეა. ჩაცკის არ აძლევს თავის ქალს, სოფიოსაც არ მოსწონს ჩაცკი, ამიტომ რომ ჩაცკი არსად არა მსახურობს, არა აქვს ჩინები, არა აქვს ჯერები. ქამუსოვისთხს ღ

ჭამუსოვისთანა კაცებისთვის სულელი პოლკოვნიკი სკალოზუბი ჩაცეიფე ათას წილათ მეტია, ამიტომ რომ სკალოზუბი პოლკოვნიკია, გულზე ჯვრები აქვს, სქელი ეპოლეცები უწევია მსრებსე, მამული აქვს, ემა ჭყავს და ღენარლობასაც მოელის. რა საჭიროა ჭკუ, თუ ეს ვეველაფერი აქვს კაცსა! (?) ესე ფიქრობდრენ მრავალნი კაცნი რუსეთში და ეს ჯვარებოდა გრიბოედოვს, ჭეშმარიტად განათლებულს!

მოლჩალინი წარმოადგენს იმ ასალგაზდა კაცთა, რომელთაც მიუღიათ ჰსწავლა, მაგრამ არა აქვსთ ჭეშმარიტი განათლება; არ იციან თავიანთ თავის ჰატევი, რასაც უფროსნი, რასაც სსჰანი შერებთან ისიც იმასა შერება. მოლჩალინისთანები თითქმის მიტოვებენ, მიტურვენი ნახალნიკის წინაშე, იმცრობენ თავსა სმაგლად, რათა ერქნენ მშვიდად, მორჩილად, მოამებლად, წენარად და ამ სახით გამოსტეუონ სარგებლობა. ისინი მხოლოდ სარგებლობისათვის იმცრობენ თავსა. მოლჩალინს ერთი ბეწვის რდენა თავის თავის ჰატევი არა აქვს. რას არა იქს მოლჩალინისთანა კაცი, რომელსაც უნდა გამოსტეუონ ვისმე რამე? როგორც გინდათ ისე დამცრობს თავსა, როგორც გინდათ ისე თაუენსა გნემსთ, როდესაც უნდათ გამოგტეუონ რამე. სარგებლობისათვის მოლჩალინი უწელასთან იმცრობს თავსა, ვინც უნდა იუოს, თუნდ მეკარის ძაღლიც იუოს. თითონ მოლჩალინი ეუბნება ღიზას:

» მამაქუმე ანდერძი დამიგლო, რომ ვეველას ვაამო: ნახალნიკს ვისთანაც ვიმასურებ, სასლის ჰატრონს, ვისთანაც ვიცხოვრებ, იმის ბიქს, იმის ძაღლს რომ არ დაეუფოს.»

ჩუქნი უწელასა გვაქვს ვალი, რომ ერთმანერთს ჰატევისა ვცემოდეთ და გვიუვარდეს ერთმანერთი; მაგრამ თუ ეს ჰატევის გემა, ეს სიუჰარული იმისთვისა გვაქვს, რომ მოვევლით სარგებლობასა—ეს კი სმაგლობაა, ეს კი დამცრობს კაცსა! მოლჩალინი სარგებლობისათვის ჰატევისა გნემს არა თუ მარტო ნახალნიკს, თუთ მეკარესაც და მეკარის ძაღლსაც!

ოჲ, რა სასაგელია ამის გამო მოღწაღწინი! რა ავაწაკია! სოფიოს
 გაუაზივდა არა თუ იმიტომ, რომ უუწარს, არა თუ იმიტომ, რომ
 სურს მისთვის კეთილი ღ ბედნიერება—არა! იმიტომ გაუაზივდა, რომ
 სოფიო ეცადოს იმის წინსვლა ღ ჯურებზე წარდგენასა. მოღწაღწი-
 ნისა თვს არაფერია სოფიოს გაუაზივრება, თღონდ მიიღოს
 იმით ჰატვი ღ წინები. გრიბოედღვს უნდოდა რომ ახლგასდანი
 გამოსულ იუვენს ისეთნი, როგორც ჩაცკია წარმოდგენილი ამ კამედია-
 ში, ისე იქცოდნენ. როგორც ჩაცკი იქცევა—ესე იგი: ცდილობ-
 დნენ განათლებასა არა თუ წინების მიღებასა.

სოფიო, ქალი ჭამუსოვისა, წარმოდგენს იმ გაუთხოვარ ქალებს,
 რომელთაც აქწესთ ბუნებითი ჭკუა, მაგრამ არ მიუღიათ რიგისანი სწავლა
 ღ ზრდაღობა. სოფიოს რაც უნასავს სახლში, თავის მშობლებთან,
 იმასა შერება. ბოლოს ეს უზღველობა, ეს გაუნათლებლობა, ეს მშობელ-
 თაგან ნაწივსებელი მაგადითი გარეუენის ხოლმე ქალებსა, როგორც სო-
 ფიო გარეუენილა. სოფიოც ისეთი გამოვა, როგორც სლესტოვისა,
 სრიუმინები, ტუტოუსოვსკები. ესენი ახლგასდობას სოფიოსა-
 ვით უსწავლელად ღ უზრდელად დარწამიღან. ამ სრიუმინებს, ტუტო-
 უსოვსკებს, ღ სლესტოვისას ჭორის მოგონებაში, ჭორებზე ლა-
 ჰარაკში, სხვების დამსახვაში, ბალებში, ვაწერებში ღ ტანისამოს-
 შა აქწესთ გონება; ამაზე მეტი არაფერი სავქე არა აქწესთ რა (*).

დანარჩენნი მოქმედნი ჰირნი წარმოდგენენ კაცთა ღ დედაკაცთა,
 რომელთაც შეკიძლიანთ დაუძახეთ ერთი მეორესედა უფრო
 სულელად. ამ სულელთაგან ყველაზე უფრო სულელნი არიან:
 პოლონოვნიკი სკალოზუბი, რეჰეტილოვი ღ ზაგორცკი.

სკალოზუბმა არაფერი არა იცის რა, არაფერი არა ესმის რა იმას;
 იმის გონება სულ სამსახურშია, ყველა შეატყობს რომ სკალოზუბი
 უსრდელია, ბრიყვია.

(*) წაიკითხეთ კნიინას ღ კნიაცუნების ლაჰარაკი მესამე მოქმედუ-
 ბაში VII გამოხვლაში. მასუკან XIV გამოხვლითგან მე XXII გა-
 მოხვლამდინ.

რეპეტილოვიც უზრდელია, არა იცის რა, უბრალოდ ჰ უსარ-
გებლოთ ატარებს თავის სიცოცხლეს, არა ცდილობს გონების გა-
სათლებას ღ დარბის, დაესეტება აქა იქ; სან გლუბში მიდის, ხან
თიატრში, ხან ბაღში, ხან ფეხერში; ერთ დღეს ამასთანა სკამს სა-
დილს, მეორე დღეს იმასთან; რაღასაც ექებს, რაღაც უნდა ღ თითო-
ნაც არ ესმის რა უნდა. — ზატორეციც სულელია ღ ამის გარდა
აუზაკია, ჰლუტია.

დასასრულ მოკასსენებთ, რომ ამ კამედიას არა ფერი წუნი არა
აქვს რა; ამ კამედიასში არა ფერი არ არის არც მეტი ღ არც ნაკლე-
ბი. ამისთანა კამედია მთელ რუსეთში არავის არ დაუწერია. ეს კა-
მედია არას დროს არ დასკედეება, ამიტომ რომ, საქმე ამ კამედიას-
ში გამოხატული, მუდამ იქნება საზოგადოებაში. თუ გნებავსთ შე-
იტეოთ ამ კამედიის ჭაზრი, უნდა წაიკითხოთ ერთსეულ კი არა, სუთ
ჟერ ღ ექვს ჟერ. რამდენსაც წაიკითხავთ, იმდენი უფრო მოგე-
წონებათ ღ უფრო კარგათ გაიგებთ

გ. წინამძღვაროვი.

ვანი ჭკუისაგან.

მ ო ქ მ ე დ ნ ი ჰ ი რ ნ ი :

- 1) ჰაველ აჩანასინი ქამუსოვი, სსსმართლოს ნახალნიკი.
- 2) სოფიო ჰაველოვნა, ქალი მისი.
- 3) ალექსანდრე ანდრეიჩი ჩაცვი.
- 4) პლატონ მისეილინი. (ამათი გვარია:
- 5) ნატალია დიმიტრიევსა, ცოლი მისი. (გორინი.
- 6) რეჰეტილოვი.
- 7) ანტონ ანტონინი ზაგორეცვი.
- 8) ალექსეი სტეფანინი მოლნაღინი, სეკრეტარი ქამუსოვისა, ამის-
ვე სასლში მცხოვრებელი.
- 9) ზოლგოვნიკი სერგეი სერგეინი სკალოზუბი.
- 10) ღიზა, მთასლე ქამუსოვისა.
- 11) ხლესტოვისა.
- 12) გრაჩინია ხრიუშინა.
- 13) გრაჩინია, მისი ქალი შვილი.
- 14) კნიაზი ტუგოსოვსკი.
- 15) კნენა, ცოლი მისი.

1
2
3
4
5
6

ტუგოსოვსკის კნიაჟნები.

1 {
2 { ქამუსოვის ბიჭები.

უფალი №

უფალი A.

ლაქია ჩაცვისა.

ლაქია გორიჩებისა.

ლაქია ხრიუშინებისა.

ლაქია სკალოზუბისა.

მოქმედება ჰიპოკრეტი.

თიკრის წარმოადგენს: სასტუმრო ოთახს; ამ ოთახში დიდი კედლის საათია; მარჯვნივ კარებია სოფიოს საწოლისა; ამ საწოლით გან ისმის ხმა ქორტუპიანისა ზე ფლეიტისა, რომელიც ცოტეცოტე ჩუმიდება. ღიზას დასძინებია კრესლოზე ზე გადმოკიდულა.

(დილა განთიადია, რაყრატებს).

გამოსვლა I.

ღიზა (ერთბაშათ გამოეღვიძება, კრესლოთგან წამოდგება ზე აქეთ იქით იუურება):

თენდება! ოჰ, რა მალე გავიდა ღამე! გუშინ ვეთხოვებოდი დასაძინებლად, არ დამითხოვეს! მოკვლით შეკობას, თვალის დაჭერა უნდა. ნუ დაიძინებ მანამ სკამითგან არ გადმოჰარდე. ესლა, ეს იყო წამთვლიმა—გათენდა კიდევ.

უთხრა იმათ:

(სოფიოს კარებს ურასუნებს). ბატონებო! ეი, სოფიო! ვაი და გვეყრება თავსა! თქვენს საუბრით ღამეს გაათენებთ. . . . ყრუ ხართ? ალექსეი სტეფანის! ქალბატონო! არაფრათ აგდებენ ისინი (მოშორდება კარებს). აბა, დაუბატოვებოდი სტეფანსა, ასლა რომ მამა შემოუფიდას. . . . მოდი ზე ემსახურე შეეჯარებულ ქალბატონს (კიდევ მიდის კარებთან). მოშორდით ერთმანსერთსა, კარგია, გათენდა. . . . რა ბატონო? (ხმა სოფიოსი).

რომელი საათია?

ლიზა.

უველას გამოკლევიძა ჩუქნსა, უველანი ადგენს.
სოფიო (ოთახითგან).
რომელი საათია?

ლიზა.

მეშვიდე, მეჩვი. მეცხრე.
სოფიო (ოთახითგან).

ტყუი... .

ლიზა.

ოჰ, დაწყევდილო სიუჩარულა! არც კი სჯერათ. ფანჯრის კარკუბებს გავაღებ, საათს წინ წაგწევ, თუმცა ვიცი რომ დაუკრავს (დგობა სკამზე ჭ საათს წინ წასწევს. საათი სტუმს ჭ უკრავს).

გამოსვლა II.

ლიზა ჭ ჭამუსოვი.

ლიზა.

ვაილე! ბატონი!

ჭამუსოვი.

ღიას, ბატონი! (დააუენებს საათს). შე ცუდექო. შენა! . . . რა მოზგონებდა თუ რა არი; ხან ჭლეიტის ხმა მესმის, ხან ჭორტკვიანისა. სოფიო ესე ადრე სად ადგებოდა ჭ დაუკრავდა.

ლიზა.

არა ბატონო. . . . მე. . . . უცებ. . . .

ჭამუსოვი.

ეგ არი ჭ, უცებ! თქვენ სულ უნდა ყური გიგდონ. იქნება განბე. . . (მოკვებვის ღიზას ჭ თამაშობს) ოჰ, შე მაცთურო შენა!

ლიზა.

თქვენს ხართ მაცთური; სირცხვილია; გუკადრებთ თქვენსა?

ქამუსოვი.

მშვიდია, მაგრამ ქაჩების მეტი არა აქვს რა თაკში.

ლიზა.

გამიშვიტო! თქვენს ხართ ქარაანი! დანხედეთ თავსა — მოსურე-
ბული ხართ!

ქამუსოვი.

თითქმის.

ლიზა.

ახა ერთი რომ მოვიდეს ვინმე აქა, სიით წავიდეთ? სად დაუიმა-
ლო?

ქამუსოვი.

ვინ მოვა აქა? სოფიოს ხომ სძინავს?

ლიზა.

ეს არი, ესლა ჩაკძინა.

ქამუსოვი.

ესლა? წუხელ რასაკეთებდა?

ლიზა.

მთელი დამე წიგნსა კითხულობდა.

ქამუსოვი.

ეს რა ეშმაკათ შემოიღეს წიგნების კითხვა?

ლიზა.

სულ ჭრანციტულ წიგნებს, დაკეტილ ოთახში მაღლა ხვით კით-
ხულობს ხოლმე.

ქამუსოვი.

შენ იმას უთხარ, რომ უბრალოთ ნუ იხდენს თვალებსა; წიგნე-
ბის კითხვისაგან არეფერი სიამისა სარგებლადა არ არი. იმას არა
სძინავს ჭრანციტულ წიგნებისაგან ზე მე კი რუსული წიგნების
კითხვისაგან საკუწრულად შეძინება.

ლიზა.

როცა ადგება, მოფახსენებ, ბატონო. ინებეთ. . . მიბძანდით; მეუშინიან, არ გამოაღვიძოთ.

ჭამუსოფი.

არ გამოაღვიძო? შენ კი საათს მართამ ზე მუწიკას აკურევიანებ ასე, რომ ეთქვ უბანში ისმის!

ლიზა (რამდენიც შეიძლება მაღლა სმით).

ოჰ, კარგია, გეუფათ!

ჭამუსოფი. (ვირსე სელს აფარებს).

დახუმიდი! რა სასით უვირი? გაგიჟდი?

ლიზა.

მეშინიან, რომ არა მოსდეს რა. . . .

ჭამუსოფი.

რა? რა მოსდეს?

ლიზა.

ბატონო, თქვენს უმაწვილი არა ბძანდებით; თქვენს უნდა იცოდეთ, რომ ახალგაზდა ქალების დილის ძილი ასეთი მსუბუქია, რომ ერთი რომ გაიჭაჭუნოს კარებმა, ერთი რომ გაიხუჩუნოს ვინმემ, მაშინვე შეიტყობებს.

ჭამუსოფი.

შენ სულ ტყუი. (სმა სოფიოსი).

შენ, ლიზა!

ჭამუსოფი.

სსსუ! (გაიჭარება ჩუმად).

ლიზა.

წავიდა. ოჰ, მოერიდე ბატონებს, თორემ ისინი მედამ საათს მსათ არიან ჩვენს დასატუქსავად. ღმერთმა გვაშაროს ვეკლას რისხვასა, ნამეტნავად ბატონის რისხვას ზე ბატონის სიუვარულსა.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა III.

ლიზა, სოფიო სანთელი ხელში, მასუკან მოლხაღინი.

სოფიო.

რა არი ღიზა, რა დაგემართა, რა გაუვირებს?

ლიზა.

რა საკურკელაი თქვენოჯს განშორება მხელაი; გათენებადინ და კეტილში სხედსართ ღ მინც კიდეგ გეტოტაეებათ.

სოფიო.

ოჰ, მართლა, გათენებულა! (აქრობს სანთელს) რაკი გათენდება მოუწეინება ხოლმე ადამიანს; რა მალე გადის ღამე?

ლიზა.

მოიწეინეთ, რაც გინდათ ჭქენით; მეკი არ ვიცი რა უუო.... მაშა-თქენი იუო აქა; თითქმის მოგვკუდი შიშათა, არ ვიცოდი რა მექნა.... რაღაც ცუეუილები უთხარი.... რაღას განიერდით, ალექსეი სტეფანის? თავი დაუკარით. გული ნაკლეულათა გაქვსთ? შესედეო საათსა, ფანჯარებში; რა სანია ქუნაშა ხალხი იარება; სხედში და დიან, არასუნებენ, ჭგვიან, ალაგებენ სხედსა.

სოფიო.

ბედნიერნი საათს არ უუერებენ.

ლიზა.

ნუ უუერებთ, თქენი ნებაა; მაგრამ, რა საკურკელაი, თქვენ მაგიუ-რათ მე უნდა გადამხედეს.

სოფიო (მოლხაღინს ეტყვის).

წადით.... ერთი ღღეც გაუმლოთ მოწეენიღობასა.

ლიზა.

ღმეტომა ვშვიდობა მოგცესთ, აიღეთ ხელი. (აშორებს ერთმა-ნერთს; მოლხაღინს კარებში დაუსედეება ჭამუსოვი).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა IV.

იგინივე ღ ჭამუსოვი.

ჭამუსოვი.

ეს რისაგან არი? მოლხაღინ, შესა ხარ, ძმაო?

მოლჩალინი.

გახლავარ.

ქამუსოვი.

აქ რისთვის ხარ? ისიც ამდროს? სოფიოც! მშვიდობა შენი ნახვას, სოფიო! რათ ამდგარხარ ესე ადრე? ჰა? რა საქმისათვის? ღმერთმა როგორ შეგუარათ ამდროს ერთთა?

სოფიო.

ის ესარი ესლა მოვიდა...

მოლჩალინი.

ესლა სეირნობიდა.

ქამუსოვი.

ძამიავ! არ შეიძლება, რომ სასეირნოთა ჰატარა შორს ქუჩა გამოიჩნია? ერთიც შენ, ქალბატონო! ქვეშატეგებთან წამოსტები თუ არა—მამინეუ ახალგაზდა კაცი შენთან არი; კარგსა სხადი! მთელი დამე ზღაპრებსა კითხულობ: აი ეს არი წიგნების კითხვის სახატებლობა აი! სულ მოდნის მალაზიები, სულ ძრანტუხები!

ეს დაწყევლილი ძრანტუხნი! სულ იმატგან მოკვდის მოდა, წიგნები, ლექსები, ჯიბეების ღ გულის დამღუპავნი! როდის დავგვისსნის ღმერთი იმად შლაპებისაგან, ჩეპჩიკებისაგან, ქინძისთავებისაგან ღ ნამეტნავად წიგნებისაგან.

სოფიო.

დამატა, მამავ... თაბრე მეხვევა; ... ასე შევეშინდა თქვენს უცებ შემოსვლითა, რომ შევიშალე ღ ძლივ ვსუნთქავ.

ქამუსოვი.

უმორჩილესად გმადლობ. უცებ შემოველ შე ამათთან; შე დაუშალე, შე შევაშინე!

თვითონ მეც არეული ვარ, სოფიო; მთელი დღე მოსვენება არა მაქვს; ვტრიალებ, დავრბივარ, როგორც დარეტიანებული; ქეჭუნის სქმე მაქვს სამსასურისა, თანამდებობისა: ხან ერთი გადაშეკიდება, ხან მეორე—ყველას ჩემთანა აქვს სქმე. მაგრამ რა მომავლანება ამას; რა მომავლიერება, რომ შე ამ სახით მომაცუეილებენ.

სოფიო (ცრემლებით).

ვინ მოგატყუათ, მამავ ?

ჭამუსოვი.

ახლა დამემდურები რომ მითომ უბრალოთა გტუქსავ. ნუ სტი-
რი, უური მიგდე: ჯერ შენ ისევ აკვანში იწექ, რომ მე ღელაშენმა
შენ გასაზღვლად, სასწავლებლად ზრუნვა დავიწყეთ. დელაშენი მია-
იგვალა. შენ მოსავლელათ მე ერთი ჰატიოსანი დელაკაცი შემოვი-
ყვანე — მადამ როზიე; საუცხოვო დელაკაცი იყო მადამ როზიე,
მაგრამ მხლოთ ეს არი იმისი დასაწუნი, რომ მოუმატეს წელიწადში
ხუთ ასი რუბლი ღ თავი დამანება... ეს რა საჭიროა, მაკალითი
მამის თვალწინ არის.

ლიზა.

მოგახსენოთ, ბატონო...

ჭამუსოვი.

ჩუმათ იყავ!

ე რა საშინელი დრო შეგვექნა! არ იცის კაცმა რა ქნას! ყველანი
უდროთ ჭკუას ჭსჩუმობეს, ნამეტნავად ქალები. სულ კი ჩუქნი
ბრალა: შემოვიყვანთ სოღმე სახლში ყველა გამოქცეულს, ყველა
ბილეთის მქონეს ღ ვასწავლებინებთ ჩუქნი ქალებს ყველაფერს: ტან-
ციობას, მღერას, აშიყობას, ოსერას ღ სს. თითქო ჩუქნი ქალებს
მასსარებს უმზადებლეთ ცოლათა.

ერთიც შენ უმაწვილო! რა გინდა, რათა სარ აქა? — ობოლი გაგა-
ზარდე, შემოგიყვანე ჩემ სახლში, ასესორობის ჩინი მოგიტანინე
ღ ჩემთან სეკრეტრათ გაგანწესე. ჩემის შემწეობით აქ გადმოგიყვა-
ნეს, თორემ შენ ახლა ტვერში (*) ეგდებოდი!

სოფიო.

მე თქვენი გარისხების მაზეზი ვერ გამიგია: აქ რა არი საკურს-
ველი ღ გასაჭავრებელი? ეს კაცი ამ სახლში ცხოვრობს; ერთ-
ოთახში უნდოდა შესულიყო, შეტომით შეორეში შემოვიდა.

(*) ტვერი, ქალაქია რუსეთისა.

ჭამუსოვი.

შეტომით შემოვიდა თუ უნდოდა შემოსვლა; მაგრამ ერთათ
რათა ხართ? არ იქნება რომ უცებ შესვედროდით ერთმანერთსა.

სოფიო.

აი როგორ იყო, მამავ; წელან თქვენს ღ ღიზს აქ რომ იყავით,
თქვენმა სამს საგურველად შემაშინა ღ მაშინვე გამოვიქე აქეთ. . . .

ჭამუსოვი.

ახლა ეველაფერს მე დამაბრალებს; უდროთ ჩემმა სამს შეაშინა!

სოფიო.

არეულ სიზმარში ვინც არის, იმას უბრალო რამ შეაშინებს. გო-
ამბოთ ჩემი სიზმარი? მაშინ სომ დაიჭურებთ?

ჭამუსოვი.

რას სიზმარი!

სოფიო.

გოამბოთ?

ჭამუსოვი (ჯდება).

ჭო, ჭო, მიაშბე.

სოფიო.

აი რა ვნახე: ჯერ წარმომიდგა ერთი მშვენიერი მწვანე, ყვავილეუ-
ბით საესე მინდორი; მასუკან მე ამ მინდორზე ვეძებდი რაღაც ხა-
ლახსა — არ მახსოვს. . . . ერთბაშთ ჩუმათ ერთი ასალგასდა ვატი
მოვიდა ჩემთან; ამ კაცს ასე გონია ბევრი სანია ვიცნოაფო; როს
გორღაც გაუბედავი ღ მკრთალი იყო ჩემთან: ვინც საწყაღია ესუ-
თი იქნება!

ჭამუსოვი.

არა დედავ! ნუ ამამართმევ სულსა! ვინც საწყაღია ის შენი ცაღი
არ არი, არა!

სოფიო.

მასუკან ეველაფერი დაიმაღა: მინდორიც ღ ცაც; ჩვენს დაფრით
ბნელ ოთახში. ამ დროს, საგურვეღია, ჰოღი აისაღა ღ თქვენს
იქითგან ამოსვეღით, გაუეითღებუღი, როგორც მკუღარი. თავის

თბუბი შიშისკან მალა ავივიდა. ამ დროს გრიალით გაილა კარკუბები ღ რაღაც, არც კატები ღ არც მხეტები, შემოვიდნენ ღ ჩუქნ-
ორნი ერთმანერთს გაგვარეს. იმ ასალგაზღას აწვალეზდნენ. მე იმას
ისე უუერებდი, როგორც საუნჯესა; მინდა მივეშველო — თქვენ-
შუანა მწევთ ღ ისმის კენესა, ღრიალი, ხარხარი, სტვენა ფერიები-
სა. ის ასალგაზღა შეძახის. . . . ამ დროს გამამეღვიძა. . . . ვიღაც
ლაპარაკობდა; უური დაუგდე. . . თქვენნი ხმა. . . მე ვთქვი: ეს რა
აღრე ამდგარა? . . . გამოვიქე აქეთ. . . თქვენ-ორთა ერთათ ცსე-
დავთ.

ჭამუსოვი.

დახ, ცუდი სიზმარია, მგონია; ამ სიზმარში ეველაფერია, თუ
არ მატყუებს: ფერიებიც, სიუქარულიც, შიშიც, ეგვილეკ-
ბიც. . .

შენ, ბატონო, შენ-რადას იტყვი?

მოლჩალინი.

მე შემომესმა თქვენნი ხმა. . .

ჭამუსოვი.

საფინელია! შემოესმათ ამათ ჩემი ხმა; როგორ მალე ესმისთ ჩუ-
მი ხმა ღ ეველას ეძახის დილით! ჩემ ხმაზე მოხვედი? რათა,
მითხარ?

მოლჩალინი.

ქაღალდები მოვიტანე.

ჭამუსოვი.

ჭო, ერთი ეგ მაკლდა! არ ვიცი რა ხალისე ღ ბეჭითობა მოგი-
ვიდა ქაღალდებზე.

(ადგება).

შენ თავს დაგანებებ სოფიო, მაგრამ ამას კი გეტყვი, რომ ბევ-
რა საკურველი სიზმრებია, რომელიც ცხადვივ უფრო საკურველია:
შენ გიძებნია ბაღასი — მეგობარი გიპოვნია; ნუ მიჭუეები ამ სიზ-
მარს — ტყუილია. წადი დაწე ისევ დაიძინე. (მოლჩალინს ეტყვის)
წავიდეთ ქაღალდები გაშინჯოთ.

მოლჩალინი.

ეს ქალაქები მოვიტანე თქვენს მოსასხენებლად, რომ არ შეიძლება ვაწარმოვოთ უსპრავკოთ; ზოგში ერთმანერთის წინააღმდეგი ჭაბრებია, ზოგი ტყუილია, არ არი სასუთიანი.

ჭამუსოვი.

მე, ძმაო; მხოლოდ იმისი მეშინიან, რომ არ მოგროვდეს ბევრი ქალაქები. თქვენს, რა საეურველია, ბევრს მოაგროვებთ, მე რომ ყური არ გიგდოთ. ჩემი ჩვეულება ესეთია: მოვაწყვე ხელი—თავითვან მოვიშორე.

(შიდინან. მოლჩალინის ზირველათ გაუშეებს კარებიოტან).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა V°.

ს ო ფ ი ო ზ ლ ი შ ა.

ლი შ ა.

აჰ, ესეც თქვენნი ქეიფი, ესეც თქვენნი საუბარი! მაგრამ არა, დაცინების ზ ნიშნის მოგების დრო არ არი: თვალები მიბნეულდება, გული შეუდება. კარგი არ არი, რომ ხმა გავა: დაიწყებენ ძრასკასა.

ს ო ფ ი ო.

მე რას მიზამს გარეთ ლაპარაკი ზ ძრასკა? ვის როგორც უნდა ისე ილაპარაკოს; მე მხოლოდ მამა ჩემი მაფიქრებს: მამა ჩემი ანჩხლია, დაუწყნარებელია, ჩქარია—ის სულ ესეთია, მაგრამ დღეის იქით. . . . შენ შეგობლიან იფიქრო თუ. . . .

ლი შ ა.

მე ვფიქრობ ზ ვიცი უთქვენოთაც: მამა თქვენნი დაკვიტულში შა-გინახავსო. მეც თქვენთან რომ ვიყო, მაღლობა ღმერთსა; თორემ, ღმერთმა ნუ ქნას, მეც, მოლჩალინისაც ზ ყველას გაგვრეკავს სასლით-გან.

ს ო ფ ი ო.

ს: კურველია! ბედნიერება რა თავის ნათქვამში ზ უკათია: ხანდისან

ამასუ უფრო ცუდი საქმე მოხდება ხოლმე ზე ტაიფლის წავა, არას დაგვიშავებს ხოლმე; ასლა კი, როდესაც არაფერი საფიქრებელი არა გვექონდა რა ზე მუხაკისაგან დავიწყებაში ვიყავით, დროს ტუბილათ ვატარებდით, გვეტონა რომ განგება გეფარამს ჩუქნ—ასლა კი უბე-დურება უკანითგან გვეპარებოდა.

ლიზა.

ახა ეგ არი რომ ჩემ უგუნურ რჩევას არ უგდებთ უფროს არას დროს! ჩემსუ უკეთესი წინასწარმეტყველი გინდათ? რამდენჯერ მო-გახსენეთ: მაგ სიუჟარულითგან ირაფერი სარგებლობა არ აქნება, არას დროს: მამა თქუქნი ისეთი კაცია, როგორც უგელანი არიან ამ ქალაქში: იმას ვარსკვლავებიანი, ვერებიანი ზე ჩინებიანი სიძე უნდა. უველა ვარსკვლავიანს დოვლათიც სომ არა აქვს. ამ ვარსკვლავ-ვებთან დოვლათიც უნდა იყოს, რომ კარკათ იცხოვროთ, ბალი გა-მართოთ, აი როგორც ჰოლეკოენიკი სკალოზუბი, რომელსაც პარ-კებით თქრო უძევს ზე ახლა დენარლობას მოულის.

სოფიო.

ვის ეკადრება ის? რა საამური ჩემთს მუდამ მესმოდეს იმის-გან ჭრუნცზე ზე სალდათების რაზმზე ლაპარაკი? ამის გარდა იმას თავის დღეში კვვიანი სიტუება არ უთქვამს, ჩემთს სულ ერთია: თუნდ ის შემირთავს, თუნდ წყალში გადავარდნილ ვარ.

ლიზა.

დაის, ბატონო, ბერი მოლაპარაკება, მაგრამ უხერხული კაცია სკა-ლოზუბი. მაგრამ ჩაცვისთანა მსიარული, გულჩვილი, გონება მას-ვილი ზე შეტუველი ვინ იქნება ვოქსუბითგან ანუ სტატსკუბითგან? ის უველასა სჯობს; ამას მოგახსენებთ, ქალბატონო, არა თუ იმის თვს, რომ თქუქნ გეწეინოსთ... წასულს ველარ დავბრუნებთ. მაგ-რამ მახსოვს... .

სოფიო.

რა გახსოვს? ის ძალიან კარკათ დაცინის უველასა, ყბელობს, ხუმბრობს; ჩემთს კაი შესატყუარი ზე ძალიან საამურია ესა... . უველასთან შეტოლიან გაცინება.

ლიზა.

მსოფლოთ ეგ არი? მე კი მახსოვს, რომ ის საწყალი ცრემლით ივსებდა თვალებსა, თქუძ რომ გესალმებოდათ. რა გატირებთ მეოთქი, მსიარულათ იყავით, გაიციინეთ მეოთქი. იმან ჭიჭიასუსა: უბრალოთ არა ვტირიო, ღიზა; ვინ იცის რა დამისვდება, როდესაც დავბრუნდებიო; ვინ იცის რამდენს დაგვარგამო. საწყალი! . . ასე გონია იცოდა, რომ სამი წლის უკან. . .

სოფიო.

გამიგონე, ღიზა! შენ ძალიან ნუ ჭკადნიერობ! მე, მართალია, მსუბუქათ მოვიქეცე, ეს მეც ვიცო და ამაზე მე თვითონაც ვამტყუნებ ჩემ თავს; მაგრამ, რაში მნახე მე ორგული, ვის უორგულე რომ დამიწონ ძრახვა? დიას, მართალია, მე და ჩაცვი ერთათ შევიზარდენით; ერთათ უოფნამ შეგვათვისა ჩუძნი უმაწვილურ მეგობრობითა; მაგრამ მას უკან ის გავიდა ჩუძნი სახლითგან და იშვითათ იარეუბოდა ჩუძნსა. მასუკან კიდევ მიჩვენებდა, მითომ უეფარვარ. ის ჭკვიანია, გამჭრეა, მახვილ მეტყველია; ის ნამეტნავად თავის ამხანაგებშია ბედნიერი და მიღებული. . . ძალიან მაღლა აიწია იმან თავი; მოუვიდა ყინო მოგსაურობისა. . . წავიდა. ოჲ, თუ ვისაც უეფარს ვინმე, რათ უნდა ჭკუა და რათ მიდის შორს გზას!

ლიზა.

ჩეტა სად დაფრინავს? რომელ ქუჩუანაშია ახლა ჩაცვი? ანობენ მევე წულეებზე წასულათ საწამლედად, არა თუ სნეულებისგან, არა; სევიანობის მოსარჩენად უფრო წავილოდა; ეს უფრო დასაკრებელია.

სოფიო.

და, რა საკურველოა, ის იქ უფრო ბედნიერია, სადაც საღსო უფრო საცინელია. მე ვინც მიჩვენარს, ის იმისთანა არ არი: მოღჩალინი სხვისთჳს თავის თავს დაივიწყებს; კადნიერების მკერია, მუდამ მოკრძალებულია, არ არის გამბედავი; ვერ დასცინებს ვერავის. მთელი დამე ვისთან შემოდღიან ისე სიამოვნით გავატარო დრო, როგორც მოღჩალინთან? ვსხედვართ ერთათ, გარეთკი თენდებ!

შენ და ზგონია, ლიზა, რას ვაკეობთ ხოლმე?

ლიზა.

ღმერთმან იცის ქალბატონო. რა ჩემი საქმეა!

სოფიო.

გამამართმევს ხოლმე ხელსა, გულსაც მიიკრებს ხოლმე; ერთ სიტყვას კანდიერს არ იტყვის; ესე გადის მთელი ღამე; ხელი-ხელში უჭირავს და თვალებს ვერ მომაშორებს ხოლმე. იცინი? რა გაციონებს? როგორ იქნება? რა ნასე საცინელი?

ლიზა.

ჲე, ქალბატონო, თქვენი მამიდა მამაგონდა; ის ჭრანცუზა რომ სახლითგან გაეჭდა... საწყალი თქვენი მამიდა!.. თმა უნდოდა შეუღეა... დაავიწყდა და შესამე დღეს თმა სულ გაუთეთრდა! (ხარხარებს).

სოფიო (წყენით).

აი ეგრე იტყვიან ჩესხედაც!

ლიზა.

მომიტყვეთ, ქალბატონო, ღმერთს-გუთუიცებით შე მინდოდა, რომ ამ ჩემს ტუტურ სიცილმა პატარა გაგამხიარულოსთ.

გ ა მ ო ს ე ლ ა VI.

ივინიუე და ბიჭი.

ბიჭი.

აღუქსანდრ ანდრეიჩი ჩაცვი გახლათ (გადის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა VII.

იგინივე ზ ჩაცვი.

ჩაცვი.

რამწამს უნათლია მაშინვე ამდგარხართ, ზ აი მეც გახსელით, ველირსე თქვენ ნახვასა (მხურვაღეთ ჭკოცნის ხელზე), მაგობრეთ ზ, არ მომელოდით? მითხართ: გაგესათღათ ჩემი მოსვლა? არა? ერთი შეშამსედეთ; გიკვირსთ? არა მეცემთ სმასა? რა მიღებაა... თითქო ერთი კვირაც არ გასულიყოს, რაც მე წავსულვარ; თათქო ჩუქნ გუშინ ერთათ ველოჯილვართ ზ ერთმანერთისათუხ თავი მოგვიწყენია. ერთი ნამცეცი ჩემი სიუყარუღი აღარა გაქვსთ. ძალან კარგი!

მეკი ორმოც-ღასუთი საათი თვალ მოუსუჯავი შეიდას ვერსტყე მეცვი ქარში ზ ბუქში მოვდიოდი, მოვეშურებოდი საყვარელთან; აღარა ფერი. აღარ მაგონდებოდარა; რამდენჯერ დავეცი გზაზე... აი ახლა, ამდენ ღვაწლის ჭილღოდ რასა ვხედავ!

სოფიო.

არა, ჩაცვი, მე თქვენი მოსვლა მიხარის ძალან.

ჩაცვი. —

გიხარისთ? მადლობელი ვარ! ჭსწორეთა სთქვით, ეგრე უნდა გიხაროდესთ?

არა? მე ვხედავ რომ, ამ სამთარში უბრალოთ დავხოცე ცხენები ზ კატები სიცივითა; ტყუილად ვანუგეშებდი თავსა!

ლიზა.

არა, ბატონო, აი თქვენ რომ კარებს უკან ყოფილიყავით ამ ხუთი მინუტის წინათ, შეიტყობდით, რომ თქვენ გახსენებდით. ქალ ბატონო აქვენ თითონ ბრძანეთ!

სოფიო.

მუდამ მოგიგონებდით ხოლმე, არა თუ მხოლოთ ესლა; თქვენ არ შეგიძლიანთ ამასე დაშემღურით: ვისაცვი დავინახავდი ხოლმე,

ვინცკი კარებს გააღებდა, ვინც უნდაუფილიყო, თუნდ ჩღკაში მყოფ ვარის კაცი, ყველას კეითსამდი ხოლმე, ხომ არ ენახეთ ფოშტის კარეცაში მჯდომი ღ მიმავალი ანუ მომავალი.

ჩ ა ც კ ი .

ვთქოთ ეგ მართალია, ეგა შწამს: ნეტარ არს იგი, ვისცა სწამს: იმას არა აწუხებდეს!

მაგრამ, რა ღმერთო! განა მე კიდეც აქა ვარ? ამ ქალაქში? თქვენთან? — არ ვიცი როგორ გიცნათ თქვენ! სადარის ის უმანკო უმანწვილობის დრო, როდესაც ჩვენ საღამოთი სან აქ ვიყავით ხოლმე, ხან იქა? ვთამაშობდით ღ სკამებს გჯქონდათ ბრასა-ბრუსი ჩვენის თამაშობისაგან; თქვენი მამა ღ მადამი პიეეტსა თამაშობდნენ; ჩვენკი კუთხეში, აი მკონია იმაში, მივიკუნტებოდით ხოლმე. რა დესაც სკამის სმა შემოგვესმებოდა ანუ კარების ჭრიალი?

სოფიო.

უმაწვილობა!

ჩ ა ც კ ი .

ღიხ! ახლავი ჩვიდმეტის წლისა შეიქენით, დამშვენდით, საკურვლად; ეს თითონ თქვენც იცით, ჭკრძობთ ამას, ღ ამის გამო მორცხობთ. შეევარებული ხომ არასართ? გთხოვთ პასუხი მამცეთ. ნუ ფიქრობთ, ნუ გრცხვენინათ.

სოფიო.

განცვალეთ! ვის არ შერცხვება ამისთანა კითხვისაგან ღ ამისთანა განკვირებით ჭვრეცისაგან?

ჩ ა ც კ ი .

თქვენ რომ არ გამაკვიროთ, მამ ვინ უნდა გამაკვიროს? რას ვნახამ ამ ქალაქში ახლას? გუშინ ყოფილა ერთი ბალი, სგალაც იქნება ღარი; ერთი ინაშნებოდა, დანინიშა, შეირთო; მეორეს არ მოუხდა. სულ ეს აქუსთ საღამარაკო მთელ ქალაქს. გუშინ იყო — დღესაც ის იქნება.

სოფიო.

დაიწყო კიდეც ამ ქალაქის ძაგება! მამ სადა ხვობს?

ჩატკი.

იქ, სადაც ჩვენ არა ვართ!...

რასაიქს მამათქვენი? ის ისევ კლუბის ერთგული ჩვენია? თქვენ-
მა ბიძამ გაათავა თავის დღეების თვლა?... ერთიც ის... რა ჰქვი-
ან... ის ოსმალთა თუ ბერძენი, წეროს რომ მიუგავს ფესები?...
ის შავშავი... რა ჰქვიან, დამავიწყდა... ის სადაცა ჰსიქიათ, იქ იქ-
ნებოდა სოღმე. ერთიც ის სემნი, მუდამ ბუღვარში რომ დასეირ-
ნობენ ხოლმე... ორმოც-ღათი წელნიწადია ახალ გაზდობენ; მა-
მეული მილიონი აქქსთ ღ დების შემწეობით მთელ ქვეყანას იცნო-
ბენ... ის ჩუქნი მზე, ჩუქნი საუნჯე რადასაიქს, რომელსაც შუბლ-
ზე აწერია: თაატრი ღ მასკარადი; ის ამისთჳს არის გაჩენილი.

ერთიც ის — თქვენი ჭლექი ნათესავი, წიგნები რომ სძულს ღ
განათლებას გარყენილობათ სახავს. სწავლა რევენისო ვეელასათ, არ
უნდა ისწავლობო — ის რასაიქს? დმერთმა არ დამიფარა, კიდევ
უნდა ვნახო მე ისა? — ამას გარდა, ამ ქალაქში ვის არა აქვს ლაქა,
ვის არა აქვს წუნი?

მაგრამ, როდესაც შორს გზას წავა კაცი ღ დაბრუნდება, მაშინ
თავის მამულის კვამლიც ეტკბილება ღ იამება!

სოფიო.

თქვენ ღ მამიდა ჩემი ერთათ უნდა შეგუარონ, რომ ადვილათ
მათვალათ ვეელა ნაცნობები.

ჩატკი.

მართლა, მამიდა თქვენი! ის ისევ გაუთხოვარია, ქანწულია? ისევ
ეკატერინე პირველის ძრეილინა? შატრანქალები ჰყავს კიდევ შაგირ-
დათა ღ იმის სახლი კიდევ შატრანქალებით არი სავსე?... ჰო,
კარგა მაიმოგონდა შაგირდები ღ იმათი სწავლება... რა, ახლაც ად-
რინდელივით აგროვებენ მასწავლებლებს ბერს ღ იათი ფასისას ღ
არა თუ სწავლულებს?

ის, ჩუქნი ოსტატი, გასსოვთ იმისი კალთაკი ღ ხალათი? იმისი
საღკე თითი, მასწავლებლის ნიშნები! როგორ გვაშინებდნენ ისი-
ნი! როგორ მადე დაგვაჯერეს, რომ ჩუქნი უნემცებოთ ვერ

შეკვიდიან ცსოვრება!... ის ძრანცუსი... გილომე რაღსაიქს?
იმას ჟერ ცოლი არ შეურთავს?

სოფიო.

ვინ უნდა შეერთო?

ჩაცკი.

ერთ-ერთი გნიაქნა, მაგალითებ, ჰუღსურია ანდრეევსა.

სოფიო.

ტანცმეისტერს? როგორ შეიძლება?

ჩაცკი.

რატომ? ისკავაღერია. ჩვენსან მოითხოვენ, რომ უკვიანიც ვიუფ-
ნეთ ზე ჩინებიც გვექონდეს — გილომეკი... აქ როგორ დაპარაკობენ
მაღალი საღის, ანუ დიდგაცობის შეურილობაში? ისევე ურევენ ორ
ენას ერთმანერთში? (*).

სოფიო.

არევა ორი ენისა?

ჩაცკი.

დაიხ, უამისოთ როგორ იქნება?

ლიზა.

მაგრამ ამ ორი ენითგან ერთი თქმულნი ენისთანა ენის შედგენა
ძალიან ძნელია.

ჩაცკი.

ჩემი ენა საცინელი არ არის მაინც. მე თქმულნი ნახვის სიხარუ-
ლისგან გავცოცხლდი ზე ამდენს ვლაპარაკობ. განა ხანდახან მე მოლ-
ჩალინზე უფრო ჩემი არა ვარ? მართლა, ის სად არის? ისევე ისე
უენოა? ისევე ისე ხმის ამოუღებელია? რაკი ნახამდა სიმღერების
რვეულს, მაშინვე გადამეკიდებოდა თუ: მათხოვეთ გადაეწერო. მაგ-

(*) ძრანციფულს ზე რუსულს.

რამ იმას არა უშავს რა, ის წინ წავა ძლიან: ახლანდელ დროში ჩუქები და უენოები უყვართ.

სოფიო (გვერდზე).

ეს აღამიანი კი არ არი... გველა! (მალა ხმით) ერთი მინდა გკითხოთ: შეგძინებოდათ როდისმე, უმაწვილობაში მაინც, რომ როგორმე გეთქვათ ვისმეზე კეთილი, და სიკეთე გქონათ ვისთვისმე?

ჩატკი.

ეგრე შორს რათ ექებთ, რათ გინდათ ჩემი უმაწვილობის დრო? აი კეთილი საქმე: ზარების რაკარუკით დღე და ღამე თფულში და ბუქში თავგატყეხილივით მოვეშურებოდი თქვენთან; როგორ გსვდავთ თქვენ, როგორ მიმიღეთ? როგორღაც მიმიშეთ, ამხარტანათ. ნახევარ საათი თქვენ გულგრილობას ვუტყეოდი და ვიტანჯებოდი. ამის უკან მე კიდევ თქვენ გულით და სულით მიუვარხართ. (ერთს მინუტს დაფიქრება) განა ვეულა ჩემი სიტუა გულის გასაგმიანად და საწყინარია? განა აგნებს ვისმე? თუ არა— მას გონება და გული ერთმანერთის თანახმანი არ არიან: მე ერთსულ დავცინებ — მას უკან დამავიწყება სოღმე: მიბრძანეთ დეტხლში ჩავარდე— ესლავე ჩავარდება.

სოფიო.

ღიას, კარგი, ჩავარდით, დაიწვიოთ— თუ არა?

გამოსვლა VIII.

ივინივე და ჭამუსოვი.

ჭამუსოვი.

ესენ მეორე!

სოფიო.

ოჰ, მამავ! სიზმარი ამისდა! (მიდის).

ქამუსოვი (თვალს უკან გადადევნებს სოფიოს ღ დაბლა სმითი ტყვის:)

დაწვეული სიზმარი!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა IX.

ქამუსოვი ღ ჩაცკა, (რომელიც უეუტებს იმ კარებს, საითვანაც სოფიო გავიდა).

ქამუსოვი.

ძალიან კარგათ მოიქეცი შენა: ამ სამ წელიწადში ორი სიცოცხა არ მოგვწერე; ასლა მოხვედი უეცრათ, თითქო ზეცითვან გადმოაფარდიო. (ეხვევიან ერთმანერთს) რასა იქ შეგობარო, რასა იქ ძმაო, რასა იქ? მინბუ: შგონია ბევრი კაი ანბავები გაქვს სათქმელი, დაჯექ, გაზამიცხადე, ჩქარა. (სხდებიან).

ჩაცკი (გაშტურებით).

სოფიო ჰავლოვნა რა გაკეთებულა, რა გაღამასებულა!

ქამუსოვი.

თქვენს. ახლგაზდებს, ქალის სიღამაზის მეტი, არა ფერი საქმე არა გაქვსო. ქალმა თუ ერთი გაიბუტბუტა, თქვენს მაშინვე უაშიუდებით ღ იმედი მოგეცემათ ხოლმე ...

ჩაცკი.

ოჰ, არა! მე იმედი არ მაცხოვრებს.

ქამუსოვი.

«სიზმარი ამისდა» მე მეუბნება. შენ გულში ჩაგიდგია...

ჩატკი.

მე? არას დროს!

ჭამუსოვი.

ვინ უნახავს სოფიოს სიზმარში, ვინ არის?

ჩატკი.

მე სიზმრის გამამცნობი არა ვარ.

ჭამუსოვი.

ნუ დაუჭერებ იმას, ტყუილია.

ჩატკი.

მე მხოლოდ ჩემ თვალებს ვერწმუნები; თუნდ სელწერილს მოგ-
ცემთ, რომ იმაზე ღამაში არავინ არ იყო.

ჭამუსოვი.

ეს ისევ თავისას რომავს!... ერთი მითხარ, მინაბე დაწვრილე-
ბით, სად იყავ, ამდენი ხანი სად იარებოდი, ახლა საითგან მოს-
ვედი?

ჩატკი.

რა მაგისი გული მაქვს ესლა? მინდოდა მთელი ქუჩისა მომე-
ლა, მესე ნაწილიც ვერ მოვიარე (წამოდგება სანქაროთ). მომი-
ტყვეთ; მე მოკეშურებოდი აქ თქვენ სანახავათ; ჯერ ჩვენსა არა
ვეუფილვარ; მშვიდობით; ერთ საათს უკან გიასლებით ზეველა-
ფერს ჰარველათ თქვენ გიანობით; მასუკან თქვენ ეველას უანბებთ.
(მიდის; კარებში იტყვის) რა ღამაშია!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა X.

ჭამუსოვი (მარტო).

რომელია ამ ორითგან სოფიოს საქმეო? ერთი სწეალია, ღარი ბია; მეორე არსად არა მსახურობს, ღირანტია, ცუდათ დაესეტება. «ოჲ, მამა, სიზმარი ამიხდა», ამას მეუბნება სოფიო! არა, მე შევცდი: მოლხაღინშა წედან კვკში შეიიყვანა, ახლა... სწორეთ ფაითგან ვაგლახში ჩაკარდი! ოჲ, ღმერთო! რა ძნელი უოფილა გასათხოვარი ქალის მამობა!

დასასრული ჰირეული მოქმედებისა.

მოქმედება მეორე.

გამოსვლა I. (*)

ჩამუსოვი.

პეტრუშკა! შენ სულ იდაუკ გამოგლეკილი ხარ, შე სასატელო შენა! მაიტა აქ კალენდარი. წაიკითხე, დიაკვანისავეით კი არა, გულთ, გრძობით, გაგებით, წენართ. მაიტა! მანდ, მომავალ კვირის წინ დაწერე: პრასკოვია ტეოდოროვნასთანა ვარ დაპატუებული სამშაბათს კალმასზე.

საკურველია ეს ქვეყანა?

რო დათქმდება ხოლმე კაცი ამ ქვეყანაზე, თაბრე ესევეა: სან უფრთხილდება თავსა, ხან სადილს მოულის; სჭამს სამს საათს — სამ დღეს ვერ მოინელეს. დაწერე იმ დღესვე... არა, არა! სუთშაბათს: უნდა წავიდე კუდარზე.

ოჰ, ადამიანო! როგორ გვაფიქვდება, რომ ჩუბნ უველანი იქ უნდა ჩავძვრეთ! იმ პატარა იაშიკში, სადაც ვერც ადგები, ვერც დაჯდები. მაგრამ ვინც თავის რიგიან ღ საგანგებო ცხოვრებას სახსოვრათ გაუშვებს... მაგალითებ, ის ცხოვრებული; პატრიოსანი კამერგერი იყო, გასაღებიცა (***) ჰქონდა; შვილსაც უშოვნა გასაღები; მდიდარი იყო

(*) ამ პირველ გამოსვლაში შეატყობთ რა უბრალო რამეებში აქვს ჭკუა ღ გონება ჩამუსოვის, ღ რა ნაირი ფილოსოფიური განსჯა აქვს.

(**) კამერგერის მუნდირს ოქროს გასაღები აქვს გვერდზე.

ბედიდარი შეიკოთ; შეილებს, შეილი შეილებს უველას ცოლი შერათო; — ახლა, რომ მიიცივალა, უველანი სანობენ იმის სიკვდილს. კუხმა ჰეტროფინ! ღმერთმან გაცხონოს! — რა დიდი კაცები ცხოვრობენ ბე ისოცებიან ამ ქალაქში!

დაწერე: ხუთ შახათს — მაგრამ, იქნება ჰარასკეკვს ანუ შახათს — შე უნდა მოუნათლო ქვერივ დოკტორის ცოლს; — ის ჭერ კი არ დაწალილა, მაგრამ, ჩემს ანტარიშით, ვიცი რომ ამ დღეებში უნდა დაწვეს.

გ ა მ ო ს ე ლ ა II.

ჭამუსოვი, ბიჭი ბე ჩაცვი.

ჭამუსოვი.

აა! ალექსანდრე ანდრეის! გთხოვთ, მობრძანდით, დაბრძანდით.

ჩაცვი.

საქმეში ბრძანდებით?

ჭამუსოვი, ბიჭს.

წადი.

(ბიჭი მიდის).

ჭო, სსუა ბე სსუა საქმეებს ვაწერინებ წიგნში; ხუმბრობა არ არის, არ დამავიწყდეს.

ჩაცვი.

თქვენს როგორღაც არა ხართ მსადარულათ. რატომ? რისაკან არის? უღრთოთ მოვედი? სოფიო ჰავლოვანს სომ არა შემთხვევია რა? სახეზედ გაიკეთებათ, რომ წაღაც გაწუხებდით.

ჭამუსოვი.

აი ბატონო, გამაიცირო! არა ვარ მსიარული! ამ სნის კაცი ბუქნას სომ არ ფითამაშუბ?

ჩატკი.

არაფინ არ გეპატიუებათ; მე მსოფლოთ გკიდასეთ ორი სიტყვა სოფიო ჰავლოვნასე. იქნება უქეიფოთ არის?

ჭამუსოვი.

ფუ! ღმერთო შემიწეაღე! ხუთობათს ჯერ უთქვამს: ხან სოფიო ჰავლოვნასე ღამაზი არაფინ არის, ხან სოფიო ჰავლოვნა ავით არის. ერთი მითსარ: ის შენ მოგეწონა? ქუჭყანა მოიბინე, ახლა ხომ არ გინდა შეირთო?

ჩატკი.

თქვენ რა?

ჭამუსოვი.

ცუდი არ იქნება, რომ მე დამეკითხოთ: მე ახლოს ნათესავი ვარ; უბრალოთ კი არ მეძახიან იმის შამას.

ჩატკი.

ვთქოთ მე მინდა იმის შერთვა; თქვენ რას მეტყვიით ამაზე?

ჭამუსოვი.

მე გეტყვი თუ: ნუ სარ დაუდეგელი; ცუდათ ნუ უვლი ვამულსა ქმარ; ნამეტნავად გეტყვი: წადი, ჯერ იმსახურე; ეს უფრო დიდი საქმეა; სამსახური უფრო საჭიროა.

ჩატკი.

ვიმსახურებ სიხარულით, მაგრამ სამსახურში მოსამსახურობა შეჯავრება.

ჭამუსოვი.

აბა ებ არი და! თქვენ სულ ამხარტანობთ. მოიკითხეთ რა

გორ იქცეოდნენ ჩუბნის მამა პაპანი; უფროსს უეუროთ დ ისე მოიქცეთ.

ჩაცკი.

შეგიძლიანთ ოხვრითა სთქვათ, რომ ქუჭყანა სწორეთ გასულელელებულა: აბა გაშინჯეთ აღრინდელი დროც დ ესლანდელიც: ვეულამ იცის, რომ ვინც უფრო ხშირათ დ მდაბლათ დაუკრავდა თავსა, ის წავიდოდა წინ; ვინც ღარიბი იყო, ვინც გაჭირებაში იყო, ის არ სად არ შეიწეალებოდა; ვინც კი პატარა გამოჩენილი იყო, მას მაშინვე პატარა ჰქცემდნენ.

ჭამუსოვი.

საშინელი კაცა!

ჩაცკი.

ახლაც ვეულა ემსახურება თავის მოკეთეს; ცდილობს მალ მალ მდაბლათ თავის დაუკრავს, ვეულა ფერზედ თანახმა სდება...

ჭამუსოვი.

რას ანობს? როგორცა სწერს, ისე ღაპარაკობს!

ჩაცკი.

მივარველის დ მოკეთის სახლში იარებიან; ხან ჭერს შესტკერიან, ხან კედელს; ჩუმათ არიან; მოკეთის ნასვის დროს ფეხებს აფრაცუნებენ; იმასთან სადილს მიირთმევენ; სკამს მიირთმევენ, სელსახიცს მიაწოდებენ.

ჭამუსოვი.

შესედეთ რეებს მიქადაგებს!

ჩაცკი.

ზოგი მოგზაურობს, ზოგი სოფელში ცხოვრობს...

ჭამუსოვი.

ამას არა სწამსრა!

ჩატკი.

ზოგი ემსახურება საქმესა ჭ არა თუ ჰინსა...

ჭამუსოვი.

ეს ასალგაზღები! ამ ქალაქში შემოსაშკებნი არ არიან! იმათ
უნდა აღეკრძალოსთ აქ მოსვლა!

ჩატკი.

დასასრულ მოსვენებას მოგცემთ.

ჭამუსოვი.

ვერ მოვითმენ! აღარ შემიძლიან! ჟაფრითა ვეჭდები!

ჩატკი.

მე გაფათავე.

ჭამუსოვი.

მე თქვენ არას დაგდეთ! გარყენილობა არ მიუვარს!

ჩატკი.

მე გაფათავე.

ჭამუსოვი.

ძალიან გარგი; მე უურები დამიცვია.

ჩატკა.

რათ იცდომთ უურებსა? მე არას ვაწუენ.

ჭამუსოვი. (ჩქარათ.)

ეს ასალგაზღები! დარბიან მთელ ქვეყანაში, დეპრეტუბიან ცუ-
დათ — იმედი გქონდესთ იმათგან რიგისა!

ჩატკი.

მე დავჩემდი.

ჩატკი.

დამეხსენ რაღა!

ჩატკი.

მე არა მსურს ბასობის განგრძობა.

ჭამუსოვი.

თუნდ სულაც ამოგივიდეს!

ტ ა მ ო ს გ ლ ა III.

ივინივე და ბიჭი.

ბიჭი.

პოლკოვნიკი სკალაზუბი გახლავს.

ჭამუსოვი. (ვერ გაიგებს და ვერ ხაზს ხაზს. არაფერი არ ესმის)

შენ ჰოდსუდში მიგვამენ, მაიცა!

ჩატკი.

თქვენთან ვილაც მოსულა.

ჭამუსოვი.

ეუწს არ გიგდებ! ჰოდსუდში!

ჩატკი.

ბიჭი მოგახსენებს რასმე.

ჭამუსოვი.

ეუწს არ გიგდებ! ჰოდსუდში, ჰოდსუდში!

ჩატკი.

ერთი მიბრუნდით, თქვენ ტეპასიან.

ჭამუსოვი. (მიბრუნდება).

ჭა, რა? დიას, სოდომის საქმე მოგვივა!

ბიჭი.

პოლკოვნიკი სკალაზუბი გახლავსო; მიბრუნებთ იფილო?

ჭამუსოვი (წამოსტება).

ვირებო! ასკურ უნდა გითხრათ!

მიიღე, დაუძახე, სთხოვე, უთხარ რომ შინა ვარ; სინარულით მივიღებ. წადი რაღა, ჩქარა! (ბიჭი მიდის).

თუ ღმერთი გწამს, ალექსანდრ ანდრეიჩი, იმასთან ფრთხილად იყავ. სკალოზუბი ჰატოლსანი კაცია, ბევრი ჯვრები აქვს, ასალო გაზდაა, დიდი ჩინის ჰატრონია; დღეს არა — სვალ უთოთ დუნარლობას მიიღებს. თუ ღმერთი გწამს იმასთან ჰკვიანათ მოიქეცი. ას, ალექსანდრ ანდრეიჩი! კარგს არა შერები ჭეპო! სკალოზუბი მალმალ მობბძანდება ხოლმე ჩემთან. შენ ხომ იცი — მე უველას სინარულით მივიღებ ხოლმე. ამ ქალაქში ასეთი ხალხია, რომ ერთს სამათ გასდინან; ანობენ: აი სოფიოს ირთავს სკალოზუბი... ტუუ ილია! იქნება იმასკი უნდოღეს გულით. (*) მაგრამ მე დიდ საჭირთუბას არა ვხედავ, რომ ჩემი ქალი გავათხოვო: სოფიო ჯერ ჰატრანა. მაგრამ როგორც ღმერთის ნებაა, ისე მოხდეს! გაუფრთხილდი თუ ღმერთი გწამს, ნურაფერს საწყინოს ნუ ეტყვი; დანებე თავი შენ ჰატრებსა, შენ იდეებსა.

სადარი აქამდინ? სსუა ოთასში თუ შევიდა. (მიდის სანქაროთ).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა IV.

ჩატკი (მარტო).

როგორ ფატციტობს! როგორ დარბის! — სოფიო სადღაა? სასიძო ხომ არაჩის ვინმე აქა? რამდენი ხანია მე მერდიდება, როგორც უცხოხს? ესლა ის აქ როგორ არ უნდა იუოს?... ვინ არი ეს სკალოზუბი? სოფიოს მამა ძალიან ბევრს როშავს იმაზე; მაგრამ, იქნება არა თუ მარტო მამა...

(*) მითომ თითონ კი არუნდა.

ოჰ! გამოეხსალა სიყვარულს საუკუნოთ, თუ სამის წლით შორს
სადმე წასვიდე!

გამოსვლა V.

ჩანკი, ჭამუსოვი და სკალოზუბი.

ჭამუსოვი.

სერგეი სერგეინ! ჩვენთან! აქ მობრძანდით! უმარნილესად გთხოვთ — აქ უფრო თბილა. შეგცივნიათ — გაგათბობთ. ფეის კარებს გავაღებ ესლავ.

სკალოზუბი.

რათ შეწუხდეთ, მაგალითად, თქვენ; მე მცხვენიან. . . როგორც პატროსან აფიცარს.

ჭამუსოვი.

განა, უძვირფასესო სერგეი სერგეინ, მეგობრისთვის ერთი ლაპარაკი არ უნდა გადავდგა? — დადეთ შლიაპა, მოინსუნით შპაგა; აი დივანი, მიწეკით თავის უფლათ, მოსვენებით.

სკალოზუბი.

სადაც იყო; ერთი კი ჩამოვუვდე. (სამნივე სხდებიან; ჩანკი ცოტა შორს დაკდება).

ჭამუსოვი.

ჰო, ემაწვილო, ერთი გკითხოთ, რომ არ დამავიწყდეს: ხომ შეიძლება, რომ მე თქვენ ნათესავებში შევირიცხო, ახლო ნათესავად კი არა — შორეულად, რომ არ გაგეინდეს სამკვიდრო გასაყოფი: — ხომ არ იცნობდით — მეც არ ვიცნობდი, თქვენმა ბიძაშვილმა მამაშია, — თქვენმა რა არი ნასტასია ნიკოლაენა?

სკალოზუბი.

არ ვიცი, მომიტყუეო; ჩუქნ ერათ არ გვიშასხურნია.

ჭამუსოვი.

სერგეი სერგეინ! თქუქნა ბრძანებო მაგას? არა, მე ჩემ ნათუ-
სავს სადაც იუოს ვიპოვინი! ჩემთან ვინც მსახურობს იმათგან ძალი-
ან ცოტანი არიან უცხონი; სუელ ჩემი ღ ჩემი ცოლის დისწულები
არიან; მხოლოთ მოღწაღინია უცხო; ისიც იმიტომ არის ჩემთან,
რომ კარგათ იცის სამსახური. როგორ იქნება სერგეი სერგეინ,
რომ ნათესავისთვის არ ვიზრუნო; არ წარყადგინო ჟვარსე ანუ არმიფ-
ცე თანამდებობა. მაგრამ თქუქნმა ბიძაშვილმა, ჩემმა მეგობარმა,
მიიხრა, რომ თქუქნი შემწეობით გაბედნიერებულა.

სკალოზუბი.

ათას რუას ცაქეცეში, მე ღ ჩემმა ბიძაშვილმა გავიმარჯვეთ მე-
ოცდაათე იეგერსკი პოლკეში, რომელიც მას უკან მეორემოც ღ სუთე
გახადეს.

ჭამუსოვი.

ღიას, ბედნიერია ვისაც იმისთანა შვილი ჰყავს! მგონია ჰეტლიო
ცაზე მშვენიერი ჟვარცა აქვს?

სკალოზუბი.

მარამობის სამისა. მაშინ ჩუქნ ჩავსხედით. საფრათ: იმას მის-
ცეს ბანტით, მე უელზე.

ჭამუსოვი.

საუცხოვო ყმაწვილია; რა კაი შესახედავია! ძალიან კაი ყმაწვიო
ღია თქუქნი ბიძაშვილი!

სკალოზუბი.

მაგრამ, რადაც ახლი კანონებით თავი გაუტენია: ჩინი უნდა მი-
ელ—ის სამსახურითგან გამოვიდა; ახლა სოფელშია; სუელ წიგნებსა
გითხელობს.

ჭამუსოვი.

აი ემაწვიდობა! წიგნების კითხვა! . . მას უკან კი ინანებს! . . . თქვენს ძალიან კარგათ მოიქეცით, სერგეი სერგეიჩი: არ აჭყვევით უბრალოთ წიგნის კითხვასა. დიდი ხანია პოლკოვნიკი ბრძანდებით, სამსახურში კი ცოტა ხანია რაც შეხვედით.

სკალოზუბი.

ძალიან იღბლიანი ვარ ამხანაგებში: ვაკანსიები მუდამ იხსნება; ხან ჩემზე უფროსებს გამოირიცხვენ სოლმე, ხან ომში იხოცებიან.

ჭამუსოვი.

ღიას, ღმერთი ვის რასაც მისცემს, ვის რითაც აღამაღლებს.

სკალოზუბი.

ვერ დავუძღუებები, არ მარჩენდნენ; მაგრამ პოლკის უკან ორი წესლიწადი მატარეს.

ჭამუსოვი.

პოლკი რათ გინდათ? სსვუაფრთვე, მე მკონია, ძალიან უკან დაწინენ თქვენნი ამხანაგები?

სკალოზუბი.

არა, ჩემზე უფროსნი არიან კორპუსში; მე ათას რვა ას ცხრითა განა ვარ სამსახურში.

ჭამუსოვი.

საუცხოვროთაც მისსურობთ, ღმერთმა მოგიმართოსთ ხელი ღ მობცესთ მშვიდობა ღ ღენარლობა;—მასუკან, რაღას ელოდეთ? ღენერალშისთუსაც დავიწყებთ ღაპარაკსა. . . .

სკალოზუბი.

ცოლი შევირთო? ღიას კარგი; მე უარს არ ვიკევი.

ქამუსოვი.

რადას ელით? ზოგს და ჭყავს გასათხოვარი, ზოგს დის წული, ზოგს ქალი. სომ კარგათ მოგესხენებათ, აქ გამოუღვევლია გასათხოვარი ქალი. წლისა ზე წლის თავს ემატება. ძალიან ნაყოფიერია ქალაქი. ეს ქალაქი. ოჰ, ღმერთო! არ სად არ არის ამისთანა ქალაქი.

სკალაოზები.

ძალიან დიდი ზომის დისტანციაა.

ქამუსოვი.

გემო, უმაწვილო, გემოა კაი რამ. ყველას თავისი კანონი ზე ჩუკუ უღება აქვს: აი, მაგალითებრ, ჩუჭნში ძველათგან არის ჩვეულება, რომ მამის გამო შვილსაც ჰატივი აქვს: თუნდცუდი იუოს შვილი, თუ კი სამევიდრო უმა ზე მამული აქვს, ის პირველი სასიძოა; სხვას კი, რაც უნდა სჯობდეს ჭკუით, გონებით, სწავლით, თუ არა აქვს უმა ზე მამული, არ არი ასნაური ანუ თავადი—არაფერს უურს არ უგდება, შინ არ შაუშეებენ; იმას არ მიათხოვებენ ქალსა. აი როგორია ჩუჭნში ქუჭყანა! მარტო აქა აქვს თავად ასნაურთა ბას ფასი.— განა მარტო ეს არი? აიღეთ ჰურმარლი: ვისაც ჩუჭნთან მოსვლა უნდა—მობრძანდეს, კარები ღიაა ყველასთვს, ვინც უნდა იუოს, სამეკნავად უცსო ქუჭყანის კაცისთვს, თუნდ რიგიანი იუოს, თუნდ ურიგო—ჩუჭნთვს სულ ერთია, ყველასთვს სადილი მზათ არი. აბა გაშინჯეთ აქაურები — როგორ ყველას სხუა საირი ნიშნები აქვს!

აბა გაშინჯეთ ჩუჭნი ახალგაზდები, შვილები ზე შვილი შვილები: რა სახით ვტუქსავთ! რა სახითა ვზდით! თსუთმეტის წლისანი ოსტატებს ასწავლიან!

ჩუჭნნი ძველებურნი მოხუცებულნი სომ რადა; ისინი სულ ძველნი თავდაასნაურნი არიან. ისინი რომ დაიწყებენ ხოლმე ერთერთ საქმესეულაპარაკსა—ვის შეუძლიან იმათი წინააღმდეგი სიქვას? იმათი სიტყუა

ბეჭედი, არას დასდევს. ხან და ხან მშარებულბაზე ასეთ რიგით სჯიან რომ, თუ უური უგდო ვინმემ, ოო! შენი მტერი! არა თუ ასალი რამ უნდათ შემოიღონ, არა! არას დროს! ღმერთმა დაგვიფაროს! მხოლოდ ღაპარაკობენ, ბაასობენ ხან ამაზე, ხან იმაზე, ბევრჯერ არაფერზე—ღ, რო გამღებინა ღაპარაკით—დაიშალებიან.

დედაკაცები უფრო მეტ საქმესა შერებინან: ვინ გაბედავს იმთ დაედროს, იმათ უბრძანოს? ისინი არიან ყველას მოსამართლენი— იმათ მოსამართლე არავინა ჭყავთ. როდესაც ქალადს თამაშობენ ღმერთათ აგიბურცდნენ — ოო! თმერთმა მოგცესთ მოთმინება! — თითონ მეც ვიყავ ცოლიანი. — რაც გინდა ახლანდელ დედაკაცებს შეუძლიანთ: ვარს ათამაშებენ, სენატში სმისსური შეუძლიანთ. —

არც ქალები არიან ნაკლებნი: ვინ იქნება იმათსავით სრდილი? როგორ იციან თავიანთ თავის მორთვა! ამის გარდა, ისინი ერთ სიტყვას მარტივად არ იტყვიან: სულ გრესით ღ სულ ჰრანჭკით ღაპარაკობენ; ღრანციცულ სიმღერებს მღერიან; აფიცრები მოსწონთ, ამიტომ რომ მამულის მოყვარენი არიან. რაღა თავი გაწვინით — ამისთანა ქალაქი არსად არარი.

სკალაზუბი.

ჩემის ჭაზრით, ცეცხლმა ძალიან გააკეთა ღ დამშეკა ეს ქალაქი.

ჭამუსოვი.

დახს, ემაწვილო, მას აქეთია, რაც ეს ასალი ცხები, ტროტუარები ღ სასლები გააკეთეს.

ჩაცვი.

სასლები ასალია, მაგრამ სასიათი, ჭკუ ღ გონება ისევ ძველი გაქმსთ. გაისარეთ: ვერც დრო, ვერც მოდა ღ ვერც ცაცხლი ვერ ამოაგდებს თქვენ ძველ ხასიათს, ჭკუას ღ გონებას.

ჭამუსოვი.

შენ! თითზე ქაფი შეიბი, არ დაგავიწყდეს! მე გთხოვე, რომ ჩემათ იყო; დიდი საქმეა!

(სკალოზებს ეტყვის).

ეს, ჩემი მეგობარი, ცნონებული ანდრეი ილიჩის შვილია; არსად არა მსახურობს, იმიტომ რომ არა ხედავს სამსახურისაგან სარგებლობას. თუკი მონიდომა, ძალიან კაი ჩინოვნიკი იქნება. მებრალებ, ძალიან მებრალებ! საუცხოოა ჭკვიანი უმაწვილია; ძალიან კარგათა სწერს და სთარგმნის. მებრალება რომ ამისთანა ჭკვიანი. . . .

ჩაცკი.

არ შეიძლება, რომ სსჭა ვინმე შეიბრალოთ? თქვენგან ჩემი ქუბაც ძალიან მეჭაფრება.

ჭამუსოვი.

მარტო მე ხომ არა ვარ — ვეილანი გამტყუნებენ.

ჩაცკი.

ვინ არიან მოსამართლენი? მოსუტეებულნი? ისინი მოხუცებულაა ბის გამო ჩუჭნნი დაუცხრომელნი მტერნი არიან. ისინი სჯიან და ფიქრობენ ისე, როგორც ასი წლის წინათ უფიქრიათ. მაშინდელ გახუთებიდგან სწავლობენ ჭკუას. ისინი მუდამ მზათ არიან ჩვენ დასატუქსავათ. ჩვენი ახლანდელი ჭკუა იმათ ძველ ჭკუასთან არ მოდის; ამის გამო გემტრობენ. ჯერაც იმ თმა გათეთრებულებს ვერ გაუგიათ, რომ რაც დაძველდა იმათში, ის აღარ ვარგა.

ერთი მიიწეხეთ, ვინ არიან ჩვენი მამულის მამანი, რომელნიც ჩვენ მაგალითათ უნდა მივიღოთ, და რომელთაც ჩვენ, ახალგაზდანი უნდა მივბაძვიდეთ? ისინი არ არიან? — გამდიდრებულნი ქურდობით, ქრთამებით. აკლებიათ? ისინი არიან? — რომელნიც გამოვიდნენ პოდსუდიოგან ქრთამებით და მეგობრების და ნათესავების შემწეობითა? ისინი არ არიან? — რომელნიც ცოდვით მოგროვებულ ფუ-

ლებით აშენებენ სახლებს, ქეითობენ და ჰატიობენ ვეელას, ვინც ჰუარავს იმათ ცოდვას, ავაჯაკობას? რომელი მოსამართლე არ დაუწრებია სადილს, ვაშლისა, ზალებსა და ვეჩერებსა?

ის აჩარი ჩენი მამულის მამა და ჩენი მოსამართლე, რომელთანაც, მე, ჯერ კიდევ უტუნური ვმარჯობდი, არ ვიცი რაღასთვისაც მიგვეყნადით და მასწავლიდით მდაბლათ თავის დაკვრას? ის, ვეელა ავის მოქმედის მამა, რომელსაც თხუთმეტი მოსამსახურე გარეშემო არტყენენ, ინახავდნენ, უფლიდნენ, რამდენჯერ მოარჩინეს სიკუდილსა და, ერთიც ვნახოთ, ეს მოსამსახურეები სამ მწევარზე გაცვალა! — ანუ აი ის აჩარი ჩენი მოსამართლე და დამრიგებელი, რომელმანც წართო თავის უმებს გასათხოვარი ქალები, მოაშორა საცოდავ მშობლებს... თითონ ცხოვრობს ქეითით, გარეყნილი, გაბილწებულები, იღებს ვალსა და მასუკან საცოდავ ქალებს ჭეილის თითო-თითოთ, ანუ აძლევს ვალში?

აი ისინი, რომელთაც თმა გასთეთრებიათ! აი ისინი, რომელთაც ჩვენ ჰატივი უნდა ვცეთ! აი ისინი, რომელნიც ჩვენნი მოსამართლენი, ჩვენნი დამთესებულნი, ჩვენნი მომწონებულნი და ჩვენნი დამწუნებულნი არიან! აი ვის უნდა მივბაძვიდეთ ჩვენ, ახალგაზდანი! ახლა, აბა ერთმა ჩვენგანმა ახალგაზდამ, არინდომოს არც თანამდებობა, არც სამსახური, არც ჩინი; მიჭვევს უოკლის გუდით და გონებით ჰსწავლასა, ხელოვნებასა.— მაშინვე ეს ჩვენნი მკაცრნი მოსამართლენი დაიძახებენ: ეს ურჩნი! ეს სულელნი! და ერთის ხმით შარიცხვენ სამშარ მეოცნეთ!

ჭამუროვი.

მე ვიცი ეს უთოთ ჩამაგლებს ბალაში! სერგეი სერგეი! მე წავალ კაბინეტში, იქ მოგიცდით,

(მიდის).

გამოსვლა VI.

სკალოზუბი ზე ჩაცვი.

სკალოზუბი.

მე ამ ანგარიშებში ძალიან ვამეწონა, რომ კარგათ მარტყით
ამ ქალაქს.

გამოსვლა VII.

ისეუ ისინი, სოფიო ზე ლისა.

სოფიო. (შირბის ფანჯრისაკენ).

ოჰ! ღმერთო! ჩამოვარდა! მოკვდა!

ჩაცვი.

ვინ? ვინ მოკვდა?

სკალოზუბი.

ვინ დამარცხდა?

ჩაცვი.

ეს შიშითა კუდეხა!

სკალოზუბი.

ერთი გვითხარით: ვინ? საითგან გადმოვარდა?

ჩაცვი.

მოხვდა რასმე? დაუშავდა რამე?

სკალოზუბი.

ჩვენი ბერი კაცი ხომ არ წაიქცა?

ლიზა. (თან უკლის ქაღალტონს).

განგებას ვერაჲინ ვერ გაეშტევა!

მოღჩაღინი კდებოდა ცხენსე; ფესი რომ შადო უზანგოში, მასინ ცხენი შედგა უკანა ფეხებსე; მოღჩაღინი ჩამოვარდა ღ კეფა დაჯკრა მიწას.

სკალოზუბი.

აღვირი მოკლით დაუშკრია; როგორი ცხენოსანია? წავიდე ვნასო რა დაშაყებია,

გ ა მ ო ს ე ლ ა VIII.

იგინიეე, უსკალოზუბოთ.

ჩატკი.

რა უშკელთ? რითი მოვაბრუნოთ? მითხარ მალე!

ლიზა.

აი ამ ოთახში წყალი ღვას!

ჩატკი, გაიქცევა ღ მოიტანს წყალს.
(ამას ქვემოთ სულ წყნარა ხმით,
მანამ სოფიო მოვიდეს გა-
სებს.)

ლიზა.

დასსით სტაქანში.

ჩატკი.

დასსმულია. სონრები მოუშვი, საფეთქლები ქმრით დაუზიდე; აბაგური წყალი! შეხიდე, ასლა კარგა სენთქავს. რითი დაუბერო?

ლიზა.

აი მოსაკერებელი.

ჩატკი.

შესედე ფანჯარაში: მოღჩალინი ფეხზე დგას! უბრალო რამ აწუსებს ამას!

ლიზა.

ღიას, ავი წნე სჭირს ქალბატონს: არ შეუძლიან უურება იმათი, ვინც უცებ დაეცემიან ხოლმე.

ჩატკი.

ახეურე კიდეე წყალი, — ჭო, ეგრე: კიდეე, კიდეე...

სოფიო (ძალიან ამოიოხებრავს).

ვინ არის აქა, ჩემთან? თითქო სიზმარში ვარ.

(ჩქარა ღ მალლა ხმით).

სად არის ის? რასა იქს? მითხარით...

ჩატკი.

იმას თუნდ კისერიც მოსტყუდეს! თქვენს კინაღამ არ მოგკლათ.

სოფიო.

თქვენს თქვენნი გულგრილობითა მკლავთ! არ შემოიღიან თქვენსნი ნახვა ღ თქვენნი უურის გდება!

ჩატკი.

გნებავსთ რომ იმის მაგიერათ მე დავიცანჯო?

სოფიო.

იმასთან წასულ იუავით, იქ ყოფილ იუავით, იმისთვის გეშეკლათ!

ჩატკი.

თქვენს გი უმატრინათ, მარტო გამეშვით?

სოფიო.

რა საჭარო ხართ თქვენ ჩემთვის? ჭო, მართლა, სხვის უბედურება თქვენთვის ხომ შესაქცევარია! თქვენთვის არაფერია, თუნდ მშობელი მამაც გიკვდებოდესთ. (ღიზას ეტევის) წავიდეთ იქ, გავიქცეთ!

ღიზა. (განსე წაიყვანს ღიქ ეტევის).

გონებაზე მოდით, ქალბატონო, სად მიხვალთ? ის ცოცხალია, მშვიდობით არის, აი შესედეთ ამ ფანჯარითგან. (სოფიო უყურებს ფანჯარითგან).

ჩაცკი.

შეშა, გულშემოყრა, დაშურება სადღაც, ჭაფრობა, — ყოველი ამისთანა ნიშნები მაშინ გამოგვაჩნდება ხოლმე, როდესაც გვეკარს გება საუვარელი მეგობარი.

სოფიო.

აქ მოდიან! ხელი ვერ აუწევია!

ჩაცკი.

ნეტავი იმასთან მომეყვარ კიყავ!

ღიზა.

კამშანიისათვის?

სოფიო.

არა! შეინახეთ ეგ სურვილი.

გ ა მ ო ს გ ლ ა IX.

იგინიეე, სკალოზები ზ მოლხაღინი სელ ჩამობმული.

სკალოზები.

აღსდგა; არ არი დაშავებული; ცოტა სელი სტკენია, მაგრამ უბრალო ტრეეოლა იუო.

მოლხაღინი.

მე თქვენს შეკაშინეთ? მომიტევეთ.

სკალოზები.

მე არ მეგონა, რომ თქვენს ამისთანა საქმე დაგემართებოდათ. შემოფარდნენ უცებ; ჩვენს შეგვეშინდა; თქვენს გული შემოგეროდათ;—მასუკან ვხედავთ სულ უბრალო ანბავია!

სოფიო. (არ შეხედავს).

ჭო, დიას; ტუელი ანბავია; მე კი ჯერაც ვოროთი.

ჩაცკი. (თავის თავს).

მოლხაღინს არაფერს არ ეუბნება...

სოფიო (ისევ ისე).

მე ჩემზე კი ვიტყვი, რომ მე არა ვარ მშიშარა: ხანდახან კარგა ცა დაბრუნდება სოღმე, წამაყენებენ, მე კიდევ ჩავჯდები სოღმე ზ კარბენინებ; მაგრამ თუ კი სხვას დამართათ რამე—მშინ ქალიან მემინიან—თუნდ არაფერი საშიშარი არა იუოს წა, ზ თუნდ საცნობი იუოს, თუნდ უცნობი, ჩემთვის სულ ერთია.

ჩაცკი (თავის თავს).

მოტყევებსას სთხოვს, რომ ერთსელ ვილაც შებრალებია.

სკალოზები.

დამაცადეთ, ანბავს გიანბობთ: ვნეინა ვლასოვისა არის ვილაც აქა, ჭკრივი. . . არც ერთ ვაუკანს არ შეუქლიან იმას დაეღაროს ცხენსე

ჟღერაში. ამ დღეებში, ბიჭს ჯიდაო ვერ დაუტყურია კარგათ, სჩანს ბუხები უთვლია,— ვლასოვისა უიმისოთაც მასინჯია ზ ახლა ცხუანითგან გადმოფარდნილა, ერთი გვერდი წახდენია—ის ეკებს ახლა ქმარსა, რომ გვერდ გვერდ არ იაროს.

სოფიო.

ოჰ, ალექსანდრ ანდრეიჩი! აი კეოილ მოქმედებით გამოინიკეთ თავი: თქვენ სომ მოუფასის უბედურებას ვერ უეურებთ გულგრილათა—შეირთეთ ვლასოვისა.

ჩაცკი.

დას; მე ესლაც გამოფინინე თავი კეთილი საქმიოთ: მე, ჩემის გულმოდგინებით ცდილობითა, წულის მობეურებითა ზ თქვენის საფეთქლების წეღითა მოგაბრუნეთ, აღგადგინეთ, არ ვიცი კი ვისთვის? (აიღებს შლიაპას ზ წავა).

გამოსვლა X.

იგინიეე, ჩაცკის გარდა.

სოფიო.

თქვენ საღამოზე სომ მოხვალთ ჩვენთან?

სკალოზუბი.

რა დროს?

სოფიო.

ჰატარა ადრე. ჩვენნი შინაურნი მეგობარნი მოვლენ, ფორტუა ჰიანს დაუტყურენ, ვიტანციებთ; ეცადეთ ადრე მოხვიდეთ, არ დაიო გვიანოთ.

სკალოზუბი.

გამოკცხადლები; ერთი მამათქუჭნთან უნდა შევიდუ: დავპირდი,
რომ გამოვესალმო.

სოფიო.

მშვიდობით.

სკალოზუბი (მოღჩაღინს სელს ჩამარ-
თმევს).

თქუჭნი მონა.

გ ა მ ო ს ე ლ ა XI.

სოფიო, მოღჩაღინი ჭ ლიზა.

სოფიო.

მოღჩაღინ! როგორღა შემჩა გონება? სომ იცით როგორ
ძვირია ჩემთჳს თქუჭნი სიცოცხლე? თქუჭნ კი ერთი ბეწოს არ
უფროსილდებით თავსა. ერთი შემატუობინეთ—ეკ სელი რა არი?
კაჳდი მოგცეთ? მოსვენება სომ არა გნებავსთ? დოკტორი დაიბა-
რეთ, დაუდევნელობა არ ვარგა.

მოღჩაღინი.

რაც სელსასოცით შევიკარ, აღარა მტკივა.

ლიზა.

თუნდ დავნაძლეუდები, რომ სულ ტუუილია; რომ არ უსდებოდესთ—
არც კი უნდათ სელის შეკვრა. მაგრამ ეს კი ვიცო, რომ ჩაწკი
თქუჭნ დაგცინებსთ. სკალოზუბიც უველას ეტუვის თქუჭნი გულის
შეშოყრასა, ერთს ასათ გახდის: იმასაც კი შეუძლიან ხუმბრობა ჭ
დაცინება მაგრამ, ახლა ვინ არ ხუმბრობს, ვინ არ დასცინის?

სოფიო.

მე ვის რას დავდე?—მინდა—მიუვარს, მინდა — ვიტყვი. მოლჩა-
ლინ! მითომ მე თავი არ დავიჭირე? თქვენ შემოხვედით — ერთი
ხმა არ გაგეცით. იმათთან მე ვერც კი ამაშესუნთქა, თქვენთვის ვერ
შემომეხედნა, კერა შეკითხა რა.

მოლჩალინი.

არა, სოფიო ჰავლოვნა, თქვენ ძალიან გუღლია ბრძანდებით.

სოფიო.

დაფარვას. როგორ დავეჩვიო? მე თითქმის თანჯარითგან მინ-
დოდა თქვენთან გადმოვარდნილ ვიყავ. დიას, ვის რას დავდე?
საცინელია—დამცინონ; საჭავრელია—გაჭავრდნენ.

მოლჩალინი.

ასე ვქნათ, რომ ამ გუღლიობაში არ გვანოს.

სოფიო.

რა, დუელში ხომ არ გამოგიტოსოვენ?

მოლჩალინი.

ოჰ, ბორცვი ენა დაბანჩაზე შეტია!

ლიზა.

მამათქვენთან არიან ესლას; ჩაცვიც იქ არი. აი ესლას რომ შეს-
ვიდეთ ოცნივ ერთათ, მხიარული სახით, კარგი იქნება: როდესაც
გვეუბნებიან იმას, რაც ჩვენ გვინდა, მაშინვე დავიჯერებთ სოფიე.
შედით—დაუწყეთ ალექსანდრ ანდრეის ადრინდელ დროზე ღაპა-
რაკი, ადრინდელ უმაწვილობაზე, ცეცხლობაზე, ამ სახით უჩვენეთ,
მითომ გიყვარსთ; ამასთან ერთი ორი სიუვარულის სიტყვა ზღო-
მილიც ზღო—სომ იცით, შეყვარებული ვუელაფერს დაიჯერებს.

მოლჩალინი.

მე ვერ გავბედავ გიორგოთ რამე. (ჭკონის ხელზე).

სოფიო.

თქვენ გნებავსთ? წავალ, დაუწეებ ალერსს; მაგრამ მეშინიან, რომ ფარისევლობა არ გამამხნდეს. რათ მოიყვანს აქ ღმერთმა ჩატკი!

(მიდის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XII.

მოლჩაღინი ბ ლიზა.

მოლჩაღინი.

შე მსიარულთ ბ მალხაზო არსებავ!

ლიზა.

დაშენსენით! უჩემოთაც ოჩნი ხართ!

მოლჩაღინი.

რა ღამაში ხარ?! როგორ მიყვარ ხარ?!

ლიზა.

ქაღბატონი?

მოლჩაღინი.

ის მიყვარს თანამდებობის გამო, შენ კი... (უნდა მოესვიოს).

ლიზა.

შე კი სკუნიაბის გამო? აიღეთ ხელი! დამესენით!

მოლჩაღინი.

სამი რამა მაქვს კარგი: ტუალეტი, საკურველი ოსტატის გაკეთებული: გარეთგან ბ შიგნითგან სარკე აქვს, გარეშე — ოქროს ფრაჯის არშია; ერთი ყურთბაღაში, მიივებით ნაკერი ბ სადაფის ჰრბობრი; სანეშე ბ მარგალიტები; — ოჲ, რა კარგებია რომ იცო

დე! ზომად ტუჩებისთვის ზ სსვა რისთვის; დუხები რეზედისა ზ იასამანისა.

ლიზა.

თქუენ კარგათ იცით, რომ საჩუქარი მე ვერ შემაცდენს. ერთი შითხარით: ქალბატონთან რათა სართ ისე ჩუმი, მკრთალი, გოგონთან კი ესე ცელქი?

მოლჩაღინი.

დღეს მე ავათავარ, ხელსახოცს ვერ შევიხსნი; მოდი ჩემთან ზ საიდუმლოს სუფ შეგატყობინებ.

(მიდის).

გ ა მ ო ს გ ლ ა XIII.

ლიზა ზ სოფიო.

სოფიო.

მამაჩემთან შეველ, იქ არაფინ არი; დღეს ავათავარ, არ წაყალ სადილათ; წადი უთხარ მოლჩაღინს მოვიდეს მნასოს.

(მიდის თავის ოთანში).

ლიზა, (მარტო)

ოჰ, აქაური ქვეყნის კაცო!

ეს მის ეპატრიებს, ის მე მპატრიობს! — მეკი... მარტო მე ვარ, რომ საკურვლად მეშინიან საყვარულისა... მაგრამ ვინ არ შეიყვას რებს ბუტეტნიკ შეტრუშკას?

დასასრული მეორე მოქმედებისა.

მოქმედება მესამე.

გ ა მ ს ფ ლ ა I.

ჩაცკი, მასუკან სოფიო.

ჩაცკი.

მოფიცდი მანამ სოფიო ჰავლოვნა მოკა დ ვათქმევინებ ვინ უყვარს: მოლჩალინი თუ სკალოზუბი? მოლჩალინი უწინ ასეთი სულელი იყო რომ... ოჰ, რა საბრალო რამ არი! იქნება დატყვიანდა? (სოფიო შემოდის) თქვენ აქა ხართ? ძალიან მისარის; მეც ეს მინდოდა!..

სოფიო. (თავისათვათ).

ტყუილათ გიხარინათ!

ჩაცკი.

რა საკურველია, თქვენ მე არ გეკებთ?

სოფიო.

არა, მე თქვენ არ გეკებთ.

ჩაცკი.

ნუგა გაწყინებათ, არათყრია... არ შეიძლება, რომ შევიტყო ვინ გიყვარსთ?

სოფიო.

გენაცვალეთ, — მთელი ქვეყანა!

ჩაცკი.

თქვენთვის ვინ უფრო ტურთვას?

სოფიო.

მრავალნი ნათესავნი...

ჩატკი.

უველანი ჩემზე უფრო მომატებულად ?

სოფიო.

ზოგნი...

ჩატკი.

მე რაღა მინდა ? გათავდა ზე მოჩნა ! მე ვიცანჯები — ამას ეცინება !

სოფიო.

გინდათ გითხრათ ორი ჭკუშმარტი სიტყვა ? ერთი ბევრ საცინელი თუ ვისმე შეამცნიეთ, თქვენ მაშინვე დასცინებთ სოღმე იმას, — თქვენკი...

ჩატკი.

მე რა ? საცინელი ვარ განა ?

სოფიო.

დიახ. თქვენი მრისხანე სახე, თქვენი მწარე, გულის გასაგმირავი სიტყვები ზე სხუანი საკურველებანი მრავალნი არიან; — თქვენზეკი რად უნდა მოვიდეს, თუნდ მესიცი ჩამოვარდეს, ვერათუერს ვერ დაგაკლებსთ.

ჩატკი.

მე საკურველი ვარ ? მე საცინელი ვარ ? მაშ ვინ არ არი საცინელი ? ვინც უველა სულელსა გავს, ისა ? მაგალითად, მოლჩალინი ?

სოფიო.

თქვენი მაგალითები ჩემთვის ასალი არ არი. სჩანს რომ თქვენ უველა გეჯავრებათ. მაგრამ მე წავაღაქეთგან, რომარ დაგიშალოთ.

ჩატვი. (აი გერეთი იუოს: ის არა
მოიტადეთ ჰატარა! (გვერდზე). კარგათ გაინოზოთ.

პირ მოთნეო

(მალა სმით).

ღავანებოთ თავი ამ ხასოზასა. მე მოლხალინის წინაშე ძეუეუ-აი გ-
ბრალი მაქვს. იქნება ის ისეთი აღარარი, როგორც სამის წლის წინათ
იუო: ქვეყანაზე საკურველი ცვლილება მოხდება სოღმე ტანისამოსისა,
ჭაფისა, ზნეობისა და გონებისა. ესღა მრავალნი დიდნი კაცნი არიან,
რომელნიც უწინ სულელნი ყოფილან: ზოგნი თანამდებობაში ყო-
ფილან სულელნი, ზოგნი ღექსთ წერაში, ზოგნი... მეშინიან
ფოქო... მაგრამ ყველამ იცის, რომ ახლანდელ დროში, ნამეტნაყად
ამ უკანასკნელ დროს, ეს უწინდელნი სულელნი საკურველად დატკ-
ვიანებულან.

ფოქოთ რომ მოლხალინს აქვს გამჭრე გონება და დიდი ნიჭი; მა-
გრამ ექნება იმას იმისთანა მსურველე გუღით თქვენნი სიუფარული,
იმისთანა მსურველე თქვენ-დამი გრძნობა, რომ თქვენ გარდა,
ყოველი ფერი, თვთ მთელი ქვეყანა, არაფრათ ეჩვენებოდეს? ექნება
იმას იმისთანა სიუფარული, რომ თქვენნი სასვისთვს გული უცემაღეს
და მუღამ გულში და გონებაში თქვენის მეტი არა ჰქონდეს რა და
თქვენი ამების მეტი არაფერზე არა ფიქრობდეს? მე ეს ყველაფერი
მაქვს, მაგრამ ვერ ვიტყვი.— ამასაც გიტყვი რომ, როგორც მე
ვიწვი და ვიტანჯები ღმერთმა ჩემი მტერიც დაიფაროს! მოლხალი-
ნი კი — დასუბდება და თავს ჩაიდუნავს. ის, რა საკურველია, მშვი-
დია: იმისთანანი არ იქნებიან ცელქნი. ღმერთმან იცის რა უძვეს იმას
გულში. რა არ მოიგონეო თქვენ იმაზე? რაც თავის დღეში
არა ყოფილა მოლხალინის თავში — თქვენ ყველა მზოუნეთ იქა.
თქვენსნი ღარსებანი მრავალნი არიან; იქნება ამას გრძნობთ და
სისარულისკან მიაწერთ სოღმე მოლხალინისცა!

იოს, მუდამ საათს ჭკუა ემატებოდეს
 მრავალნი ნათესავნი... ღმერთო: ის თქვენი ღირსია? ამას გკითხ
 ქვენთან ერთად შევიწარდე, რომელიც
 უკვლანი ჩემსე... ღირსია? დამაჯერეთ... გკითხავთ — ერთი დამა-
 მასუკან მე სიგიჟეს გაუფრთხილდები; წაგაშორს,
 ღმერთო, აღარ ვიფიქრო სიყვარულსე, იქ ვეცდები შეგ-
 რიო ქვეყანაში, დავიფიქრო ყველაფერი, გული მოვასვენო.!!»

სოფიო. (თავის თავათ)

გენაცვა, რაზე გავაგიჟე!

(მალლა სმით).

რა დაგიმალათ: მოღწაღწინა წელან კინაღამ მკლავი მოიტყსა; მე
 ძალიან შემებრაღდა ღ მინდოდა მეშუეღა, მაგრამ გულ შე-
 მომიყვარა; თქვენკი იმ დროს აქ შექსწარით ღ არ მოიფიქრეთ, რომ
 შეიძლება განურჩევეღათ ყვეღასთვის კეთიღი მოინდომოთ. იქნება
 თქვენ სიტყუებში ცოტადღინი მართადღიც იოს, მაგრამ მე მოღწ-
 ჩაღინი მინდა დავიფარო.

ერთი მითსარით: რათა გაქმესთ ეგრეთი მოუსვენარი ენა? (პირ-
 ღ-პირ გუებუებით) რათა გმუღესთ ეგრე ადამიანი, ასე რომ თუ
 უმშვიდესსაც არ დანდობთ ხოღმე? რათა? თუ კი ერთი ასსენეს
 მოღწაღინი — დაიწყებთ ხოღმე იმაზე დაცინებასა ღ ანობობთ ათას
 მწარეს ღ გუღის გასკემიჩავ სიტყუასა. სულ დასცინით ღ სულ
 დასცინით! რაგორ არ მოგწეინდათ?

ჩაცკი.

ას, ას, ღმერთო ჩემო! განა მე იმათგანი ვარ, რომუღნიც იმის-
 თეს არიან განენიღნი, რომ სულ დასცინონ? მე მაცინებს ხოღმე
 ზოგი საცინელი კაცი, მაგრამ ბევრჯერ იმასთან უოფნა მომწეინდე-
 ბა ხოღმე.

სოფიო.

უბრალოთ გგონიათ, რომ მოლჩალინიც ეგრეთი იყოს: ის არა მგონია, რომ მოგწყინდეს, თუ ასეა და კარგათ გაიგნობთ.

ჩაცკი.

რათ გაგიგნიათ თქვენს ეგრე ასეა?

სოფიო.

მე არა ვცდილვარ; ღმერთმა გაგეცნო ერთმანერთი. ხომ ხედავთ, ყველა ჩვენს სახლში იმის მეგობარია. სამი წელიწადია მამაჩემთან მსახურობს. მამაჩემი ბევრჯერ უმიწესოთ ჟავრობს იმაზე, უყვიო რის, ფეხებს უბრაგუნებს — ისკი ერთ ხმას არ ამოიღებს ხოლმე. კეთილი გულისაა, ყველაფერს ითმენს; მთელი დღე მამაჩემთან ატარებს დროს, იმასთანა ზის, თუნდ იამებოდეს, თუნდ არა და იმასთან თამაშობს ქალაღს.

ჩაცკი.

მთელი დღე თამაშობს, ჩუმად არი, როდესაც უჯავრდებიან
(გვერდზე).

ეს იმას ჰატყვის არა სცემს!

სოფიო.

რა საკურგელია მოლჩალის არა აქვს ისეთი ჟგუა, რომელიც ზოგისთვის გენია, ხოლო ზოგისთვის ჭირია; ანუ რომელიც გამჭრეა, რომელიც მთელ ქვეყანას არათურათ ატყობს და ყველას ატყობს. ამისთანა ჭკუის ჰატრონს სად შეუმილიან სახლობა გააბედნიეროს?

ჩაცკი.

თქვენი სიტყვის ჭარბი რა არი? დაცინებაა თუ დარბება?

(გვერდზე).

ეს იმას ერთ გრამით არ ატყობს.

სოფიო.

ამის გარდა, მოღჩალინი საუცხოვო თვისების ჰატრანია: მომთმინოა, მშვიდია, წესარია. სახესე ერთი ბეწო შეწუსების ნიშანი არ ეტეობა; სულიც ცოდვისგან თავის უფლათა აქქს; სხეებს არ იწუნებს ღ არ ღასტინის — აი რისთვის მიუვარს ისა?

ჩატკი. (ბვერდზე).

მატეუებს! ამას ის არ უუვარს.

(მაღლა ხმით).

მეც მოგეშეკლებით მოღჩალინის აღწერაში; მაგრამ სკალოზუბი — აი კაი სანახავი! იმ სწორე ტანით, იმ ბოხი ხმით, იმისთანა ჰირისხით — ის სწორეთ გმირია.

სოფიო.

ჩემი რომანის გმირი არ არის.

ჩატკი.

თქვენი რომანისა არა? ვინ გინობსთ თქვენ!

გ ა მ ო ს ე ლ ა II.

ჩატკი, სოფიო ღ ლიზა.

ლიზა (ჩუჩხურით).

ქალბატონო! წამომევეთ, ემ საათში მოვა აღეკსეი სტეფანინი.

სოფიო.

უკატროვოთ, მამიკვევთ, საჭირო საქმე მაქვს, ჩქარა უნდა წავიდე.

ჩატკი.

საით?

სოფიო.

პრიკმახურთან.

ჩატკი.

დაიკარგოს!

სოფიო.

თმის გასაკეთებელი მაშები გაუცოვდება.

ჩატკი.

რაც უნდა დამართოს; დეე გაუცოვდეს!

სოფიო.

აბ შეიძლება, ამაღამ სტუმრებს მოკვლით.

ჩატკი.

დმერთმა ხელი მოგიმართოსთ! შეე კი ჯერაც ვერ გამომიცნია გამოცანა! მაგრამ, გამოშვით მაინც მეც შემოვიდე თქვენს ოთახში, თუნდ ჩუმათ. იქ, რაც უნდა იყოს, სამურია ჩემთვის: მოგონება იმისი. რაც საუკუნოთ დამიკარგავს, მომცემს. ნუგეშს, მოსვენებას. დაფოფო იქ მხოლოდ ხუთ მინუტს. მეტს არა. მასუკან ანგლისკი კლუბში წავალ, მუდამ დღე იქ ვიქნები, უკლებ ყურს, რას იტყვიან მოღჩაღინის ზ სკალონების ჭკუაზე!

(სოფიო მსრებს მაღლა აიწევს, მასუკან შავა თავის ოთახში.

ღიზა უკან გაჭეუება).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა III.

ჩაცკი, მასუკან მოლჩალინი.

ჩაცკი.

ოჰ, სოფიო! მოლჩალინა მითომ იმის საუვაკრელი? მაგრამ, რატომ? ურიგო ქმარი იქნება? მართალია სულელაა, მაგრამ შვილების ყოლას რა დიდი ჭკუა უნდა? მოლჩალინი მშვიდია, მასიამოფუნებელაა, ლამაზია.

(მოლჩალინი შემოვა).

აი ის; როგორ ჩუმად შემოდის; თუქის თითებსზე იარება; ხმა ვერ ამოჟღერებს, თითქო უენოა; ნეტა რა ჯადოების შემწეობით ჩასჯდომის ეს სოფიოს გულში ღ შეუუვაკრება თავი?

(მიბრუნდება იმისკენ).

აღექსეი სტეფანის! წელან ჩქუწნ ორი სიტყუაჯ ვერა ვსოტქვით. რასა იქო, როგორ ცხოვრობო? ხომ უდარდულ უნაღვლელო ხართ?

მოლჩალინი.

როგორც ადრე.

ჩაცკი.

ადრე როგორღა ცხოვრობდით?

მოლჩალინი.

ისე, ღღეს, როგორც გუშინ.

ჩაცკი.

ქალაღდის თამაშობის უკან — კალამი, კალმის უკან ქალაღდი? ამის გარდა—დანისნულ დროს მოდის ღ მიდის, ჰა?

მოლჩალინი.

რასაც ჩემი შრომა ღ შეკლება მამლევის. მას აქეთ, რაც აწხივებს ვიხრინებს, სამი ჯილდო მიმიღია.

ჩატკი.

მიგიზიდესთ ხარისხთა ჭ ჰატოთა?

მოლჩალინი.

არა, ეველას თავისი თვისება აქვს.

ჩატკი.

თქვენ?

მოლჩალინი.

მე ორი თვისება მაქვს: ზომიერება და სისწორე.

ჩატკი.

ეს ორი საუცხოვო თვისებაა; ჩვენსას ეველას სჯობს.

მოლჩალინი.

თქვენ ვერ მიიღეთ ჩინები? სამსახურში წარმატება არა გქონა
დათ?

ჩატკი.

სამსახურში წარმატება ეველასთვის არ არი.

მოლჩალინი.

ტატიანა იურიენს ანობდა, რომ ის რომ მოდიოდა ჰეტერბურ-
ლიტგან დილაგებთან ცნობა გქონიათ და მასუკან თავი დაგინე-
ბებიათ. . . .

ჩატკი.

იმას რა აწუსებ?

მოლჩალინი.

ტატიანა იურიენს?

ჩატკი.

მე იმას არ ვიცნობ!

მოდხაღინი.

ტატინას იურიევნას?

ჩაცკი.

ის მე ჩემ დღეში არ მინასავს არ სად. მხოლოდ შემიტყუვია, რომ ერთი მეტორე დედაკაცი. . . .

მოდხაღინი.

ეგ ის ტატინას იურიევნა არ იქნება, რასა ბრძანებთ? მე რა შელსად მოგასსენებთ, ის განთქმულია მთელ ქალაქში, უველგან-უველა ჩინოვნიკის და თანამდებობის პატრონი იმისი შეგობარია და ნათესავია; ერთხელ რომ წასვიდეთ და ნახოთ ტატინას იურიევნა ძალიან კარგსა იქ.

ჩაცკი.

რისთვის?

მოდხაღინი.

ისე; ბევრჯერ შეგვეწავა ხოლმე. უველა საქმეს ის გვირბიგებს.

ჩაცკი.

მე ქალებთან ვიარები, მაგრამ მაგისთვის არა.

მოდხაღინი.

რა თავისიანი დედაკაცია, რა კეთილია, თავმდაბლია. ქრისტიან-შობითგან დიდმარხვამდინ სულ ბალებს აკეთებს. საფხულში სულ იმასთან ატარებენ დროს დანაში. მოდიოთ, აქ იმსახურეთ ჩუქნთან; საჩუქრებიც გექნებათ სამსახურში და დროსაც ქეიფით გაატარებთ.

ჩაცკი.

როდესაც საქმეში ვარ, ქეიფებს ვემალები; როდესაც ქეიფის დროა—უქეიფობ; ამ რი ხელობის ერთად მხმარებელნი ბევრნი სხვანი არიან—მე იმათგანი არა ვარ.

მოლჩალინი.

უკაცროვოთ, მომიტყვეთ; აქ ცუდი არაფერი არ არის. აი თოთხან ფომა ფომინიც. . . . იცნობთ იმას?

ჩაცკი.

ვიცნობ; რა?

მოლჩალინი.

ძლიან ჭკვიანი და კაი ქცევის კაცია; ის ჰეტერბურლითგან არი მოსული.

ჩაცკი.

კაი რამ არის! სულელების თავია.

მოლჩალინი.

როგორ იქნება? საგანგებო კალაში აქვს. იმისი თხზულება აქ სამაგალითოა, ჰინდელია. წაგიკითხა?

ჩაცკი.

მე სულელების თხზულებას არა ვკითხულობ, ნამეტნავად საგანგებო სულელებისას.

მოლჩალინი.

არა, მე კი კარგათ მერყენა, მომეწონა. არა ვარ კი მოსწეული. . . .

ჩაცკი.

ველაფერზე გეტყობათ.

მოლჩალინი.

არ შემოდლიან მე ჩემი ჭაზრი ვთქვა.

ჩაცკი.

საიდუმლოთ რათ ინასხავთ?

მოლჩალინი.

ჩემი სწისას ჟერ არ შეუძლიან თავისი საკუთარი ჭაზრი ღ განსჯა ჭქონდეს.

ჩაცკი.

რას ანობთ? მე ღ თქვენს უმაწვილები სომ აღარა ვართ? სსვის ჭაზრი ღ სსვის განსჯა რაღათ არის სწორე ღ მართალი?

მოლჩალინი.

განა სხვას არ უნდა უეუროთ ღ ისე კიფიქროთ?

ჩაცკი.

სხვას რათ უნდა უეუროთ?

მოლჩალინი.

რომ არა დაგვემართოს რა.

ჩაცკი (მალა ხვით).

ამისთანა გულისა, ამისთანა სულისა ღ გონების ჭატრონი უეუარს სოფიოს? ცრუ! დამცინოდა მე!

გამოსვლა IV.

საღამოა; უველა კარები უურამდინ დიაა, სოფიოს საწოლის კარების გარდა.

შორს მოჩანს რიგზე ოთახები; შიგ სანთ-
ლები ანთია; მოსამსახურები აქა იქ ცოდვი-
ლობუნ; ერთი იმათგანი, რომელიც თავა
ანობს:

ეი, თქვენ, ჭილკა, ჭამკა, აბა, ჩქარა! ქალადის სათამაშო

სტოლები, შროტკები, ღ სანთლები დაწკეთ (არახუნებს სოფიოს კარებს).

ღიზაეეტა! მოასსენე ჩქარა ქალბატონს, რომ ნატალია ღიმიტრიევნა თავის ქრმით მობრძანდნენ, კიბუზე არიან.—აი ერთი კარეტა კიდეც მოგიდა.

(ეველანი წავლენ; ჩაცვი დაჩება).

გ ა მ ო ს გ ლ ა V.

ჩაცვი ღ ნატალია ღიმიტრიევნა, ახლგაზდა დამა.

ნატალია ღიმიტრიევნა.

გუნაცვა, ეს ის არ არი? ის არი: სახე სწორეთ იმისია. ახ, ალექსანდრ ანდრეიჩ! თქუწნა ბრძანდებით?

ჩაცვი.

თავით ფესებამდინ კუკვით მიუურებთ, თითქო ვერ მიცნობთ; განა სამმა წელიწადმა ისე გამამცვალა?

ნატალია ღიმიტრიევნა.

შე ამ ქალქითგან შორს მეტონეთ; რამდენი ხანია რაც მობაძანდით?

ჩაცვი.

ღღეს გახსელით.

ნატალია ღიმიტრიევნა.

ბეგრსან დარჩებით?

ჩაცვი.

როგორც მოხდება. მაგრამ, ვინც შენობგუდაესთ, ვის არ მოეწონებთ? უწინდელზე უფრო შეთამამებულხართ; სახე სიახლით

დაგმშვენებით; ფერი დაგდებით, სასეს სიმსიარულე მისცემია,
ძალიან გაკეთებულ სარტ.

ნატალია დიმიტრიევნა.

მე გათხოვილი ვარ, ქმარი მუაფს.

ჩაცკი.

აღრე ვერ შეტყუადით!

ნატალია დიმიტრიევნა.

უნესა კაცია ჩემი ქმარი; ემ საათში მოვა; მე გაგაცნობთ იმას-
თან, გნებავს?

ჩაცკი.

გთხოვთ.

ნატალია დიმიტრიევნა.

მე გსლავე ვიცი რომ მოგეწონებათ, — ნასეთ ზ იფიქრეთ.

ჩაცკი.

მე მჯერა: ის თქვენნი შეუღლება.

ნატალია დიმიტრიევნა.

ოო, არა; არა თუ იმიტომ რომ ჩემი შეუღლება; არა, ისე,
ზნობით, ჭკუით. ჩემი უძვირფასესი ჰლატონ მიხეილიჩი! ესლა
ატსტავკაშია, ფოენისა თუ; ყველანი ანობენ, ვინც იმას იცნობდა,
რომ მამაცობითა ზ ნიჭითა, რომ სამსახურითგან არ გამოხულ
იყოფო, მოსკოვის კამენდანტობას მიიღებდა.

გ ა მ თ ს ვ ლ ა VI.

ჩაცკი, ნატალია დიმიტრიენა, ჰლატონ მისელიჩი.

ნატალია დიმიტრიენა.

აი ჩემი ჰლატონ მისელიჩი!

ჩაცკი.

ოჰო! ძველი მეგობარი! ჩუწნ დიდი ხანია ვიცნობთ ერთმანერთსა. ეს რისაგან არი?

ჰლატონ მისელიჩი.

გამარჯობა ძმაო ჩაცკი!

ჩაცკი.

საყვარელო ჰლატონ, საუცხოოა! ქების ქალღმერთი უნდა მოგეცეს: კარგათ იქნევი!

ჰლატონ მისელიჩი.

როგორც მხედვე ძმაო, ამ ქალაქში მცხოვრებელი ვარ და ცოლიცა მყავს.

ჩაცკი.

დაგავიწყდა ლაგირის ყოვილ ხივილი, ამსანაგები, ძმები? ასლა მოსვენებას და სიზარმაცეს მიეცი თავი?

ჰლატონ მისელიჩი.

არა, საქმეები გი მაქვს კიდევ: დუეტს უკრავ ხოლმე ძლეიტით.

ჩაცკი.

ისევ იმას უკრავ, რასაც ხუთის წლის წინათ უკრავდი? ჰო, უპირიფასოა ქრმისათვის მუდამ ერთ ნაირ გემოს შენახვა?

ჰლატონ მისელიჩი.

ძმაო, ცოლს რომ შეირთავ, მაშინ მამოგონებ: მოწეინებისაგან სულ ერთნაირათ დაუსტვენ.

ჩაცკი.

მოწეინებისაგან? როგორ? განა მოწეინება გეწვია კიდევ?

ნატალია დიმიტრიევნა.

ჩემი პლატონ მისეილიჩი დავყუღია სსჴა ღ სსჴა საქმეში
ყოფნასა, რომელიც ესლა აღარა აქვს: უჩენია ში, სმოტრში, მანუეში.
სან ღ ხან დიღით მოწყენიღია.

ჩატკი.

ვინ გიბჰანებს ძმაო, რომ ცუღათ იარეო? შადი ჰოღკში — ეს-
კადრონს მოგცემენ. შენ ობერი ხარ თუ შტაბი? (*)

ნატალია დიმიტრიევნა

ჩემი პლატონ მისეილიჩი სუსტია.

• ჩატკი.

სუსტია? დიღი ხანია?

ნატალია დიმიტრიევნა.

სულ ტანში სტებს ღ თავი სტეივა.

ჩატკი.

მოძრაობაში იყავ; სოფელში ანუ თბიღ ქუჩენისაკენ წადი;
სულ ცხენით იარე; სოფელი ზაფხულში სამოთსვა.

ნატალია დიმიტრიევნა.

პლატონ მისეილიჩს ქაღაქი უევარს, სოფელში რათ მოიკღას
თავი.

ჩატკი.

ქაღაქი! შე სულელო გახსოვს ადრინდელი ცხოვრება?

• პლატონ მისეილიჩი.

მასსოვს, ძმაო, მაგრამ ახლა ის აღარა ვარ!

(*) ესე იგი: ობერ აჭიციერი ხარ თუ შტაბ აჭიციერი.

ნატალია დიმიტრიევნა.

ახ, სულა ვან! აქ ასე ცივა და შენც გათვალწათეულ ხარ; ეი-
ლეტკის დიღებიც გაგისწნია!

ზლატონ შისეილიჩი,

ახლა ძმაო ის აღარა ვარ!

ნატალია დიმიტრიევნა.

დამიჯერე, ჩემო სუყვარელო, ჩემო ვარდო, შეიკარ დიღები,
ჩქარა!

ზლატონ შისეილიჩი (გულგრილად).

ეხლავე.

ნატალია დიმიტრიევნა.

ამ კაბებს ერთი მოშორდი! ორივე მხრით ქარი გიბერავს!

ზლატონ შისეილიჩი.

ახლა ძმაო ისევე ის არა ვარ! . . .

ნატალია დიმიტრიევნა.

ჩემო ანგელოზო! თუ ღმერთი გწამს კარებს მოშორდი!

ზლატონ შისეილიჩი (თვალებს მაღლა აიხ
ლებს).

ოჰ, დედავ!

ჩაცკი.

ღმერთმა შეგიბრალოს ძმაო! მაშთლა ამ ცოტა ხანში გამოცე-
ლილხარ! შარშან წლის გასულს არ იყო გნახე შალეში? რაკი
გათუნდებოდა — შენი იყეს უზანგოში იღო და დაჰქენებდი უდავ
ცხენსა; არაფრით აგდებდი ქარსა, თუნდ წინათგან შამაგებრა, თუნდ
უკანითგან.

ზლატონ შისეილიჩი.

ახ, ძმაო! კაი დრო იყო მაშინ!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა VII.

ივინივე, კნიაზი ტუგოუხოვსკი დ ცოლი მისი კნეინა ექვსი
ქალითა.

ნატალია დიმიტრიევნა. (წმინდა ხმით).

კნიაზი ჰეტრ ილიჩი! კნეინა! ღმერთო ჩემო! კნიაუნა ზიზი!
მიმი!

(ჭკოცნიან ერთმანერთსა მაღლა ხმით: მასუა
გან დასხდებიან დ შინჯვენ ერთმანერთსა თაა
ვით ფესებაშდინ).

1 კნიაუნა.

რა კარგათ არი შეკერილი!

2 კნიაუნა.

რა კაი ნაოჭი აქქეს!

1 კნიაუნა.

არშიაცა აქქეს შემოვლებული!

ნატალია დიმიტრიევნა.

არა! რომ გენახათ ჩემი ატლასის ტიურლიურლუ!

3 კნიაუნა.

რა კაი შარჰია! გუზენმა მარუქა. (*)

4 კნიაუნა.

ას, ბარეუისაა!

5 კნიაუნა.

რა საუცხოვოა!

6 კნიაუნა.

ას! რა მშენიერია!

(*) გუზენ — დის წული ანუ ძმის წული.

კნეინა.

სსუ! ეს ვინაა ჩუთსეში?

ნატალია დიმიტრიევნა.

მეზაფრია — ჩაცვი.

კნეინა.

ატ — სტავ — ნოიაა?

ნატალია დიმიტრიევნა.

დაის; მოგზაურობდა, კხლა მოვიდა.

კნეინა.

უ — ცო — ღოა?

ნატალია დიმიტრიევნა.

დაის, უცოლოა.

კნეინა

კნიაზო! კნიაზო! აქ მო, ჩქარა!

კნიაზო. (უურის ცრუბას მამართავს
კნეინასაკენ).

ჰა! ჰმ!

კნეინა.

ხუთშაბათს ვეჩერში დაჰპატიუე ნატალია დიმიტრიევნას ნაცნობი
აი ის. ჩქარა!

კნიაზო.

ჰა! ჰმ!

(კნიაზო გარეშემო უფლის ჩაცვის ღ
ემზადება, იმართება დასაპატიუებლათ
ღ ასველებს).

კნეინა.

აი რა უმაწვილები არიან! ამათუჯს ბალი, მამისათუჯს სტუმრების.

დაპატიუება. — ახლა ძალიან ცოცხანი არიან მოტანტიენი. — ის კაა
მერაუნკერი ?

ნაცალია დიმიტრიენა.

არა !

კნეინა.

მდიდარია ?

ნაცალია დიმიტრიენა.

მდიდარიკი არა !

კნეინა. (უახის კნაზს).

კნაზო ! კნაზო ! უკან დაბრუნდი !

გ ა მ ო ს ვ ლ ა VIII.

ოგნივე და ორი გრაფინა: გრაფინა ბუბია და გრაფინა შვილი
შვილი

გრაფინა შვილი შვილი.

ახ ! გრან მამან ! (*) ვინ მოდის ესე ადრე ? ჩვენ პირველნი
მოკედით. (მოდის იმალება გვერდით ოთახში).

კნეინა.

აა როგორ პატივის გვეცემს ! ის პირველია ! ჩვენკი არაფრათ
გვაგლებს ! ავაზაკი ! მთელი სიცოცხლე უქრმოთ ვაატარა ! დმერ-
თმა გაშინჯოს !

(*) დიდი დედა.

გრაჭინია შვილი შვილი. (ისევ მოვა ორ-
თვლიან ღორს
ნეტს მიმართავს
ჩაცეპსუ ღ იტყუ
ვის):

Мсьє ჩაცკი! (*) მოსულხართ? ისევ ისეთი ხართ, როგორიც
იყავით?

ჩაცკი.

რისთვის გამოვიცვლეხარ?

გრაჭინია შვილი შვილი.

უცოლო მოხვედით?

ჩაცკი.

ვინ უნდა შეშერთო?

გრაჭინია შვილი შვილი.

სხვა ქუჩაში ვინ უნდა შაგერთოთ? ოჰ, ბევრნი აჩიან ჩვე-
ნებთგან, რომელიც იქ ირთვენ ცოლსა და დაგვამოყვრებენ ხოლ-
მე გამოქნალ მოდისტკებთანა! (**)

ჩაცკი.

საწულები ჩუქნები! აგინებენ და სძრახვენ ჩუქნებს იმიტომ, რომ
ისინი ირთვენ იმათ, ვისაც ესენი მიბაძე იან! ამათა სწეინსთ, რომ
ჩვენება ნამდვილს ამყობინებენ მიმბაძეელთა!

(*) Мсьє უფალო.

(**) მოდისტკა ნიშნავს ქალს, რომელიც მისდევს მოდისტკა
ანუ რომელიც ჰყიდის მოდინის ქაღურ ცანისამოსს.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა IX.

(იგინივე ზ მრავალნი სხვანი სტუმარნი; ამათანვე ზაგორეცკი. კანნი მოღიან, ფეხებს აფრატუნებენ, მიღიან გვერდზე, იარებიან ერთი ოთახითგან მეორეში ზ სხ. სოფიოც გამოღის თავის ოთახითგან; ყველანი მიეგებებიან.)

გრაჟინია შვილი შვილი.

Et, bon soir! vous voilà jàmais trop diligente!

Vous nous donner toujours le plaisir de l'attente! (')

ზაგორეცკი.

სვადინდელ თიატრისთვის ბილეთი გაქვსთ?

სოფიო.

არა!

ზაგორეცკი.

მე მოგარბთვეო. უბრალოთ იკისრებად სხვა ვინმე თქვენთვის ბილეთის შოვნას: რა იცოდეთ რის წვალებით ვიშოვე ეს ბილეთი! საით არ ვეძებრე? კანტორაში მიველ — სულ აუღიათ! მაშინვე დირექტორთან, ჩემ მეგობართან, დილით ექვს საათზე, მაგრამ რაღა დრო იყო? ჯერ იმ ღამესაც ვერავის ვერ ეშოვნა. ჭია, აქეთ, ჭია იქით, ხან ერთი წავაქციე, ხან მეორე! ესეც ძალათ წავართვი ერთ უძლურ მოხუცებულს — ის ჩემი მეგობარია, სულ შინა ზის სოღმე—დეე ახლაც შინ იჯდეს მოსვენებით!

სოფიო.

მადლობელი გასლავარ ბილეთის გამო, შრომისთვის ზ ცდილობისთვის უფრო მეტათ.

(შემოდინ კიდევ ვიღებებიც. ზაგორეცკი წავა კაცებთან).

(*) ოჭ, მშვიდობა თქვენი ნახვა! ძლივ გამობრძანდით; თქვენ სულ მუღამ ლოდინის სიამოვნებას გვიჩვენებთ სოღმე.

ზაგორეცკი.

პლატონ მიხეილის!

პლატონ მიხეილიჩი.

დაიკარგე! წადი დედაკაცებთან, იტრუვე, ტყუილები უთხარ. შე შენზე ასეთ მართალს ვიტყვი, რომ ვეველა ტყუილზე უფრო ცუდი იყოს. (ჩაცვის)

აი ძმაო, გაიგანო. რას ეძახიან ამისთანა კაცს სხვა ნაირათ? ეს არი სვეტსკი კაცი (*), დიდი პლუტი, ასტონ ანტონიჩი ზაგორეცკი. ამას გაუფრთხილდი: შეგარცხვენს; ამასთან ქალაღი არ ითამაშო: გაგყიდის.

ზაგორეცკი.

საგინელი კაცია, მოკრტამლეა, მაგრამ უმდირესი სიბოროტე არა აქვს.

ჩაცვა.

საკურველია თუ გწეინსთ: აქ გაგინებენ, სხვაგან პაციუს მოგემენ.

პლატონ მიხეილიჩი.

ას, არა ძმაო! აქ, ჩუჭნში ვეველგან აგინებენ, მაგრამ ვეველანი კი მიიღებენ სოღმე.

(ზაგორეცკი შეერევა ხალხში.)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა X.

იგინივე ზ ხლესტოვისა.

ხლესტოვისა.

სამოც ზ ხუთის წლის დედაკაცისთვის შენთან მოსულა ადვილი

(*) სვეტსკი კაცი — ნაშნავს საზოგადოებაში გართულ კაცს.

ბგონია ჩემო დისწულო?—არა, სიკვდილია! მთელი საათი დროშ-
კა მანჯღრეკდა, ღონე აღარა მაქვს; ეს ღაჟე სწორეთ შეორეთ
მოსვლაა!

რომ არ მომეწეინოს, ერთი არაბის გოგო ღ ერთი ჰატარა გო-
შია თან წამოვიყვანე. უბრძანე აჰამოან რამე საყვარელო.

მშვიდობა თქუქსნი ნახვა კნეინა! (ჯადება) ოჰ, სოფიო! ჩემო
საყვარელო! რა არაბის გოგო შეაკს? სეჭუქი თმიანი! ბეჭები
კუწივითა აქეს. მრასხნაე, ანხსლია, როგორც კატა! რა შავია!
რა საშინელია! ღმერთს რა გვარი ხაღხი გაუქნია? სწორეთ ეშ-
მაკია. მოვაყვანინო?

სოფიო.

არა, სხვა დროს იყო.

ხლესტოვისა.

ერთი ოსმალის რაღაც ქალაქია,—იქ, ამბობენ ქუჩა ქუჩა საჩვეუ-
ნებლათ ატარებენო. იცი ვინ მამგვარა? ანტონ ანტონის წაგო-
რეცკიმ (წაგორეცკი წინ წამოდება). ის საკურეული ტუილების
მთქმელია; ქალადის მოთამაშეა, ქურდია; (წაგორეცკი დაიმალება)
მე იმას სულ მუდამ კარებს უკეტდი, მაგრამ საკურულად იცის
გულის მოგება: მე ღ ჩემ დას პრასკოვიას ორდ არაბი მოგვგვარა
იარმეკითგან; ვიყიდეო, მაგრამ მგონია ქალადში უეშმაკნია ღ
მოუნია. მე კი ამ საჩუქარმა ძალიან გამახარა; იმას რაც უნდა
ქნას, ღმერთმა მშვიდობა მისცეს.

ჩაცკი (სიცილით ჰლატონ მისვილინს).

ამისთანა ქებისგან მშვიდობა არ მიეცემა: თითონ წაგორეცკიმ
შეკ მოითმინა — დაიმალა!

ხლესტოვისა.

ვინ არის ეს რომ იტინის? რა ჰქვია?

სოფიო.

აი ისა ? — ნაცია.

სლესტოვისა.

აბა რა ნასა საცინელი ? რა ახარებს ? რადროს სიცილია ? მთა
ხუცებულობაზე დაცინება ცოდვია. ჭო, ჭო, მახსოვს სოფიო; შენ
ემაწვილობას ხშირად ტანციობდი სოლმე იმასთან; შე ეურებს
უსრესდი სოლმე, მაგრამ იშვიდათ.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XI.

ივინივე დ ქამუსოვი.

ქამუსოვი (მალლა დ ბოსი ხმით).

ჩვენ კნიაზ ჰეტრ ილიჩს ველით, ისეი აქა უოფილა ! შე სურაა
თების ოთახში ვიყავ. — სკალოზუბი სადლა ? სერგეი სერგეიჩი,
ჭა ? აქ არ არი ? მგონია ჟურ არ მოსულა ? ის გამოჩინებული კაცია
სერგეი სერგეიჩი სკალოზუბი.

სლესტოვისა.

ოჰ, ღმერთო ! დამაერუა ! ამისი ხმა სწორეთ ღოროტოტოს სმას !

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XII.

ივინივე დ სკალოზუბი, მასუკან მოლჩაღინო.

ქამუსოვი.

სერგეი სერგეიჩ ! ცოცა დაიგვიანეთ ; ჩვენ კი გელით, გელით,
გელით ! (მიჭევს სლესტოვისასთან) ჩემი რძალი გახლავსთ, რომლისა
თხსაც დიდი ხანია მიცნობებისართ.

ხლესტოვისა. (მკვლობარე).

თქვენ უწინ აქ გრენადერსკი ჰოლკში იყავით ?

სკალოზუბი. (ბოხი ხმით)

ნოვოზემლიანსკი მუშკიტერსკი ჰოლკს ხომ არა ბრძანებთ ?

ხლესტოვისა.

მე ჰოლკების განმრჩევი არა ვარ; არ ვიცნობ ჰოლკებს.

სკალოზუბი.

ჭორმის მუნდერი აქუსთ ვიპუშკებითა, პოგონჩიკებითა და ჰეტოლიჩებითა.

ჭამუსოვი.

წავიდეთ, წამოყევით ემაწვილო, გაგაცინებთ: საკურველ ვისტს ვთამაშობთ. კნიაზ ! თქვენც წამოგვეყევი ! (მიტყავს სკალოზუბი და კნიაზი).

ხლესტოვისა, (სოფიოს).

ოჰ, ღმერთო ! თითქო სენი მომშორდა ! ეს მამა შენი სწორეთ ჭკუა ნაკლებია: ვიდაც სამი საყენის სიმაღლე გაცი გაუცნია, მეც მცნობს; არა მკითხავს: მიაშება იმისი გაცნობა თუ არა.

მოლჩალინი. (ხლესტოვისას მიახლოებს სათამაშო ქაღალდს.)

მე თქვენთვის ჰატრია შევადგინე: მე ვარ, მსიო კოკი და ჭომა ჭომინი.

ხლესტოვისა. (წამოადგება).

მადლობელი ვარ ემაწვილო !

მოლჩალინი.

თქვენი გოშია, საუცხოვო ძაღლი ყოფილა; სათითოზე დიდი არ იქნება. სულ ხელს უსრმდი მე იმას; აბრეშუმით ბაღანი აქვს

სლესტოვისა.

მაღლობელი ვარ შეილა.

(მიდის, იმასვე გაჭყეებიან მოღჩალინი ჭ სხუანი).

გ ა მ თ ს ვ ლ ა XIII.

ჩაცკი, სოფიო ჭ რამდენიმე სხუანი, რომელნიცა სტენის გათ-
ვებაშდინ თითო-თითოთ წაველენ.

ჩაცკი.

ღმერთმა გიშველოს! შავი ღრუბლები გარეკე, მომშორე...

სოფიო.

არ შეიძლება რომ აღარ განაგრძელოთ?

ჩაცკი.

რისა გეშინიანთ? — მოღჩალინმა დაამშვიდა თქვენი სტუმარი
ქალი; მე მინდა ვაქო ამის გამო; ამისი გეშინიანთ?

სოფიო.

თქვენი ქება ბოროტობით დაბოლოვდებოდა.

ჩაცკი

მოგასსენოთ რასა ვიფიქრობდი? აი რასა: მოხუცებული დედა-
კაცები სულ ჭავრანები ჭ მრისხანები არიან. არ არი ცუდი რომ
იმათთან ერთი იმისთანა კაცი იყოს, რომელსაც შეეძლოს დამშვი-
დება თავისი ადერსითა ჭ ამებითა — აი როგორც მოღჩალინი. აბა
ვის შეეძლო ისე მალე დეემშვიდებინა ის ბუბერი. როგორც მოღ-
ჩალინი? ჯერ ძალი უქო, ხელი წაუსო; მასუკან სათამაშო ქაღალ-
დი მისცა... ის საგორეცვიზე მეტი ყოფილა. თქვენ წელან შემატ-
უობინეთ მრავალი თვისება მოღჩალინისა, მაგრამ ბუერი დაგვიწეუ-
ბიათ, — მარ თალია განა? (მიდის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XIV.

სოფიო, მასუკან უფალი N.

სოფიო (თავის თავს)

ოჰ! ეს კაცი მუდამ ჩემი გამშფოთებელია; ჩემი მომშლელია! მუდამ ცდილობს რომ კაცი დაამცროს, აწყინოს მას, უჩხვლიტოს, უგბინოს! შურია, აშპარცაფანია, ბოროტია!

უფალი N (ვივა ახლო)

თქვენ ფიქრში ბრძანდებით? ვისზე ფიქრობთ?

სოფიო.

ჩაცვიზე.

უფალი N.

როგორ გეჩვენათ ჩაცვი მოგზაურობის უკან?

სოფიო.

ის თავის გონებაზე არ არი.

უფალი N.

ჭკუითგან ხომ არ შეშლილა?

სოფიო (დაფიქრდება)

არა თუ სრულებით.

უფალი N.

ნიშნები კი ეტყობა?

სოფიო (დააცქერდება)

მგონია.

უფალი N.

როგორ იქნება! ისე ახალგაზდა?

სოფიო.

როგორ იქნება! (გვერდზე) ამასაც სჯერა!
(შიდის)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XV.

უფალი N., მასუკან უფალი A.

უფალი N.

ჭკუითგან შეშლილა! . . სოფიოს ისე ჭტონია! აი, წაღი! . .
სოფიო უბრალოთ არ იტყვის! საითგან მოიგონებდა?

შენც შეგიტყვია?

უფალი A.

რა?

უფალი N.

ჩატიცხე?

უფალი A.

რა არი?

უფალი N.

ჭკუითგან შეშლილა!

უფალი A.

ტყუილია!

უფალი N.

მე სომ არ მოვიგონე; სხვანი ანბობენ.

უფალი A.

შენც ვისათა ხარ სუველას შეატუობინო?

უფალი N.

წავიდე შევიტეო; სწორეთ ეცოდინება ვისმე. (მიდის)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XVI.

უფალი A., მასუკან ზაგორეცკი.

უფალი A.

დაუჯერე იმ უბედსა! შეიკეობს ჭოწს ღ მანინვე დაიჯერებს!
შენ შეგიტყვი რამე ჩაგვიზე?

ზაგორეცკი.

რა არი?

უფალი A.

ჭკუითგან შეშლილა?

ზაგორეცკი.

ჭო, ვიცი, მასსოფს, შევიტეე. როგორ არ ვიცოდე მე? საკურს-
ველი საქმე მოხდა: იმის პლუტმა ბიძამ გაგზავნა გიყუბის სახლში
ღ ბორკილი შეაყრევინა.

უფალი A.

რას ანმბობ? ის ესლა აქიყო, ამ ოთახში!

ზაგორეცკი.

მას ბორკილისგან გაუნთავისუფლებიათ.

უფალი A.

არა, მშაო, შენ არ დაგიჯერებს; წავალ ფრთებს გაფიშლი ღ ვეუ-
ღანს ვკითხვამ საიდუმლოთ.

გ ა მ ო ს გ ლ ა XVII.

ზაგორეცკი, მასუკან ნატალია დიმიტრიევნა.

ზაგორეცკი.

რომელი ჩაცვია აქა? შეცნობა გვარბი; ერთ ჩაცვის უცნობლი
ერთხელ. შეგიტყუვით რამე იმაზე?

ნატალია დიმიტრიევნა.

ვისზე?

ზაგორეცკი.

ჩაცვიზე; ის ესლა აქ იყო ამ ოთახში.

ნატალია დიმიტრიევნა.

ვიცნობ; ერთათ ვლანჩაკობდით.

ზაგორეცკი.

მაშ მამილოცავს! ის ჭკუითგან შემლილია!

ნატალია დიმიტრიევნა.

რას? რათ?

ზაგორეცკი.

დიან; ის ჭკუითგან შემლილია.

ნატალია დიმიტრიევნა.

განცვათ! შევ შევატყუე! რაც მე ვიფიქრე, თქვენსც იმას შეუბ
ნებით, თუნდ დაგენამღვეუბით!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XVIII

გიგინეუ ჭ გრაჭინია ბეზია.

ნატალია დიმიტრიევნა.

ოჰ, ღმერთო! აი საკურველი რამ! აი ასალი ანბავი! თქვენ ან
შეგიტყვიათ აქ რა უბედურება მომხდარა? ერთი ყური უგდეთ! სა-
უსხოვია; გენაცვალეთ!

გრაჭინია ბეზია.

შვილო ყურები დაცმული მაქვს, მაღლა მითხარ!

ნატალია დიმიტრიევნა.

დრო არა მაქვს, არა მცალან,

il vous dira toute l'histoire. (')

წავალ ვკითხვ. (მიდის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XIX.

- ზაგორეცკი ჭ გრაჭინია ბეზია.

გრაჭინია ბეზია.

რა არი? რა ანბავი? ცუცხლი ხომ არ ეკიდება ამ სახლს?

ზაგორეცკი.

НѢТЬ! Чацкій произвелъ всю эту кутерьму.

(არა! ჩა ცკიმ მოახდინა ეს არეულობა).

გრაჭინია ბეზია.

Какъ? Чацкаго кто свелъ въ тюрьму?

(როგორ? ჩა ცკი ვინ წაიყვანა ციხეში?).

(') Il vous dira toute l'histoire!

ის გიანბობსთ უკვლავ ფერსა.

Въ горахъ былъ раненъ въ лобъ, сошелъ съ ума
отъ рапы.

(მთებში დაჭრილიყო, შუბლი გაეხეთქათ ღ შეიშალა).

გრაძინია ბებია.

Пошелъ онъ въ бусурманы?

(გათათ რდა?)

ზაკორეცკი.

ამას ვერაფერს ვერ გააგონებ. (შიდის).

გრაძინია ბებია.

ანტონ ანტონის! ოჰ, ისიც შიდის! ყველას ეშინიან, თორთიან!
ყველა მიეშურება! . . .

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XX.

გრაძინია ბებია ღ კნიაზი ტუგოუსოვსკი.

გრაძინია ბებია.

კნიაზ, კნიაზ! ოჰ, ეს კნიაზი! ბალებში იარება, ძლივკი სუნ-
ქაფს!

კნიაზი.

ჰა! ჰე.

გრაძინია ბებია.

ამას არაფერი არ ესმის!

იქნება ნასკო: აქ ჰოლიცშეისტერი იყო?

კნიაზი.

ჰა! ჰე!

გრაძინია ბებია.

ჩაცემ, კნიაზ, ცისეში წაიუვანეს.

კნიაზი.

ჭა ! ჭი !

გრაძინია ბებია.

ტესაკი ბ რანეცი მისცეს (*) ბ სალდათათ გაგზავნეს. ხუმბრობა არ არი, რეული გამოუცვლია.

კნიაზი.

ჭა ! ჭმ !

გრაძინია ბებია.

დიას ; ახლა თათარის ის დაწყევლილი ლოტრანგი ის !
რა? ჭა? ერუა მამაჩემი! მიიღეთ ყურზე ტრუბა.

ოჭ, სიურუე დიდი ნაკლებობა !

გამოსვლა XXI.

იგინივე ბ ხლესტოვისა, სოფიო, მოლჩანინი, პლატონ მისეილინი, ნატალია დიმიტრიევნა, გრაძინია — შვილი შვილი, კნეინა თავის ქალებით, საგორეცკი, სკალაშუბი, მასეკან ჭამუსოვი ბ სსჟანი მრავალნი.

ხლესტოვისა.

ჭკუითგან შეშლილა? გესმისთ ? — ისე უეცრათ ბ ისე მარჯვეთ? — სოფიო, შენც შეგიტყუია?

პლატონ მისეილინი.

პირველათ ვინა თქო ?

(*) ტესაკი სალდათის პატარა ხმალია; რანეცი ის არი, რომელშიაც სალდათს თავისი საგზავლი უწყვიას ბ რომელიცსურგსეჭვიდია.

ნატალია დიმიტრიენა.

ახ, საყვარელო, უფელამ!

პლატონ მიხეილიძე.

თუ უფელანი ანობენ — გინდა თუ არა უნდა დაიკურო; შეგი
ეპვი მაქვს.

ჭამუსოვი. (შემოდის).

ვისზე ლაპარაკობთ? ჩაცვიზე? განა არა გჯერათ? რა აწი სკუ
ჭვო? პირველათ მე შევატყუე, რასანია! აბა ერთა ელაპარაკე, რეებს
ბეტუვის! მიგვირს კიდევ, რომ აქამდინ არ დაუბამთ: ვისაც უნდა
თავი დაუკრა, თუნდ დიდ კაცს, თუ ერთი ჭალუსავით მოიკაკვე
თავის დაკვრაში — მაშინვე ჰადლეც დაგობახებს.

ხლესტოვისა

მაგისტანები იქ აწიან წასაუფანნი! შეც ერთი რაღაც ფოქვი ღ
იმან ხარხარი დაიწყო!

მოღჩაღინო.

მე ხელს მადებინებდა არხივებში სამსახურისაგან.

გრაჭინია შეილი შეილი.

მე მოღისტკა დამიძახა!

ნატალია დიმიტრიენა.

ჩემ ქმარს ურჩევდა სოფელში იცხოვრეო.

ზატორევიცკი.

უფელაფრით სჩანს რომ შეშლილა.

გრაჭინია შეილი შეილი.

მე თვალბეში შევატყუე. (რომ ის შეშლილიყო).

ჭამუსოვი.

თავის დედა, ანნა ალექსეევნა საგით მოუვიდა: ცხოვრებული რვა
ჯერ შეიშალა!

სლესტოვისა.

საკურველი შემთხვევა მოხდება სოლმე ქვეყანაზე: იმ დროს გა-
ცი შეიშალოს? იქნება ბევრი უსომს?

კნეინა.

დას, სწორეთ მაგისგან იქნება!

გრაფინია შვილი შვილი.

უაჰჰეადა!

სლესტოვისა.

შამფანსკის სცაქნებით გადაჭკამდა სოლმე!

ნატალია დიმიტრიენა

ვეება ბოთლებით!

ზაგარეცკი. (გაფხარებული)

ორმოციან ბოჩკებით!

ქამუსოვი.

ოჰ, დიდი რამ არი თუ კანმა ჰატარა მეტი დალია! სწავლა! აი
ჭირი! სწავლულება! აი მიზეზი გაგიყების!

სლესტოვისა.

ეჰ, თუ ვინმე შეიშალა, სულ ერთია: თუნდ წიგნების კითხვისა
გან მოუვიდეს, თუნდ ღვინის სმისაგან. მხოლოდ ჩაცვი მებრალე-
ბა! ყოველ ქრისტინის უნდა შეუბრალდეს! გამსრე, სკვინი კაცი
იყო ღ სამასი სული ყმა ჰეანდა!

ქამუსოვი.

ოთხასი!

სლესტოვისა.

სამასო, ბატონო!

ქამუსოვი.

ოთხასი!

სლესტოვისა.

აჩა, სამასი!

ჭამუსოვი.

ჩემ კალენდარში...

სლესტოვისა.

ტუუიან კალენდარები!

ჭამუსოვი.

სწორეთ ოთხასია!

სლესტოვისა.

აჩა სამასია! სხვის ქონება მე არ ვიტოდე?

ჭამუსოვი.

ოთხასია, გთხოვთ დამიჯეროთ!

სლესტოვისა.

აჩა! სამასი, სამასი, სამასი!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XXII.

იგინივე ზ ჩაცვი.

ნატალია დიმიტრიევნა.

აი ისიც!

გრაჩინია შვილი შვილი.

სსუ!

უველანი.

სსუ!

(უჩან ზ უკან იწევთან).

სლესტოვისა.

ახლა რომ სიგიჟით დაგვიწიოს ჩსუბი!

ჭამუსოვი.

ოჰ, ღმერთო! შეგვიწაღე ჩუქნ ცოდვილთა!

(შიშით).

უსაყარელებო! შენ შენ გუნებაზე არა ხარ; გსითგან მოსულს ილი უნდა; მავა მიჩვენე,—შენ აკათა ხარ?

ჩაცკი.

ღიან; ილაჯი არა მაქვს, ათასი წვალეზა აქვს: გულსა—შეგობა რების მოსაღმებისაგან; ფესებს—ფრატუნებისაგან, ყურებს—გივი ღისაგან. უმეტესად თავი მტკივა აქაურების ცრუ ღაჰარაკისაგან. (მივა სოფიოსთან) გული ჩემი აქ რაღაც მწუსარებისაგან მოკრუნ- ჩსულა; ამდენ საღხში—თბლათა ვარ, დაკარგული ვარ! ვერა გამი- გიარა. არა! არა ვარ კმაყოფილი მე ამ ქალაქისაგან!

სლესტოვისა.

გესმისთ? ამ ქალაქს აბრალეზს!

ჭამუსოვი.

შორს იყავ მაგისაგან! (ანიშნებს სოფიოს) ჭმ! სოფიო!—არ მიყურებს!

სოფიო. (ჩაცკის).

ერთი მითხარით: რა გავაგრებსთ ეგრე?

ჩაცკი.

აი რა გავაგრებს: იმ ოთასში ერთ ჰატარა ჭრანტუსს, ბორღო- თგან მოსულს, გარეშემოკრემიყვენ კნიაყნები, როგორც მოქალაქეს. ჭრანტუსი უნბობდა, რომ საფრანგეთითგან რესეთში, ბარბაროსებთან წამოსასულელი რომ გიყავი, თითქმის ვტო- რღიო: მეშინოდაო უცხოქვეყნისა; ახლაკი რომ მოგედიო, ვნა-

სკო, რომ ეველანი მიაღწესებენი, ეველასკან ჰატვი მაქსო; ერთი სიტყვად არ გამოვიანო რუსულიო; ერთი რუსის სასიერ არ მინახავსო; ასე მგონია ჩვენ მამულში, ჩემ მეგობრებთანა ვარო, ამიტომო რომ ქალებად ღ კაცებიც სულ ისე ღაჰარაკობენო, ისე იქცევიანო ღ ისე იცემენო, როგორც ჩვენ ქვეყანაშიო. ჭრანცუხმა რომ გაათავა—კნიაჟნებმა თქვეს: «ახ, საფრანგეთო! იმისთანა ქვეყანა არსად არ არის!» აი ესათქვეს კნიაჟნებმა, რომელთაც, რასაკურცელა, ეს სიტყვები ჰატარობსვე დაუსწავლიათ! ოჰ! ღმერთო! საღ ღავემალთ კნიაჟნებსა?!

მეკი მალღა ხმით ევედრებოდი უფალსა ღმეტსა, რომ შეისმინოს ჩემი სურვილი ღ ამოგდოს ეს ჩვენი საბატელი, მეიმუნსავით ჭრანცუხების მიბაძვა; ჩაგონოს ერთ ერთს ვისმე, რომელსაცა აქჷს სული, გული ღ მტეიცე ნება, რომ იძან, საქმით ანუ სიტყვით, ღავემალთს ჭრანცუხების მიბაძვა ღ უცხო ქვეყნის ჩვენ ქვეყანაზე ღავეობინება! რაც უნდათ ღამიძსონ ამის გაშო, არას ღავედე: ჩვენი ქვეყანა ახ ჯერ უფრო ცუდია ჩემთვის მას აქეთ, რაც ღანება თავი ღ შოიძულა თავისი ზნეობა, ბუნებითი ენა, ძველებური წესი ღ ტანისამოსი! ჩვენმა ქვეყანამ გაცვალა თავისი მშვენიერი ტანისამოსი მასხარულ ტანისამოსზე: უკანით გული აქვსთ, წინ როგორიღაც საკურვლად ამოჭრილი, მოძრობა შეკრული, არც თუ უხდებათ; საცინელი მოჰარული ნიკაჰა; როგორც ტანისამოსი ღ თმები აქუსთ მოკალე; ჭკუად ისე მოკლე აქვსთ. ოჰ, თუ ჩვენ იმისთვისა ვართ გაჩენილნი, რომ ერთმანერთისაგან გაღმოვილებდეთ ხოლმე—ნეტა იმითიგან გაღმოგვეღო მინც იმათი ბრძნული ჩვეულება უცხო ქვეყნისაგან არაფრის არ გაღმოღებისა! (*) როდის იქნება განთავისუფლდეთ უცხო ქვეყნის მოღებისაგან, რომ ჩვენ კეთილ ხალხს ნემცებათ არვეჩვენეთ!

ამ ღროს ვიღამაც წაიბუტბუტა თუ:

(*) ჩინელები არავის არ მიბაძვიან, არცა რაფერს არ გაღმოიღებენ ხოლმე ივეროპეელთაგან.

«როგორ შევაფარდოთ იეგროპიული ჩვენებურთან? როგორ
დაც არ მოდის ჩვენებურათ, არუსდება! აბა როგორ გადმოა-
ვთარგმნოთ: მაღამ და მადმუაზელ? ქალბატონო?—ქალო?»

წარმოიდგინეთ: იქ უველამ დაიწყო ჩემზე სიცილი.

ქალბატონო! ჭა! ჭა! ჭა! შაუცხოვოა! ქალო! ჭა! ჭა! ჭა! კარგია!

მე გაეჭურებელი თავბედს ვიწუევილიდი და უპირებდი საშინელ ზა-
სუსს, მაგრამ უველამ თაყი დამანება!

ჰეტერბურლიც და მოსკოვიც ასე არიან მთელ რუსეთში, როგორც
ბორდოტანს მოსული ქრანცუსი: რასაც იტყვიან შაშინვე მთიდებენ
ხალმე ეს ჩვენი კინაყნები.

(ამისუგან უველანი ვალსსა ტანციობენ.
მასუცებულნი ქაღალდს თამაშობენ.)

დასასრული მესამე მოქმედებისა.

მოქმედება მეოთხე.

მცირე სინათლა. ლაქები, ზოგნი ცოდვილობენ, ზოგს დასძობ-
ნება ბატონების ღოდინში.

ღამეა.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა I.

გრაჭინია-ბებია ზ გრაჭინია შვილი შვილი.

ღაქია.

გრაჭინია ხრიუმინის კარეტა!

გრაჭინია შვილის შვილი, (მანამ შესხვევდნენ)

რაბალი იყო! ოჰ, ჭამუსოვ! რა სტუმრები ჭეკანდა! ვიღაც, საი-
ქითოტან მოსული მახინკებო მოეგრეობინა; ვერავისთან ვერ ვიტან-
ციე, ვერავის ვერ ველაპარაკე!

გრაჭინია ბებია.

წაგიდეთ შვილო, დავილაღე, დავიქანცე! შე ვიცი ერთსელ ბა-
ლითგან სამარეში ჩავარდები. (ოღნივ მიდინ).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა II.

გორბიბო. ერთი ღაქია იმათ გარეშემო ცოდვილობს, მეორე
კარებითგან დაიძახებს:

გორბიბის კარეტა!

ნატალია დიმიტრიევანა.

რათა ხაჭ დაღონებული, ჩემო ანგელოზო, ჩემო სიცოცხლეკე,
უძვირფასესო, ჩემო სულო? სწორეთ მითხარ: მსიარულათ გაატარე
ღრო ჭამუსოვის ბაღში?

პლატონ მისეილიჩი.

ნატაშა, ჩემო საყვარელო! მე ბაღში სულ შეძინება ხოლმე; მე ძალიან შეკვარება ბაღი, მაგრამ უარს არა ვუთფ. შენ გემსასურები შენთვის ვდეჟურნობ შეუღამემდინ, რომ შენ გაამო; მე შენ ბრძანებაზე ვარ, როგორც შენ გინდა, ისე ვთამაშობ!

ნატალია დიმიტრიევნა.

შენ ფარისევლობ, მაგრამ ვერ მოგიხსენებია.

რა ძალიან მოგნდომებია მოსუცებულობა?

(მიდის; ლაქია თან მისდევს)

პლატონ მისეილიჩი (გულგრილათ).

ბაღი კაი რამ არი, მაგრამ მონებაა მწარე! კინ გვატანს ძალას, რომ ცოლი შეირთო? ნათქვამია...

ლაქია (კიბითგან).

ქაღბატონი კარეკაში განლავსთ, ჟაფრობს.

პლატონ მისეილიჩი.

მოგდივარ, მოგდივარ.

(მიდის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა III.

ჩაცკი ბ იმისი ლაქია.

ჩაცკი.

დაუძასე რომ მალე კარეკა მომიტანონ! (ლაქია მიდის).

აჭა, ეს დღეც გავიდა ბ ამასთან დაიკარგა ის იმედიც, რომელიც ნუგეშს აძლევდა ჩემ გულს! მაგრამ, რას მოველოდი? რა მინდოდა მეპოვნა მე აქა? ვინ ვნახე ჩემი გულისა? სად იყო ის ადამიანი.

ერთმანერთის შესფერი ბ მართებული მიღება? სულ კივილი მი-
ღებაში, სულ უგონო სისარული! აი მოქვიენენ ერთმანერთსა, აი
დაუწყეს ერთმანერთს გოცნა,—სულ ტყუილია! სულ უბრალოა!
პოეზიაში რომ ზისარ ბ მიხვალ გზასა, მიჩინს თვალ მოუწითა
მული მინდორი; წინ გიძევს უდიდესი სივრცე, მიდისარ იმედით
ერთს საათს, ორ საათს, ერთ დღეს; მოხვალ, ჩამოხტები, მოისვენ-
ებ, გაატარებ ღამეს; მეორე დღეს ისევ ის მიგიჩინს წინ, რაც
გუშინ იყო: ისევ ის ცარიელი მინდორი, სადაც ვერაფერს სანუგეშოს
ბ გულის გასამხიარულებელს ვერა ნახავ! აი ასე გადის ჩემი დღეე-
ბიც! ვკვდები ჭავრით, სევდა მარჩობს. რამდენსაც გფიქრობ
ამაზე!...

მზათ არი?

(ღაქია უკან მოვა)..

ღაქია.

ბატონო, კუჩერი ვერსად ვერ მიპოვნია.

ჩაცკი.

წადი იპოვნე!— აქ ხომ არ დაუიძინებ!

(ღაქია მიდის)..

გ ა მ ო ს გ ლ ა IV.

ჩაცკი ბ რეპეტიტორი.

- რეპეტიტორი. (ჩამოწმის კიბეზე; წაიქ-
ცევა ბ წამოდგება).

ფუ! რაზე წაიქე!... ოჰ! დამზადებულა ჩემო, დმერთო!
ერთი თვალები გავიწმინდო... საითგან მოხვევლ მეგობარო, ჩემო
სიტოცსლევე, ჩემო იმედო, მონშერ? (*) ანბობდნენ რომ მე ცრუ ვარ,

(*) ჩემო საყვარელო.

უბუნური ვარ, სულელი ვარ, ამაო მონწმუნე ვარ, მითომ მე ყველაფერს წინათვე ვგრძნობ და შევიტყობ სოღმე. ამას დაცინებით ანობობდნენ, მაგრამ ესლაკი... ერთი შემეტყობინე.. თითქო ვიცოდი, რომ აქ იქნებოდი; აქეთ მოვეშურებოდი, თვისი წამოვყარ და გავეშლარტე... გაიცინე ჩემზე, რაც გინდა ქენი, თქვი თუ: რეპუტილოვი შიქარავს, რეპუტილოვი პრასტოი კაცია; რაც გინდა თქვი, მეგი ასე მომიწევს შენგენ გუელი, რომ თითქო შეეყარებული ვარო; თუნდ დაენაძლევი ვეღას ჩემსულზე, რომ ჩემისთანა შეგობარი ვერსად ვერ იპოვნო, ღმერთს გუთიცები, დამესტოს ცოლშვილი, მთელ ქვეყანამ შემიძულოს, თუნდ აქვე ჩავსტრე, აქვე მოვკრძე, აქვე მეხი დამეტეს თუ...

ჩაცკი.

კარგია გეუთვა! ბევრს ნუ რაშავ!

რეპუტილოვი.

არ გიყვარვარ მე შენ? საკურველი არ არი! სხუასთან მე ესეც ვარ ისეც, შენთანკი, არ დავმალავ, მე საწყალი ვარ, უხდელი ვარ, სულელი ვარ!

ჩაცკი.

აი საკურველი თავის თავის დამტრობს!

რეპუტილოვი.

თუნდ მაგინე; მე თვითონ ვწეველი ჩემ დაბადებას, რომ დესაც დავუთქრდები სოღმე, როგორ უბრალთ ვაცარეუბდი დროს!...

მითხარ: რომელი საათია?

ჩაცკა.

შენიშინ წასვლის და დაძინების საათია: რადგანც ბაღში ყოფილ ხარ, ახლა შეგიძლიან წახვიდე შინ.

რეპუტილოვი.

რა ხალი ძმაო? იქ მთელი ღამე, გათენებამდინ თავი ხელთ არა გაქვს, თითქო ბორკილი გიყრიაო: უნდა აჭევე ყველას, ვერ მოჩჩეუბი მონებსას. — წაგიკითხავს? ერთი წიგნია. . .

ჩაცკი.

შენგი წაგიკითხავს? არ ვიცი რა ვიფიქრო; შენ რეპუტილოვი ხარ?

რეპუტილოვი.

თუნდ ავაზაკი დამიძახე: მე ამისთანა სახელის დიხსოვარ, ამის ტომ, რომ მე ვუშეგობრდებოდი ხოლმე ყოველ ავის მოქმედ კაცს; ჩემი საფიქრებელი სულ ხალი ზ სადილი იყო; დაფიფიწვე შვილები, ცოლს ფაცუეილები, ქალადღს ვთამაშობდი, ვაკებინებოდი, რატო მქონდა ჩამამართვეს უკაზის ძალით ზ ასლა აპეკაშია; ტანტოფიიტა მუვანდა—ერთიც ხომ არა, სავი ერთათ,—ვისომდი, ვმთვრალობდი, არ მეძინა ხოლმე ათი ღამე რიგზე; ყველას გადუდექი: რჯულს, სვინინდისს, საწმუნებას. . . .

ჩაცკი.

აქ ყური მიგდე: ტყუილები თქვი, მაგრამ ზომაც იტოდე; ბევრს სხვა რამ არის შენში, რომლისკანაც შეგიძლიან სასოწარკვეთილებაში შეზვიდე.

რეპუტილოვი.

მომილოცე: ასლა ძალიან ჭკვიან კაცებთანა მაქვს ცნობა; მთელი ღამე აღარ დავესეტები აქა იქ. . . .

ჩაცკი.

როგორც ამადამ? მაგალითებრ.

რეპუტილოვი.

რა, ეს ერთი ღამე ანგარდში არ არის. მაგრამ, ახა მკითხესად ვიყავო?

ჩატკი.

მე თვითონაც შევიტყობ: კლუბში იქნებოდო?

რეპეტტილოვი.

ანგლისკი კლუბში! გეტყვი ახსარებას: იქ არც კრება, რა-
მელსაც დიდი ყაყანი გააქვს; მუდამ ხუთშაფათს არის ხოლმე. იქ
ვლახარაკობთ სხვა ღ სხვა საგანზე. როდესაც ისინი დაიწყებენ
ხოლმე ლახარაკს სამართალზე, მოსამართლეზე ღ სხ., მე ჩუმთა
ვარ, ტუნებიც ვერ დამინძრევიან, ამიტომ რომ არც ვიცი რა ღ
ვგრძნობ მე თითონ, რომ უკუნური ვარ! . . . ახ, ალექსანდრე! იქ
ერთი შენ გეკალიხარ! დამიჯერე საუკარელა. ცოტა მაინც მამე
ღ წამამევე ესლავე! რომ იცოდე რა კაცებს გატაცნობ იქა! ისინი
სრულაობით არა მკეანან მე! თუ, რა კაცები არიან მონშერ!
სწორეთ ჭკვიანი ახალგაზდების თავანკარნი არიან!

ჩატკი.

ღმერთმა მშვიდობა მოგცესთ შენც ღ იმთაც! სად წამოვიდე?
რისთვის? ისიც ამ დროს! — წავალ შენ! — შეძინება!

რეპეტტილოვი.

ჭე! თავი დაანებე! ამ დროში ვინ იძინებს ღამე? წამო, ნულარ
ფიქრობ, გაბედე. იქ იცი? თორმეტი კაცია, სულ ყველანი სწავ-
ლულნი არიან. ასე ყოვილ სივილი გაგვაქვს, რომ ასე გეკონება
ასი კაცია.

ჩატკი.

რატაუვირებსთ ეგრე, ერთი მითხარ?

რეპეტტილოვი.

ყვირით, ძმაო, ყვირით. . .

ჩატკი.

თქვენ მსოფლიო ყვირით, არაფერსკი არაკითებთ?

რეპუტაციონი.

აქ რა ალაგია მაგის ჰასუნის მოცემისა! არც თუ შცაღან. ღი-
ტურატურის საქმეა; ჟერკი არ მომწიფებულა, ერთბაშათ ხომ არ-
იქნება!

ოჰ, რაკაცები არიან, მონშერ! რომ არ გავაგრძელო მეშენ გეტ-
ყვი, რომ იქ არიან ჟერ: კნიაზი გრიგოლ, საკურველი უხაიკი სი-
ცილით დაგკოსოცავს ხოლმე. ის სულ ანგლიჩანებშია შეხდილი; თი-
თონაც სწორეთ ანგლიჩანის: იმასთავით ენის წვერით ლაჰარაკობს,
იმასთავით მოკლეთა აქვს თმა გაკრეჭილი, რომ არ დაარღვიოს
წესი. იმასთან ცნობა არაგაქვს? ოჰ, გაიცან მძაო!

მეორეთ იქ არის: იუვლოკიმი ფორკულოვი. არ გინახავს როგორ
მღერის? ოჰ, საკურველათა მღერის! მძაო ერთი ნახე იმისი მღერა.

ამათგარდა იქ არიან ორნი მძანი, ლეევან ბბორინკა, საუცხოვო
ბიჭები არიან! ამათზე არვიცი რა გითხრა. თუ გინდა იქ არის ერთი,
რომელსაც საკურველი ნიჭი აქვს იმასა ჰქვიან: იჰჰოლიტ მარკელიჩ.

იმის თსულებიისა წატიკითხავს რამე, თუნდ წვრიმანი? წაიკირსე
ძაო! არასწერსკი არა ფერს! აი იმისთანა კაცები სულ ცემით უნდა
მოკლან ბ აწერინონ, აწერინონ ბ აწერინონ! მაგრამ, იქნება ყურნა-
ლებშიკი აზოვნო იმისი თსულება, სასულად: განხილვა ბ ერთი რამ
რახე უნდა იუოს ეს ერთი რამ? უველაფერზე: იმან უველაფერი იცის.

მაგრამ იქ ერთი ვინმეა, ასეთი გოგონის ჰატრონი, რომ იმისთანა
არსად არარის. მე აღვიწერ შენ იმასა ბ მაშინვე შეიტკობ რაკა-
ციც არის, სასული საჭირო არარი.

ის იუო ღამით მტრცველი, ხმაღში გამამთხოვი, კამჩატკაში იუო გავ-
ზავნილი (*), იქითგან მოვიდა, ხელიც ცოტა ბრუნდე აქვს, მაგრამ ეს
არაფერია: ჭკვიანი კაცი არიქნება რომ ჰლუტი არ იუოს.
როდესაც ის დაიწეებს ხოლმე ჰატოხსებაზე ლაჰარაკსა, თვალეობ
ავებსება ხოლმე სისხლით, სასე უწითლდება, თითქო ეწვისო; თითონ
ტირის ბ ჩვენც გეტკირებს.

..(*) სიბირისაკენ ერთი ქვეყანაა, იმასა ჰქვიან კამჩატკა.

აი რა კაცები აზიან იქა! იქნებთან კიდეც იმათნი მგზავსნი? —
 არა მგონია! მეც იმათ რიგში ვზივარ, სულ ერთ საათს ძლიერ დავ-
 უოფ ხოლმე, ცოტაკი უკან დავრჩი, გავზარმაცდი, ეს რომ მაგონ-
 ღება გული მეულება; მაგრამ, როდესაც მეც ჩემ ჰატარა ჭკუას ძა-
 ლას დავატან ხოლმე ღ როგორმე ერთერთი ზმა წამომცდება,
 მაშინვე ამ ზმას დაიხსომებენ ხოლმე ღ ექვსნი ერთათ იქითგან ვოდუ-
 ვილს ადგენენ სხუნანი მუხიკას მორიგონებენ ღ ტაშს უკრამენ,
 როდესაც წარმოადგენენ ხოლმე. — ეჭ, ძმაო გაიციენ: რაც კარგია —
 კარგია, ღმერთმა არ მომცა ნიჭი, მაგრამ კეთილი გულისკი მომცა —
 აი ამით მოვწონვარ კაცთა; ტუფილს ვიტყვი — მომიტყევენ ხოლმე.

ლაქია (კარებიტან).

სკალოზუბის კარეტა!

რეპეტილოვი.

ვისიო?

გ ა მ ო ს ვ ლ ა V.

იგინივე, სკალოზუბი ჩამოდის კიბეზე.

რეპეტილოვი.

ოჰ! სკალოზუბი! ჩემო სულა! მოიცა! სად მიხვალ? თუ ძმა ხარ!...
 (მოეხვევა ძალიან).

ჩ ა ც კ ი.

საით წავიდე მე ამათგან? (შავა შკვიცარის ოთახში).

რეპეტილოვი.

დიდი ხანია აღარაფერს არ ანობდრენ შენზე. შევიტყე, მითომ
 პოლეკში შასულსარ. შენ იცნობ? (ემებს ჩაცვის) ახირებული გამეო
 ჰარა; საჭირო არ არი. — უნებ გიპოვნე მე შენ; გთხოვ რომ ესლავე,
 შეჭველათ წამამევე მე. კნიაზ გრიგოლთან ბევრი ხალხია ესლა,
 ორმოცამდინ კაცსა ნახამ იქ. უჭ. ძმაო, რამდენი გოგრაა იქა! მთელი

ღამე ლაპარაკობენ ღ არ მოგაწეენ. ჟერ ერთი რომ შამფანსკას
სმით მოგველენ, მასუკან ასეთ რამეებს გასწაულან რომ, რასაკურ-
ველია, მე ღ შენ საღ მოვიგონებთ.

სკალოზუბი.

ღამესენ! სწაულულებით მე ვერ გამაკვირებ; სსვები წაიუვანე; თუ
გინდა, შენც ღ კნაზ გრიგოლსაც ჩვენ ქელთქებულს განმგებუ-
ღად გამოგოგზავნით: ის სამ რიგათ ღგაქეენებსთ,—ერთ სმას
ამოიღებთ—მაშინვე ღგაკნუშებსთ.

რეპეტოლოგი.

შენ სულ სამსახურში გაქვს გონება! მონშერ, აქ მიუერე: მეც
მივიღებდი ჩინებსა, მაგრამ ბუდი არა მქონდა; ასე უბედო ვიუაკ
სამსახურში, რომ არავინ არ იქნება ჩემისთანა: მე სამოქალაქო სამ-
სახურში ვიუავ. მაშინ ბარონი ქონ კლოკი მინისტრობასა ცდი-
ღობდა, მე—იმის სიმობასა. მე კადნიერათ ღ გაბედვით ვცდიღობა
დი ამასა. ამდენი ფულები. შევაჭამე იმას ღ იმის ცოლს, რომ
ღმერთმა ღამითაროს! ის იღვა ქანტანკახე, მეც იმის გვერდით
დიდი ბოქებისნი სსსლი ავაშენე,— ოჭ რა მვირათ ღამივიდა! ბო-
ღოს შევირთე იმისი ქალი; მზითვათ მივიღე, იცი რა? — ის,
რუსულათ რომ ანობენ: ღიშ! სამსახურში—არა ფერი. სიმამრი
დიდი კაცი მუაეს, მაგრამ რა სარგებლობა?

(ამ დროს მოვა ზაგორეცი. სკალოზუბი წა-
ვა ასე რომ რეპეტოლოგი ვერ შეიტყობს).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა VI.

რეპეტოლოგი ღ ზაგორეცი.

ზაგორეცი.

თქვი, თქვი; მე შენ სწორეთ გეტყვი, რომ არც მე ვიუაკ ბუ-
ღინა სამსახურში, ამოკამ რომ მე მართალი ღ სწორე კაცი ვარ

ღ კადნიერთა ვარ უველასთან. რა, რამდენი დავუარტე ამის გამო!

რეპეტელოვი (გაჭაფრებით).

სულ თითო თითოთ მეპარებთან! ერთ სიტყვას არ მეუბნებიან!
ერთს რაღი მოშორდი, შეხედავ—ლარ არი: ჩაცვი. იყო აქა, ერთბა-
შია. გაქრა, მასუკან სკალოზუბიტი. . .

ზაგორეცვი.

თქვენ რას ფიქრობთ ჩაცვიზე?

რეპეტელოვი.

ის—არ არი უგონო. ესლა ერთათ ვიყავით; ბევრი ტუვილები
ვილაპარაკეთ, ერთ საუცხოვო ვოდევილზე ვლაპარაკობდით. დიას,
ვოდევილი ერთი რამ არის—სხვა გი—არა ფერია. მე ღ იმას ერ-
თი გემო გვქონია.

ზაგორეცვი.

თქვენ შეატყეთ რომ იმას ჭკუა კარგათ დაქკლებია?

რეპეტელოვი.

რა ტუვილია!

ზაგორეცვი.

უველას სჯერა, უველანი ანობენ.

რეპეტელოვი.

ლაუბობენ!

ზაგორეცვი.

ჭკითხეთ უველას.

რეპეტელოვი.

მიჭქარვენ!

ზაგორეცვი. . .

ქქე! კაი დროს მოდინს კნიაზი პეტრ ილინი, კნენა ღ კნიაუნები.

რეპეტილოგი.

ტეუილი ანბაგია!

გ. ა მ ო ს. ვ ლ ა VII.

რეპეტილოგი, ზაგორეცი, კნიაზი ტუგოუხოვსკი ექვსი ქალია
თა; ჰატარა სანს უკან, ზლესტოვისა ჩამოდის კიბითგან, შოლხა-
დინს მოჭყავს ხელ გაუროდო. ლაქიები ცოდვილობენს.

ზაგორეცი.

კნიაუნებო, ინებეთ გვიბრძანეთ თქვენი ჭაზრი: შეშლილია ჩაცვი
თუ არა?

1 კნიაუნა.

ამაზე რაღა ეჭვია?

2 კნიაუნა.

მთელმა ქვეყანამ იცის!...

3 კნიაუნა.

დრიანსკებმა, იციან, ხელორეკებმა, გორლენსკებმა, სკაჩკოვებმა.

4 კნიაუნა.

გენაცვა! ეს ძველი ანბაგია, ახალი რომ არ არის!

5 კნიაუნა.

ვისა აქვს ამაზე ეჭვი?

ზაგორეცი.

ამ იმას არა სჯერა.

6 კნიაუნა.

თქვიანა?

ეველანი ერთათ.

მსიო რეპეტილოვ! თქვენა? მსიო რეპეტილოვ! თქვენ არა გჯერათ? თქვენ როგორ არა გჯერათ? როგორ იქნება ეველას წინააღმდეგ? სირცხვილია, საცინელია!

რეპეტილოვი (დაიცომას უფრებს).

მომიტვევო, არ ვიცოდი რომ ესე აშკარა იქნებოდა იმისი შეშლა!

კნენა.

როგორ არ იქნება აშკარა? იმასთან ლაპარაკი საშიშარია; ის აქამდინ უნდა დაეჭირათ გიდეც. უფრს რომ უგაღებს კაცი, ასე გონია იმის ნეკი უფრო ჭკვიანია ეველასე, თითონ კნიაზ ჰეტრესე დაც! წაგიდეთ კნიაზ. ჩვენ ექვს ალაგთან კარკით წავალთ, შენ კატია ღ ზამი წაიყვანე.

სლესტოვისა. (კიბიდგან).

კნენა! ქალღდის ვალი გვიბოძეო!

კნენა.

ჩემზე დარჩეს, დედავ.

(ეველანი ერთმანერთს):

მშვიდობით!

(კნიაზის სახლობა წავა. საგორეცვიც წავა).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა VIII.

რეპეტილოვი, სლესტოვისა ღ მოლჩალინი.

რეპეტილოვი.

შეგოგო შევათათო! ანძისა ნიკოლაგან! ჩაგვი, საწყალი . . . ჰჰ!

აი! რა არი ეს ჩვენი უდიდესი ჭკუა და ათასი ზრუნვა? ერთი კაცმა თქვას თუ რისთვის ვზრუნავთ ამდენს ამ ქვეყანას?

ხლესტოვისა.

ღმთის ნება უოფილა ჩაცვის შემლა; მაგრამ იმას უწამლვენ — იქნება მოაჩინონ კიდეც; შენკი შეილო კერე დარჩები! შენ ვერ მოაჩნები!

მოლჩაღან! აკერ შენი საკუჭნაო; გაცილება არ მინდა, წადი, ღმერთმა გიშველოს!

(მოლჩაღანი მიდის)

მშვიდობით შეილო, მოსვენების დროა.

(მიდის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა IX.

რეპეტილოვი და თავის ლაქია.

რეპეტილოვი.

საით გავწიო მე ასლა? თენდება კიდეც. მოდი, ჩამსვი კარეცაში და წამიუყანე საითაც იუოს.

(მიდის. უკანასკნელი სანთელიც ქრება).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა X.

ჩაცკი (გამოდის შვეიცარიის ოთახსითგან).

ეს რა ანბავია? ჩემი ყურებით გავიგე? — ეს დარჩება არ არი,

აშკარა მტრობაა! როგორ ვეკლავი ერთის ხმით ამტკიცებენ ამ ჭოროს? როგორ ვეკლავ ერთმანერთი დაუჯერებიათ? ზოგს უსა-
რინ და ზოგს მითამ გებრალბი!

ოჰ, ნეტავი ერთი გაშინჯონ ადამიანი და ნახონ: რა უფრო ცუ-
დი აქვს? სული თუ ენა? — ეს ყისი მოგონილია? ვისი საქმეა?
სულელებს სჯერათ და სსწათაც აჯერებენ! ეს ბებერნი დედაკაცნი!
როგორ ცდილობენ რომ ჭორო დააჯერონ! რა უივილ ხივილი
გააქვსთ! აი საზოგადოების ჩუქნსე ჭასრი, აი მისი განსჯა! აი
ჩუქნი სამშობლო ქვეყანა!

არა! წელს უბრალთ მოვედი მე. აქა! ვსეღავ რომ აქ ყოფნა
მე მამკლავს!

ნეტა, სოფიომაც იცის? რა საგურჯელია ეტყოდნენ. ის დაიჯე-
რებდა ისე, არა თუ იმას ჩემთვის უნდოდაც ცუდი. იმისთვის
სულ ერთია, თუნდ შართალი იყოს, თუნდ ტყუილი; თუნდ მე
ვიყო, თუნდ სსწა: არავინ წმიდის გულით არ უყვარს. მაგრამ, ეს
გულშემოყრა, ცნობის დაკარგვა რისაგან მოუვიდა? მე ეს სიყვა-
რულისაგან მეგონა — ერთი ბეწვის ოდენსაც არა აქვს სიყვარული!
იმას მასშინაც შემოეყრება გული, როდესაც კატის ანუ ჰატარა ძალ-
ლის კუდს დაადგას ვინმემ ფეხი.

სოფიო. (გამოჩნდება კიბის თავზე
სანთელი სელში)

მოლჩალინ! თქუქნა ხართ?

(საჩქაროთ მოსურავს კარებს),

ჩაცკი.

ის არი, თითონ არი! ოჰ! თავი სიცხისაგან მეწვის! სისხლი
ამიდუღდა! გამოჩნდა — აღარ არის! ხომ არ მომეჩვენა? შართლა
ხომ არ შევიშალე? — მაგრამ არა, მოჩვენება არ იყო: აქ დანიშ-
ნული დროა მიჯნურის სანასავათ. რაზე ვატყუებ ჩემ თავსა? მოლ-
ჩალინს ეძახდა — აი იმის ოთახიც!

ღაქია.

კარე . . .

ჩაცკი. (აბღებს გარეთ)

სსუ! . . . აქ გიქნები; თვალს არ მოვისუქავ, თუნდ გათენდეს; რადგანაც ვიწვი, სჯობს ერთ ბაშათ დავიწო; დაუოვნებით უბედურებას ვერ გადაწეები! . . . კარებს აღებენ. (დაიმალება ბოძს უკან).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XI.

ჩაცკი, დამალულია; ღიზა, სანთელი სელში.

ღიზა.

ოჰ! ღონე აღარა მაქვს, მეშინიან! ცარიელ დერეფანში! ღამით! მეშინიან აღისაც ზე ცოცხალი კაცისაც! მანვალბეულია ეს ჩემი ქალბატონი, ღმერთმა მშვიდობა მისცეს! ჩაცკი სწორეთ იმის თვალის ბისტია! მოსჩეენებია აქ სადღაც (აქეთ იქით იუურება); ღიას, ჩაცკი ახლა ამ დროს აქ იქნება! ის, მგონია, დიდისანია წავიდა ზე სიყვანა რული სასწავლით შეინასა. ახლა იმას სძინავს კიდევ თავის სახლში. მაგრამ მიბრძანა დაუბახეო (ურახუნებს მოლჩაღინს).

თქვენ! გაიღვიპეთ! ქალბატონი გიბრძანებს! . . . ჩქარათ, რომ არ მოგვასწონ.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XII.

ჩაცკი, ბოძს უკან, ღიზა, მოლჩაღინი იგრიხება, იზმორება ზე ამთქნარებს; სოფიო მოეპარება იმათ ზემათთან.

ღიზა.

თქვენ, ბატონო, სწორეთ ქვა სართ, ყინული სართ!

მოლჩაღინი.

ოჰ, ლიზინკა! შენთავთ მოსვედი?
ლიზა.

ქალბატონმა გამამგზავნა.

მოლჩაღინი.

ვინ იტყვის თუ შენ ჰატარა, ლამაზ ლოყებსე ჭერ სიყვარულის
ფერს არ გაუთამაშნია? რით ვერ მოგწეინდა აქა იქ სიარული?

ლიზა.

მაგრამ თქვენ, რომელიც საცოლოს ეძებთ, ნუ ნებდებოთ ღ
ნუ იზმორებოთ: ის არი კარგი, ვინც ქორწილამდინ არც ძილით
გაძლება ღ არც ჰურიით.

მოლჩაღინი

რა ქორწილი? ვის ვირთავ?

ლიზა.

ქალბატონს არ ირთავთ?

მოლჩაღინი.

წადი!

უქორწილთაც გავატარებთ დროს.

ლიზა.

რას ანობოთ, ბატონო? მაშ ვისა ვრთამთ ქალბატონს?

მოლჩაღინი.

არ ვიცი. მეკი კანკალს დამაწეებინებს ხოლმე, ცოლის შერთვასე
რომ ფუიქრობ. ვერ მე იმისიც მეშინიან, რომ ჰაველ აქანასიჩმა
არ დაგვიჭიროს ღ ერთხელ არ გაგვრეკოს აქედგან. რა?... სწორე
გითხრა? მე სოფიო ჰაველანაში არათერს დასასარბებელს არა ვხედავ.
ღმერთმა მისცეს სიკვდილამდინ მშვიდობა ღ სიმდიდრე! იმას

ერთხელ ჩაცვი ჰყვარებია, შეც ისე მამიძეებს, როგორც ის მოს-
ძელებია...

ჩემო ჰატარა ანგელოზო! ნეტავი, როგორც შენ მიყვარხარ, იმის
ნახეკრის ოდნით სოფიო მიყვარდეს... არა, რაც უნდა ვეცადო
იმასთან აღერსიანთ ყოფნასა — ვერ აღვასრულებ: რომ ვსედავ სო-
ფიოს ვცივდები!

სოფიო, (თავის თავით).

ოჰ! სპაგელი!

ჩაცვი, (ბოძის უკანითგან).

შადლეცი!

ლიზა.

არა გრცხვენინათ?

მოლჩალინი.

მამაჩემმა ანდერძი დამიდლო, რომ უველას ვაჟო სოლმე: სახლის
ჰატრონს, სადაც ვიცხოვრებ, ნაჩაღნაყს, ვისთანაც ვიმსახურებ, იმის
ბიჭს, რომელიც ტანისამოსსა სწმუნდს, შკეიცარს, მეკარეს, რომ
ცუდი არა თქოს, შეკარის ძაღლს, რომ არ დამეუფოს.

ლიზა.

მაშ სჩანს რომ დიდ ზრუნვასში უნდა იყვნეთ თქვენ?

მოლჩალინი.

აი ამის გამო მიჯნურათ ვეჩვენები იმისთანა კაცის ქალს...

ლიზა.

რომელიც გასმევსთ ზე გატმევსთ ზე რომელიც ჩინებს მოგიტა-
ნინებსთ სოლმე? — წავიდეთ, ბეგრე ვილაჰაჩაკეთ, გვეუფოთ!

მოლჩალინი.

წავიდეთ, მანიცა ერთი მხერვალის გუღით მოტეხვიო!...

(ლიზა ან უშკებს).

რატომ შენ ანა ხარ სოფიო?

(უნდა წასვლა, სოფიო დააყენებს).

სოფიო, (თითქმის ჩურჩურით. ეს სცენა
ნა სულ დაბლა ხმით).

ნულარ მობვალთ... შევიტყე უკვალ ფერი! საშინელი კაცი უა
ფილსანთ! ასლა მე ჩემი თავისაც მცხვენთან!

მოლჩალინი,

როგორ... სოფიო ჰავლოვნა!

სოფიო.

ხმა, თუ ღმერთი გწამსთ! დაწუბდით! თორემ მე ესლა უკვალა
ფერსა ვიქ, უკვალაფერს გავბედავ!

მოლჩალინი (დაუროქებს სოფიოს, სოფიო
ასლა ან მიუშვებს)

ოჰ! მოიგონეთ... ნუ გამიწყრებით! შემომხედეთ...

სოფიო.

ნუ საძაგლობთ! ადექით! ან მინდა ჰასუსი: მე ვიცი რასაც იტ
ყვით, მიტქანავთ...

მოლჩალინი.

მოიღეთ მოწყალება!...

სოფიო.

ან იქნება! ანა, ანა, ანა!

მოლჩალინი.

ვსუმბრობდი, ანაფერი ან მითქვამს მსოფლოთ...

სოფიო.

დამესვენით, გიჟუნებით! თორემ ემ საათში დაგიჩივლებ და ამ

სასლში ყველას გამოავადვიებ, დაეღუწაჲ ჩემ თავსაც ზ თქვენც ?

(მოღწაღინი წამოადგება)..

დღეის შემდგომ მითომ არცკი ვინცნოთ ერთმანერთს; ნუღარ მოელით ჩემგან ნურც ყვედრებასა, ნურც ჩივილსა, ნურც ჩემ ცრუ-მღებსა — ამისი ღირსი არა ეოფილსართ ! წადით ესლავე, რომ ამ სასლში გათენება ვეღარ სახათ; რომ თქვენნი სმა აღარ შესმოდეს!.

მოღწაღინი.

როგორც თქვენ მიბრძანებთ.

სოფიო.

თორემ გაჯავრებული ვიქვალფერს შეფატუობინებს მამანქმსა... ხომ იცით, მე ჩემ თავს არ დაუხოგავ ! წადით ! მოიცადეთ ! მაღლაბული იუჯით თქვენი თავისაგან, რომ ღამით, ჩვენ ერთათ ეოფენაში, უფრო მერთად იუჯით ჩემთან, კანც დღისით, უცხოსთან ! თქვენს კადნიერებას ზ გაბედვაუფრო ცოტა გაქვსთ, კანც სიბრუნდე სულისა !... მე იმითა ვარ მადრიელი თქვენგან, რომ ღამე შევიტყე ყველაფერი; არაფინ არ არი მნახელი, რომ მასუგან ჰირში მითს-რას ყვედრება, როგორც დღეს რომ გულშემომეყვარა ჩაცკი იუო აქა. . . .

ჩაცკი, (შუაში ჩაუდგება)

აჲ არი ჩაცკი ! მატყუარო !

ღიზა ზ სოფიო.

ახ ! ახ !

(ღიზას სანთელი ხელითგან გაფარდება შიშით, მოღწაღინი გა-
თქვენა ზ ღამიმალება თავის ოთახში)..

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XIII.

ივინივე, მოღჩალინის გარდა.

ჩატკი.

გულ შემოიფარეთ რაღა! ახლაკი რიგია გულ შემოყრისა; ახლა უფრო დიდი ვისეხი გაქვსთ გულ შემოსაყრელათ, კანც წელან!

აი, ბოლოს შევიტყე გამოცანა! აი ვისზე გაუცვლივარ მე! არ ვინც როგორ დაუჭირე ჩემი თავი ღ არ გაგნეცხლდი! . . . უუურება ვხედავ, მესმის უველაფერი ღ არა მჯერა!

ის, ამის საუფარელი, რომლისთვისაც ამან დაანება თავი ღ დაივიწყა ადრინდელი მეგობარი ღ დედაკაცის ნამუსი,— ის საუფარელი იმალება, ემინიან შასუსის მოცემისა!

ოჰ! როგორ გვათამაშებს ეს წუთი სოფელი? ვისაცა აქვს სული ღ გული, იმასა სტანჯავს, მოღჩალინისთანებოკი ნეტარებაში არიან!

სოფიო, (ცრემლებით აევსება თვალები).

ნულარ განატრელებთ; მე სულ ჩემ თავს ვაბრალებ, სულ ჩემი ბრალა! მაგრამ ვინ მოიფიქრებდა, რომ ის ესეთი ავაზაკი იქნებოდა?

ლინა.

ბრახაბრუნის ხმა მოდის! უფირიან! ოჰ! ღმერთო! მთელი სახალობა აქ მოდის! მამა თქვენია! ოჰ, რას იტყვის?!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XIV.

ივინივე, ჭამუსოვი ღ მრავალნი მოსამსახურენი სანთლებით.

ჭამუსოვი.

აქეთ! ჩემკენ! ჩქარათ, ჩქარათ! სანთლები ღ ფანრები ბევრი მოიტანეთ! სად არიან ეშმაკები?—ვა! მეცნობიან! ჩემი ქალი! სოა

ფიო ჰავლოვანა! შე ჩემო შემარცხველს შენა! შე უნამუსო, აქ რას აკეთებ? ვისთანა სარ?—

ნურც აიღებთ, ნურც დაიღებთ, ეს თავის დედასავით იქნება: შე რაკი მოეშორდებოდე იმ ჩემ საყვარელ შეუღლებს, ის მაშინვე ერთ ერთ კაცთან იქნებოდა სოღმე!

შეგრძლევს, გეშინოდეს ღვთისა! ერთი მითხარ: რითი დაცხარება ამან? თითონ შენ ეპსოდის სულელს ზ შეშლილს!

არა! შე თითონ გავსულელდი ზ დავბრმავდი! უველას ჰირობა ჰქონათ შეკრული, თითონ ესეც იმათში ყოფილს! მაგრამ რისთვის დამსაჯეს მე ესე?

ჩაცკი (სოფიოს ეტყვის):

მაშ თქვენი საქმეა ჩემი, შეშლის მოგონება? თქვენგან უნდა ვიყო მადლობელი?

ჭამუსოფი.

ბამიავ! ნუ მიჰქარავ! შე ვერ მომაცუეებს! თუნდ წაინსუბენით, არ დავიჯერებ!

შენ ეი! ჭილკა! შე გამოშტურებულს შენა! არაფერი არა გემის რა; შეუცარათ დატყუნე! სად იყავ? საწახველ? კარები რატომ არ დაკეტე? რატომ არ სახე, არ გაშინჯე? რატომ არ შეიტყე რომ აქ შემოვიდნენ?

სამეშაოთ გატეხავანი! ჰოსელენიაში! (*) ერთი გროშისთვის გამყიდით!

ერთიც შენ! თვალმარჯვე! ეს სულ შენი ეშმაკობაა! აი თქვენი კუსხნეცკი მოსტი (**), თქვენი ფარსები! შენ იქ გისწავლია ბეკოზრების

(*) ჰოსელენიაში—მითომ თუ: სიბირში დასასახლებლათ.

(**) მოსკოვში ერთი ქუჩაა, რომელშიაც ჭრანტიცული ფარსების მაღაზიებია. ამ ქუჩას ჰქვიან: კუსხნეცკი მოსტი.

შოვნა! მაინც, შე შენ გაგირიგებ საქმეს წადი, იცნოვრე სოფლის ქონში, მარშ! (*) მოუარე ქათმებს, ბატებს!

არც შენ გაგიშვებ ჩემო ქალო, ჩემო სუფარულა! ერთი ორი დღეც მომიტყდა—მასუკან გადი ამ ქალაქითგან, რომ შენ კაცი ვეღარა ხახო! გაგზავნი შორს, სოფელში, შენ ზამთარსთან, სარათოვისკენ, მოურეებულ ალაგს! იქ მოინანიებ: იჯექ, ქარგა ჭკერე, უამნი იკითხე!

თქვენც, უმაწვილო, გთხოვთ რიგიანათ; არ შეიძლოთ წასვლა იქ, სადაც სოფიო იქნება, არც დიდი გზით და არც ბილიკით. თქვენ ასეთი ზნეობის კაცი ხართ, რომ უველა დაგიკეტსთ კარებსა, არა ვინ შინ არ შეგიშვებსთ; ვეცდები უველას შევატუობინო თქვენი კი კაცობა, მთელ ქალაქს აურევ; გიჩივლებ სენატში, მინისტრთან, ხეშიფესთან!

ჩაცკი.

ჯერაც ვერ მოვსულვარ გონებას; ყურს უგდებ—ვერა გამოვიარა! ასე მგონია ჯერ კიდევ უნდათ შემატუობინონ რამე; გაშტურებულდი ვარ, რაღასაც მოველი....

შე ბრმავე! ჩემო თაო! ვისგან მოველოდი. ჩემ იმდენ შრომის და წვალების მაგიერსა? ვისიჯს ვეშურებოდი, მოფრბოდი, მოფურბონავდი, ვკანკალებდი სიცივისაკან, ვამბობდი: აი ბედნიერება ასლოა? ვის უაღერსებდი წელან ისე მსურვალის გულით, ისე შორჩილად? ვის ვეუბნებოდი იმისთანა ნარნარ სიტყვებსა? თქვენ კი, ოჲ, დმერთო ჩემო! ვინ აგირჩევიათ, ვისსე გაგიცვლივართ?—რათ მიმიოცუეუეთ იმედითა? რატომ არ მითსარით ჰირდაჰირ, რომ ადრინდელი ჩვენი შეგობრობა და სიუფარული დაგავიწყდათ, ამოიყარეთ გულითგან და აღარ გახსოვსთ ის გრძნობა, რომელიც გვიქონდა ჩვენ ორთავე და რომელიც არგაუქრია ჩემ გულში არც ჩემს შენგან შორს ყოფნასა, არც ქეიფსა არც ჭავასა! შე ეს გრძნობა, ეს სიუფა-

(*) მარშ ანუ: ჭიდა!

რული მაცხოვრებდა, მაცოცხლებდა ხლისს მაძლეველ საქმეში, მუ-
დამ მახსოვდი! მეტყობით რომ ჩემი უცებ მოსვლა, ჩემი ნახვა, ჩე-
ში ღაპარაკი, ჩემი ქცევა სულ გეჭაფრებათ ზე გძულსო — მე მამინვე
თავს დაგანებებდით ზე არ გამოგკითხავდით, არ ვეცდებოდი შეტეო-
ბას ვინ არი შენი საყვარელი კაცი!

(დაცინებით)

თქვენ კარგათ მოიფიქრეთ ზე შეურიგდით იმ კაცს. რათ აწუხებთ
თავსა? რისთვის? თქვენ მუდამ შეგიძლიანთ შეინახათ ის კაცი,
გაუფრთხილდეთ, ყური უგდოთ, იმსახუროთ, საქმესე გაგზავნათ;
მე ისიც შეუოფა რომ თქვენთან საქმე აღარ შექნება ზე თქვენ მოგ-
შორდებით!

ერთი თქვენ, ბატონო, ქალის მამავ! ჩინების მოყვარენო!
ღმერთსა ვთხოვ თქვენს მარადის ამისთანა ბედნიერ უმეც-
რებაში ყოფნას! მე თქვენ აღარ შეგაწუხებთ თქვენი ქალის
თხოვნით; იშოვნით სხვა სასიძოს, კეთილხეობისას, უმდაბლესად
თავის დამკვირვლს, სამსახურის კარგა მცოდნეს, ჩინებინს, ჯვრე-
ბინს, რომელიც სიმამრის თანასწორი იქნება ყველაფერში!

აჰა! გამოვიფხინსლე სრულობით; თვალებითაც ფარდა ამხსდა
ზე განქრენ ცნებანი! ასლა ცუდი არ იქნება, რომ ამოვიყარო ჯავ-
რი ყველაზე თითო თითოთ: ქალზე, მამაზე, სულელ საყვარელზე
ზე თოელ ქვეყანაზე! ვისთან ვიყავ? ვისთან მოველ? საით გადმო
მაგდო ღმერთმა? ყველანი მაგინებენ, ყველანი მწყევლიან, ყველანი
ქვეყნის მაწვალებენი, მიჯნურობაში მუხთაღნი, მტრობაში დაუ-
ლაღანი, ჭორობის დაუცხრომელათ მოამბენი, უხამსო ჭკვიანნი,
ბოროტნი სულელნი, ბოროტის მომსწავებენი ბებერნი დედა-
კაცი, ბებერნი კაცი, რომელნიც ჭორობის მოგონებაში დაბერე-
ბულან!

უგუნურობა დამწამეთ თქვენ ყველამ ერთის ხმით; მარტაღნი სართ-
ცეცხლითაც ის გამოვა უცნებელათ, ვინც შეიძლებს თქვენთან ერ-
თი დღე ყოფნასა ზე შეჩქება კიდევ გონება!

წავიდე, წავიდე ამ ქალაქითგან! მე აქ მომსულელე აღარავარ! გა-
ვიქცევი, უკან აღარ მოვიხედავ! წავალ, მოვიქნები მთელ ქვეყანაში
ერთ კუბუკულს, სადაც განმწარბებულ გულს მიეცემის ნუგეში და იმედი!
ვარტა მომიტანეო, ვარტა! (სახქაროთ გაყა; ჭამუსოფი დიდხანს
იდგება გაშტკრებული)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა XVI.

ივანივე, ჩატვის კარდა.

ჭამუსოფი.

ახა რას იტყვი? ახლაც არა გეყრა რომ ის ჭკუითგან შეშლილია?
მითხარ სწორეთ?

სულელი! რა მიჭქარა? «მდაბლად თავის დამგვრელი!» «სიმამრბი!» ამ
ქალაქსედაც ისეთი მუქარი!

ერთიც შეჩ! გინდა მამკლა? ახლაც არავარ შესაბრალი? — თქ,
დმერთო! რას იტყვის ახლა კნეინა მარია ალექსეენა?

დასასრული.

დ ა მ ა ტ ე ბ ა .

მოკლე მოთხრობის ბოლოს მოგახსენეთ, უპატრონესნო წარმკითხველნო, რომ ამ კამედიას არაფერი წუნი არა აქვსრა; ამ კამედიასში არ არის მეთქმ არაფერი არც მეტი ზ არც ნაკლები. მართლათ, ამ კამედიას რუსულს ენაზე, არაფერი წუნი არა აქვსრა. მე მოგასხსენებთ დედანზე, არა თუ ჩემ თარგმანსზე: ჩემ თარგმანს ექნება წუნი იმათთვის, ვისაც კარგათ ესმის ეს კამედია რუსულს ენაზე. ამიტომ ექნება წუნი ქართულს ენაზე რომ, ძალიან ძნელია ამ კამედიის სსჴა ენაზე ისე მშეენივრად გადმოთარგმნა, როგორც რუსულს ენაზედ არის დაწერილი. მაგრამ ამასაც მოგასხსენებთ, რომ ვინც არიცის რუსული ენა ზ წიგნი, იმისთვის ძალიან კაი საკითხავი წიგნია. მე მითარგმნია საკითხავად, არა თუ თიატრში წარმოადგენათ: ამ კამედიას თვითონ რუსებიც ძლივ წარმოადგენენ სოღმე შეტერბურღში ზ მოსკოვში, სადაც მრავალნი არიან გამოცდილნი აკტიორნი.

რადგანც ეს კამედია წარმოადგენს მოსკოვის საზოგადოებას, იქურ ცხოვრებას, იქურ ზნეობას, ამის გამო ვერ შეიძლება ამ კამედიის სრულიად გაგებასა ისინი, რომელთაც არ იციან მოსკოვის საზოგადოების ცხოვრება.

ექნება წარჩიითხეთ ეს კამედია ზ რომელიმე ტრიქონი ანუ რომელიმე გვერდი ანუ არ მოგაწონათ, ანუ ვერ გაიგეთ ზ ამის გამო სთქვით თუ: ეს მეტია, ეს რას ნიშნავს ზ სს. ნუ გეგონებთ, უპატრონესნო წარმკითხველნო, რომ გრიბოედოვს უბრალოთ დაეწეროსამ კამედიაში რომელიმე სიტყვა: თითქმის უოველ ტრიქონს, უოველ სიტყვას, ამ კამედიაში დაწერილს, აქვს რომელიმე ჴაზრი, რომლითაც გრიბოედოვი ანიშნებს მოსკოვის საზოგადოებაში ვისაც ნაკლულება ანუ წუნი სძევს რამე. ამის გამო გირჩევთ ჴითხოთ სოღმე რომელთამე ჴაზრთა

მნიშვნელობა იმით, ვისაც ეცოდინება მოსკოვის საზოგადოების ცხოვრება, ამის ზნეობა, იმის განსჯა და სხ. ამას გირჩევთ ამიტომ რომ მე, მოკლე მოთხრობაში, მხოლოდ მოკლეთ შეგატყობინეთ ამ კამედიის ჭაზრი; დაწერილებით არ შემეძლო, პირაველად ამის გამო, რომ ბუკრი დრო უნდოდა ამისთანა შრომას: თითქმის ყველა სიტყვას განმარტება უნდა; მეორეთ ამიტომ, რომ მრავალად იმისთანა ჭაზრები, რომელთაც ამ წიგნში, რამდენიც უნდა გეტყვოდნენ, ვერ განმარტებთ ასე, რომ თქვენს კარგათ, სრულიათ შეიტყუოთ. თქვენ თითონ ნასეთ მგონია, რომ ავტორი ძალიან შორს გაჭკრავს ხოლმე ზოგიერთ სიტყვას, მაგალითებრ:

მიძღვებ ცხინილსად

«ნეტარ არს იგი, ვისაცა სწამს: ამას არა აწუხებს რა!»

ამ ჭაზრის აღსასხნელად თითქმის ათი თაბასი უნდა დაიწეროს და კიდევაც ვერ შეგატყობინებთ სრულიად ამ ჭაზრსა.

იქნება იმით, რომელთაც იცინან რუსული ენა და წიგნი, შეაფარდონ ჩემი თარგმანი დედანთან და ნახონ, რომ ზოგიერთი ჭაზრი, ზოგიერთი ტრიქონი არ არი ნათარგმნი სიტყვა სიტყვაზე. მიზეზი სხ. სიტყვებით თარგმნისა ეს იყო, რომ იმ სიტყვებით, რომლითაც გამოუხატავს ავტორს თავისი ჭაზრები, არ შეიძლებოდა გადმოთარგმნილიყო ასე, რომ იმ ჭაზრებს შერჩომოდათ ისევე ის ძალა და გამოხატულებანი, რომლებიც ქართულად. მე მხოლოდ ვცდილობდი, რომ მთელი კამედია გამოხატულიყო ისეთი, როგორც დედანია რუსულზე. მართალია დედანსა და ჩემ თარგმანს დიდი განსხვავება აქვსთ, მაგრამ ჩემს თარგმანსაც აქვს იმაღენი ღირსება, რომ იმედი მაქვს ქართველნი არ დამიწეებენ ძატებასა.

ამ კამედიაში შეხვდებით რამდენიმე სიტყვას, რომელიც არ არი ქართული, მეტი ისე მიხმარია, როგორც ქართული, მაგალითად: ბალი, ვეჩერა, უჩენია, სმოცრი, სკუნრობა, დამა, ჰადლეცი შლიაჰა და სხე. ეს სიტყვები შემეძლო გადავთარგმნა, მაგრამ არ ექნებოდათ ის მნიშვნელობა, რასაც აღნიშვნენ რუსულად. ამისგარდა ეს სიტყვები თითქმის უოველ ქართველს ესმის, სოფელელების გარდა.

ჩვენ იითქმის დავისკუთრეთ ეს სიტყვები და ასე ვსძარბთ, რას გორც ქართულ სიტყვებს.

იქნება ეს კამედია არ მოეწონოსთ მრავალთა ქართველთა, იმიტომ უფრო რომ ჩვენი ხალხი დაჩვეულა საცინელ კამედიის კითხვასა: თუ ყოველ ანტიცელში აწარი საცინელი სქმე, კამედია არმოეწონა ნებათ.

გრიბოედოვი თავის კამედიაში არა ხუმრობს, არცდილობს უბრალოთ გაცინებას; ის მხოლოთ დასცინის სულელთა, ასე დასცინის, რომ ჰუბლიკამ უნდა იტიროს არათუ იცინოს, ამიტომ რომ გრიბოედოვი იმ დაცინებით უჩვენებს ჰუბლიკას რომლისაჲ ხალხის ნაკლებულებას და სულელობას.

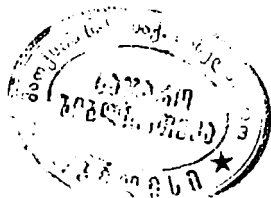
ისარი კაი კამედია და კაი დრამა, რომლის ჰაზრიც საზოგადოების ცხოვრებისაგან არის აღებული და რომლის მოქმედნი პირნიც ენიშნებიან ჰუბლიკას და ვერ შეუტყვია კი სწორეთ. გრიბოედოვის კამედიაში მოქმედნი პირნი ასეთნი არიან, ასე სწორეთ წარმოადგენენ ვისაც იმ საზოგადოებაში ნაკლებულება სჭირს, რომ მოსკოვში თითქმის ყველას ენიშნებოდა და ეუბნებოდნენ ერთმანერთსა: აი ის უნდა იყოს რეპეტილოვი, აი ისუნდა იყოს ჭამუსოვი ანუ მოლჩალინი და სსვ.

მრავალთა ქართველთა კაცთა და დედაკაცთა ჰგონიანთ, რომ თიატრი მხოლოთ რეჟინის სალხსა, ამის გამო არათუ თითონ არ იარებიან თიატრში, თვით თავიანთ შვილებსაც უშლიან სიარულსა.

ზემოთაც მოგასსენეთ და ასლაც განგიმეორებთ, რომ კამედია იმისთვის იწერება, რომ ჰუბლიკამ ნახოს თავისი თვალით ისწუნი, ის ნაკლებულება, რომელსაც ყველა თვითონ ვერახედავს. კამედია, თიატრში წარმოდგენის დროს, გვიჩვენებს საზოგადოების რომლისაჲ პირთა ნაკლებულებას და წუნსა ასეთ რიგათ, რომ თითონ ჰუბლიკას შესძულდება სოლმე იმ წუნის მქონე, უწინკი არას

დასდევდა. ვინც კარგათ გაშინჯაეს იმას, რასაც წარმოადგენენ სოღმე
თიატრში, არას დროს არიტუვის თუ: თიატრი რუენის ხალხსა.
ვისაც არ შეუძლიან თიატრის სარგებლობის შეცუობა თავის თა-
ფათ ზ არც სსვას დაუჟერებს, რომ თიატრი სსარგებლო რამ არი,
იმას ვეცუვით ისე, როგორც ჩატვი ეუბნება ჭანესოჟს:

«ღმერთსა ვთხოვ თქვენს მარადის ამისთანა ზედნიერ უმეცრებაში
ყოფნასა.»

ბ. წინამძღვაროვი.

